

RADU TEODORESCU

SFÂNTUL ȘI SFINȚENIA CREȘTIN ORTODOXĂ ÎN TIMPURILE DE AZI

Cugir 2014

CUPRINS

1. Introducere
2. Sfântul și sfințenia în Vechiul Testament
3. Sfântul și sfințenia în Noul Testament
4. Sfântul creștin ortodox ca și model pentru zilele noastre
5. Actualitatea sfinților și a sfințeniei pentru lumea de azi
6. Locul și rolul sfinților în lumea de azi
7. Concluzii

INTRODUCERE

Sfinții și sfințenia sunt o temă delicată pentru timpurile pe care le trăim. Acest lucru fiindcă de cele mai multe ori lumea de azi este o lume care de ce nu a uitat „gustul” sfinților și a sfințeniei. Trăim într-o lume de secol al XXI-lea care de mai multe ori nu știe cu exactitate ceea ce este un sfânt și cum se manifestă sfințenia. Sunt mai multe surrogate ale sfinților în zilele noastre pe care mai mulți le consideră ca fiind adevărata sfințenie. Ceea ce se poate spune sau mai bine spus ceea ce putem afirma este că sfințenia nu este o stare sau un lucru imposibil. Au existat mai mulți sfinți în trecut și acest lucru demonstrează că sfințenia este o stare care poate fi dobândită. Ceea ce vom insista mai mult în rândurile care vor urma este că sunt mai multe tipuri de sfințenie și de exemplu numai în istoria religiilor se cunoaște o sfințenie hindusă, una buddhistă, alta islamică, alta taoistă sau există o sfințenie zoroastriană. S-a vorbit de mai multe ori de o gâlceavă sau de ce nu de un conflict al sfinților și al sfințeniei. Ceea ce trebuie să știm este că de mai multe ori sfințenia este o noțiune care este asociată cu libertatea. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă sunt mai mulți care nu vor să înțeleagă sau mai bine spus să asimileze noțiune de sfânt ca fiind una care iasă din libertatea pe care omul o are de a fi sau nu în comuniune cu Dumnezeu. Omul este o ființă care a fost creată de Dumnezeu cu libertate și în acest sens, omul este o ființă care are libertatea de a Îl alge sau nu pe Dumnezeu. Atunci când omul Îl alege pe Dumnezeu, el pășește pe calea sfințeniei și atunci când îl refuză pe Dumnezeu, el pășește pe calea păcatului și a viciului.¹

Prin urmare, când vorbim despre sfințenie nu vorbim despre ori ce sfințenie ci vorbim foarte mult despre o sfințenie creștin ortodoxă. Acest lucru a fost contestat de mai multe ori în istoria lumii și mai ales în istoria creștinismului. O primă mare contestație sau negare a sfințeniei creștin ortodoxe a avut loc în jurul anului 1054 când a avut loc separația sau schisma dintre Biserica Creștin Ortodoxă și Biserica Romano Catolică. Nemulțumiți de ortodoxie și de Biserica Creștin Ortodoxă, acum 1000 de ani catolicii vor pășii pe un drum propriu nu numai în materie de religie ci și în materie de aghiografie sau mai bine spus în materie de sfinți. Acest lucru se v-a axa foarte mult pe sfinți care susțineau foarte mult existența purgatoriului sau mai bine spus a unui loc pe care Dumnezeu l-a creat intermediar între iad și rai și care este foarte mult un loc de expiere a păcatelor ușoare pe care credincioșii le-au făcut în această viață. Realitatea este că mai multă lume consideră că sfințenia este un lucru care nu mai poate fi dobândit în zilele noastre. Se vorbește din ce în ce mai mult despre faptul că sfințenia a fost un lucru al trecutului și în nici un caz ea nu mai este un lucru al prezentului. Dar în sine și în sens ultim ce este sfințenia și cine sunt sfinții? Ridicăm această întrebare pentru a arăta sau mai bine spune pentru a evidenția faptul că deși mai mulți oameni și mai multă lume este credincioasă totuși ea nu este sfântă. Credința și sfințenia sunt două lucruri înrudite dar nu identice. Sfântul este desăvârșirea, perfecțiunea și corectitudinea ultimă.² La fel de bine se poate spune că într-un sfânt coincid mai toate atributele și virtuțile morale pe care le poate gândii cineva: bunătate, iubire duhovnicească, blândețe, cumpătate, credință, iertare și cele asemenea. Ceea ce puțini știu este că se poate vorbi despre sfințenie fiindcă vorbim despre Dumnezeu care este izvor sau

¹ Nichifor Crainic, *Sfințenia împlinirea umanului* (Editura Trinitas: Iași, 1993, reeditare).

² Virgil Gheorghiu, *Cum am vrut să mă fac sfânt* (Editura Deisis: Sibiu, 2008, ediția a II-a).

sursă a sfințeniei. Sunt mai multe religii și mai multe credințe care consideră că sfințenia este foarte mult un lucru sau o stare care ține numai de eforturile și de încercările proprii ale omului și în nici un caz sfințenia nu vine de la Dumnezeu.

Realitatea este că trăim într-o lume care de mai multă vreme a renunțat să mai creadă în sfinți și în sfințenie. Acest lucru fiindcă de mai multe ori lumea noastră nu mai crede în Dumnezeu. Sfinții sunt cei care au apucat sau mai bine spus cei care pășesc pe calea binelui. Orice om sănătos la minte își poate da seama că în lumea noastră există în plan moral două căi: una a binelui și alta a răului. Calea binelui este foarte mult calea care duce la sfințenie și în cele din urmă la desăvârșire în timp ce calea răului este o cale care duce la pervertire și depravare. Trăim într-o lume media care de mai multe ori ne învață cu surrogate ale sfințeniei. Mai multe producții de cinema au ca și temă sfințenia însă ea de cele mai multe ori este exploatată într-o direcție și o înțelegere deviată pentru senzația artistică sau uneori pentru scopuri electorale și politice. Acest lucru este o realitate. Mai mulți mari lideri politici ai lumii se impun pe sine ca și modele de sfințenie și de ce nu ei se suprapun cu sfinții tradiționali ai Bisericii Creștin Ortodoxe. În realitate aceștia nu sunt sfinți dar unii chiar pozează în chipul sau imaginea sfântului. Lumea de azi de mai multe ori ne obișnuiește cu o cultură electorală a sfinților și a sfințeniei. În mai multe state dictatoriale și totalitare, liderul politic este de ce nu sfântul ultim. Este o realitate că lumea de azi îi scoate pe sfinți din contextul lor religios și îi adaptează la ceea ce se poate spune nevoile și cerințele societății politice din jur. Acest lucru este o mare greșală. Să nu uităm că acest lucru s-a încercat și la vremea Domnului Iisus Hristos care s-a voit a fi nu calea de mântuire a omului ci mai mult în contextul timpurilor, un eliberator de sub stăpânirea romană care exista în acele timpuri asupra poporului ales, poporul evreu.³ Prin urmare se poate vedea că de mai multe ori sfințenia a fost o noțiune care a fost exploatată și de ce nu manipulată în spre diferite alte sensuri și alte înțelesuri ale necesităților și utilităților omului care trăiește sub auspiciile istorice. În acest sens de cele mai multe ori sfințenia este o noțiune fie greșit înțeleasă sau uneori este o noțiune înțeleasă doar parțial adevărat. De mai multe ori se poate vedea că sfințenia este o realitate cât se poate de mult morală și de ce nu ascetică și mistică. Se mai poate spune că în mod real în om sau în ființa umană există o nevoie de sfințenie și de tot ceea ce este sfințenia. De ce spunem acest lucru? Atunci când omul trăiește într-un mediu viciat și pătimăș în cele din urmă el ajunge la o înțelegere sau cuprindere a sfințeniei. Acest lucru s-a putut vedea de mai multe ori. Sunt mai mulți dintre noi care ajung să înțeleagă și să aprecieze sfințenia numai prin ceea ce este opus sau mai bine spus prin ceea ce este negația sfințeniei. Sunt mai mulți care atunci când se află pe un câmp de război își vor da seama de marea diferență care există dintre câmpul de război și spațiul unei mănăstiri ortodoxe. În timp ce pe un câmp de război oamenii se omoară și se vatămă unii pe alții, într-o mănăstire ortodoxă călugării se roagă și postesc din iubire de Dumnezeu. Am putea spune că numai un om cu o minte nebună nu ar putea vedea această mare diferență.

Se spune că mai de mult un om mergea printr-o pădure. La un moment dar un leu a început să îl urmeze. Omul a fugit și s-a cățărat într-un pom. După ce a ajuns în pom a putut vedea că au venit doi șobolani, unul alb și unul negru care au început să roadă creangă pe care stătea el. În puțin timp creanga se v-a rupe. La puțin timp a venit un șarpe urât care s-a pus sub el și care stătea cu gura căscat pentru ca el să cadă în ea. Omul nostru era disperat. Nu știa ce să mai facă. S-a uitat în jur și a putut vedea că pe creanga de lângă el era un

³ Ioan Fruma, Grigorie T. Marcu, *Procesul Mântuitorului: studiu juridic și teologic* (Editura Romcart, 1945).

mare fagure de albine. Mierea curgea din el. Ispitit omul nostru a gustat din acea miere. Era extrem de bună la gust. Mierea l-a făcut să uite de leu, de șarpe și de șobolani. Care este tâlcuirea povestirii? Leul este moartea care te pândește oricând. Cei doi șobolani, unul negru și altul alb sunt ziua și noaptea. Ei se tot învârtesc și în acest fel vor consuma timpul vieții tale. Șarpele cel urât este mormântul care te așteaptă să cazi în el. Fagurele este lumea și mierea din el sunt plăcerile iluzorii ale acestei lumi. Adevărul este că ne place să gustăm din plăcerile lumii și în acest mod uităm de timpul nostru scurt în această lume, de moartea și de mormântul nostru. De cele mai multe ori se poate spune că așa este cu fiecare dintre noi. Vrăjiți și de ce nu biruiți de plăcerile iluzorii ale acestei lumi de mai multe ori uităm de Dumnezeu și de chemarea noastră la sfințenie. În acest sens, este greu să vorbim despre sfințenie într-o lume care la nivel general de mai multă vreme nu mai crede în sfințenie. Sunt mai multe fapte care ne spun acest lucru.

Sfinții și sfințenia sunt un lucru demodat și care nu mai sunt de mult în vogă pentru lumea și zilele noastre. Acest lucru este așa fiindcă ei nu vin să întâmpine și să satisfacă nevoile și plăcerile noastre imediate. Ce fac sfinții? În timp ce lumea petrece liber și fără limite în cluburi de noapte și baruri nonstop, sfinții asemenea Sfântului Antonie cel Mare se retrag în pustie unde duc o viață de rugăciune și de priveghere. În timp ce lumea noastră urmărește să își satisfacă la infinit și nelimitat plăcerile culinare și gastronomice, sfinții postesc și fac asceză de la toate mâncările. În timp ce lumea noastră caută să își satisfacă toate plăcerile erotice și sexuale dând frâu liber instinctului sexual pe toate canalele de televiziune și în mai multe publicații obscene, sfinții trăiesc în abstenență și castitate. În timp ce lumea noastră se dă în vânt după faimă și celebritate prin toate mijloacele mas media, sfinții sunt anonimi și de ce nu necunoscuți. Acest lucru îi face pe sfinți și pe sfinții creștin ortodocși extrem de incomfortabili și de inconvenienți pentru lumea și zilele noastre. Acest lucru nu este o noutate, fiindcă de cele mai multe ori sfinții sunt în contradicție cu lipsa de ierarhie morală a lumii în care trăim.⁴ Este de remarcat în acest sens, că sfinții nu urăsc lumea în care s-au născut ci ei vor ca lumea să fie curată și bună. Atunci când acest lucru nu este așa, de mai multe ori ei intervin și protestează. Trăim într-o lume care de cele mai multe ori ajunge să îi negligeze total pe sfinți ori ajunge să îi idolatrizeze. Aceste două extreme trebuie evitate de cele mai multe ori. Ceea ce este o mare realitate este că de mai multe ori sunt oameni care nu cred în sfinți și nici în sfințenie. Acest lucru are loc în special în cadrul sectelor neoprotestante care refuză să creadă că sfințenia este un lucru care poate fi trăit și împărtășit de oameni. Pentru mai multă lume singurul sfânt este Dumnezeu. Acest lucru este adevărat doar că Dumnezeu nu ține sfințenia numai pentru Sine ci El comunică această sfințenie. În timp ce Dumnezeu este sfânt prin ființa Sa, sfinții ajung la sfințenie prin participare. Această participare este de cele mai multe ori un lucru sau o realitate care izvorăște din comuniunea cu Dumnezeu.⁵ Sunt mai mulți dintre noi care nu văd rolul sau funcția sfințeniei și a sfinților în această lume fiindcă ei știu că viața se termină cu moartea și din moarte nu mai este cale de întoarcere. La ce bun sfinții și sfințenia care nu pot opri venirea cruntei și nemiloasei morții? Mai știu morții în cele din urmă despre sfințenie și de sfinții? Adevărul este că sfințenia este o noțiune care merge dincolo de moarte. De fapt se poate spune că moartea este testul ultim al sfințeniei. De ce este așa? Fiindcă omul are o istorie. Din istorie omul știe că au fost oameni buni și oameni răi. Oamenii buni au fost sfinții și oamenii răi au fost cei depravați. Deși moartea îi ia și pe sfinți și pe depravați, se poate

⁴ Benedicta Ward, *Viețile sfințelor care mai înainte au fost desfrânate* (Editura Deisis: Sibiu, 1997).

⁵ Cleopa Ilie, Ioanichie Bălan, *Lumina și faptele credinței* (Editura Doxologia, 2013) ediția a II-a.

spune că valoarea lor morală nu este identică în fața morții. Sfinții sunt în cele din urmă valori și realități care continuă să existe și după moarte. Cum fac ei acest lucru? Prin faptele și consecințele faptelor lor. Atunci când cineva ajută o persoană care se află în nevoie se poate spune că acest lucru are unele consecințe. La fel de bine, atunci când cineva face un rău unei persoane acest lucru are și el consecințe. Consecințele sunt pozitive și negative. Aceste consecințe de cele mai multe ori depășesc moartea și mormântul.⁶

Se spune despre un om că avea o fiică. Acest om era sărac și din acest motiv era cât se poate de mult îngrijorat că nu v-a putea să dea ficei sale o zestre potrivită pentru căsătorie, fiindcă fiica sa ajunsese la timpul căsătoriei. Niște prieteni de ai săi i-au spus că dacă v-a intra în comerțul cu alcool cu siguranță v-a reuși să strângă o avere pentru fiica lui. Disperat omul nostru acceptat această ofertă și a intrat în comerțul cu băuturi spirtoase. A făcut o mare investiție în rachiu care trebuia transportat într-o localitate învecinată. Din nefericire în timpul transportului care a fost făcut cu trenul mai toate sticlele de rachiu s-au spart din cauza trepidațiilor pe care trenul le-a făcut pe linie. Omul nostru era devastat. Nu numai că era sărac dar acum devenise și mai sărac. Trist și necăjit el a pus mâna pe un coș pentru a face cumpărături cu ultimii bănuți pe care îi mai avea. Se gândea să cumpere niște mirodenii. A plecat cu coșul la piață și pe drum i-a venit în minte să se ducă să ceară sfatul unui mare înțelept care locuia în acea regiune. Drumul spre înțelept trecea pe sub un pod.

- Bună ziua, a spus omul nostru.
- Bună ziua, a răspuns înțeleptul.
- Am o mare problemă.
- Ce problemă?
- Uite vezi eu sunt un om sărac și am dat de un mare necaz.
- Dumnezeu lasă necazurile în viața noastră cu scopuri bine întemeiate.
- Nu cred acest lucru.
- De ce?
- Am investit în băutură și toată băutura care am plătit-o cu bani grei a fost vărsată de trepidațiile trenului cu care o transportam.
- Tu ai auzit că după furtună vine și timp bun?
- Nu înțeleg.
- Ai încredere în Dumnezeu și nu deznădăjdui.
- Bine mulțumesc pentru înțelegere a răspuns omul nostru, și a plecat de la înțelept.

Pe drum s-a întors pe aceeași cale pe sub podul cel mare cu coșul în spate în care avea câteva mici pungi cu mirodenii pe care și le-a mai putut cumpăra. A ajuns acasă cu bine unde și-a dat coșul jos. S-a pus în pat pentru a se odihni și deși înțeleptul îl mai mângâiasse se simțea tot trist. De-o dată fiica lui a strigat:

- Tată, problemele noastre sunt rezolvate, a spus fiica arătându-i un săculeț plin cu mai multe sute de monede de aur.
- De unde ai acel săculeț?
- Din coșul tău.
- Din coșul meu? Nu am avut nici un săculeț cu aur în coș. Hmmm....poate Dumnezeu a făcut o minune.

Ce se întâmplase? În momentul în care omul nostru trecuse cu coșul în spate pe sub pod, pe pod trecea un hoț rus cu multe pungi de aur care venise de la un jaf. Din neatenție,

⁶ Jean Claude Larchet, *Tradiția ortodoxă despre viața după moarte*, (Editura Sophia, București, 2006).

o pungă căzuse exact la săracul nostru în coș. De acum problemele lui erau rezolvate.⁷ Se poate spune că această pildă sau parabolă se potrivește și sfinților creștini ortodocși. Sfinții sunt cei care prin sine nu se pot face sfinți. Acest lucru este un mare adevăr. Nimeni nu se poate face pe sine sfânt indiferent cât de multe încercări și eforturi ar face. Dumnezeu însă poate face ca anumite persoane care au fost constante în încercările și eforturile lor să ajungă la sfințenie și ca ei să devină sfinți. După cum am spus nimeni nu poate devenii sfânt dincolo de comuniunea și de participarea la Dumnezeu.

De ce să nu recunoaștem că sunt mai multe concepții și opinii care susțin că sfințenia și sfinții sunt un lucru sau o realitate care ține foarte mult de istorie și de trecut. Sunt mai multe glasuri în lumea noastră care susțin că sfinții și sfințenia sunt o epocă sau o eră trecută din istoria lumii și a omului. Ne aflăm într-o eră sau o epocă post-aghiografică sau mai bine spus o eră și o epocă care nu mai au de mai multă vreme de a face cu sfinții și sfințenia. Evident acest lucru este fals. Sfinții sunt la fel de actuali în zilele noastre după cum au fost în primele zile ale creștinismului. Omul modern care se poate spune că s-a inaugurat istoric începând cu secolul al XX-lea are foarte rar în vocabularul său noțiunea sau ideea de sfânt. Ideea sau noțiunea de superstar, vedetă mondială, erou de cinema este de mai multe ori mult mai de interes pentru omul modern. Sunt foarte puțini cei care știu că sfințenia este un atribut sau o însușire a lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl este Cel care vrea ca acest lucru să fie împărtășit. El vrea ca și noi să fim sfinți. Evident, este greu de fim sfinți și pentru acest motiv se știu de atât de puțini sfinți. Totuși, există sfinți pentru fiecare zii a anului. Prin urmare, sfințenia nu este inaccesibilă. Ceea ce s-a putut vedea din studiul aghiografiei și a vieților sfinților este că majoritatea sfinților, cu mici excepții au fost oameni care s-au nevoit, au făcut asceză, s-au rugat, au postit și în cele din urmă și-au dedicat toată viața lor slujirii lui Dumnezeu. Chiar și sfinții care au fost păcătoși mai înainte, au trecut printr-o perioadă de pocăință. Un caz de excepție de om care s-a pocăit în ultimul moment a fost Dismas [el apare în unele scrieri și cu numele de Dima sau Dimas] care a fost răstignit alături de Domnul Iisus Hristos. Acesta era un om care stătea în pustie și jefuia chiar cu prețul vieții pe toți cei care treceau prin pustie. Unele tradiții ne spun că el era vinovat de fraticid, mai bine spus și-a omorât propriu frate. Totuși, Dismas se pocăiește în ultimul moment. El este cel care a auzit din gura Domnului Iisus Hristos: Adevăr îți spun ție: astăzi vei fii cu mine în rai. Se cunoaște foarte bine faptul că tâlharul pocăit se afla în fața morții, o moarte se poate spune extrem de dură. Celălalt tâlhar care a fost răstignit cu Domnul Iisus Hristos i-a cerut să îi scape fiindcă și-a dat seama că este Fiul lui Dumnezeu. Domnul Hristos nu i-a răspuns nimic. Dismas a intervenit și i-a cerut să Îl lase pe Hristos în pace fiindcă ei își merită pedeapsa fiindcă au făcut multe rele în timpul vieții. În cele din urmă Dismas îi spune Domnului Iisus Hristos: „Iisuse pomeneste-mă când vei venii întru împărăția Ta.” Ceea ce este de remarcat aici este că acești tâlhari și-au dat seama că Domnul Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu fără să Îl cunoască. Se crede că pe tâlharul nepocăit l-a chemat Gestas. Biserica Creștin Ortodoxă consideră că răstignirea pentru faptele rele făcute și pocăința pe care a făcut-o i-au câștigat lui Dismas mântuirea și acum el se află în rai.⁸

⁷ Ioan Teșu, *Teologia necazurilor și a încercărilor: gânduri de folos duhovnicesc* (Apologeticum, 2005).

⁸ Temă răstignirii este o temă extrem de dezbătută în lumea teologiei creștin ortodoxe. Ceea ce trebuie să știm este că răstignirea nu a fost o pedeapsă inventată de romani ci ea a fost preluată. Aici sunt mai multe ipoteze referitor la unde s-au făcut primele răstigniri. Unii susțin că răstignirea a fost inventată în Persia, alții în Cartagina Africa și alții cred că a fost inventată în Fenicia. Balanța înclină foarte mult în favoarea Cartaginei care a fost un oraș din Nordul Africii care nu mai există astăzi. Frederic T. Zugibe, *The crucifixion of Jesus: completely revised and expanded: a forensic inquiry* (Editura M. Evans, 2005).

Este cât se poate de adevărat că sfinții se află în contradicție și în conflict cu răutatea și răul. Acest lucru este în cele din urmă ceea ce se poate spune sensul ultim și final al sfințeniei. Un sfânt nu v-a susține niciodată ceea ce este răul în lumea noastră: violența, crima, războiul, înșelăciunea, terorismul, sabotajul, minciuna, hoția sau tâlhăria. Aceasta ca să enumerăm câteva rele din zilele noastre. Este clar că există o cale a răului pe care dacă cineva pășește își pierde foarte mult calea sau posibilitatea de a ajunge la sfințenie. Acest lucru de mai multe ori a fost contestat și de ce nu negat de mai multă lume. Sfinții sunt cei care în cele din urmă ne duc în spre definiția ultimă și supremă a binelui și a virtuții. La fel de bine, sfințenia este o noțiune dinamică care presupune un dialog real și eficient cu Dumnezeu. În această carte vom prezenta că au existat mai mulți sfinți care realmente s-au arătat la unii dintre cei vii. Vom insista mai mult asupra faptului că de mai multe ori sfințenia este ceea ce se poate spune un lucru sau o stare care se câștigă treptat sau gradual și nu dintr-o dată. Au fost foarte rare cazurile în care unii au devenit sfinți dintr-o dată. Sfințenia este un proces în sine și au fost mai mulți sfinți care nu au fost cunoscuți sau recunoscuți în viața lor ca și sfinți. La fel de bine, sfinții și sfințenia nu este posibilă fără de Dumnezeu sau dincolo de voia și de pronia lui Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care lucrează în cele din urmă prin sfinți și El este Cel care duce la îndeplinire anumite scopuri în ceea ce îi privește pe sfinți. Sfinții sunt oameni ai binelui și în cele din urmă ei sunt cei care ajung la smerenie. Se știe celebra întâmplare cu Sfântul Antonie cel Mare care la un moment dat ajunsese să se întrebe dacă mai este ceva în lume la fel de desăvârșit sau de avansat ca și el. Dumnezeu i-a răspuns în cele din urmă rugăciunilor.

- Antonie, mergi în cetatea cutare și acolo vei întâlnii pe strada cutare un curelar. Acela este mult mai desăvârșit decât tine.

Sfântul Antonie cel Mare a ascultat de glasul lui Dumnezeu și a mers în locul de care i-a spus Dumnezeu [cel mai probabil a fost vorba de Alexandria din Africa]. Aici el s-a pretins un om simplu care vroia să știe mai multe despre viața curelarului.

- Ce faci tu bine?
- Merg în fiecare duminică și sărbători la biserică, postesc și mă rog.
- Asta o fost și eu, i-a răspuns Sfântul Antonie cel Mare.
- Altceva ce mai faci?
- Din tot ceea ce câștig o parte o dau milostenie pentru cei săraci.
- Asta o fac și eu, a răspuns Sfântul Antonie cel Mare.
- În fiecare dimineață când mă apuc de lucru spun: toți se vor mântui numai eu nu mă voi mântui.
- Ei acest lucru eu nu îl fac.

Întâmplarea ne arată că curelarul era superior Sfântului Antonie cel Mare fiindcă era smerit și nu se considera pe sine mai bun decât restul.⁹

CAPITOLUL 1

SFÂNTUL ȘI SFINȚENIA ÎN VECHIUL TESTAMENT

Vechiul Testament este o perioadă trecută din trecutul umanității care istoric coincide cu ceea ce istoria denumeste antichitate. Estimativ Vechiul Testament se întinde pe o perioadă de 5000 de ani. Ea începe cu Adam și Eva și se sfârșește cu întruparea Domnului

⁹ *Patericul egiptean*, (Alba Iulia, 1991).

Iisus Hristos care s-a născut la anul 1 în Betleemul Iudei. Este de remarcat aici că primii oameni creați sau făcuți de Dumnezeu Tatăl au fost trecuți în rândul sfinților în Biserica Creștin Ortodoxă și sunt pomeniți pe data de 18 decembrie. Prin urmare se poate spune că primii oameni din istoria lumii și a umanității au fost sfinți. Deși la început nu a fost așa, Vechiul Testament se v-a concentra foarte mult asupra poporului evreu care până la Domnul Iisus Hristos a fost poporul ales al lui Dumnezeu. În aceste rânduri nu vom ține o prelegere sau conferință despre Vechiul Testament ci vom vorbi mai multe despre modul în care a fost înțeleasă sfințenia în Vechiul Testament. Este cât se poate de clar să Vechiul Testament este o carte care este respinsă de mai mulți dar în cele din urmă, sfințenia este un lucru care este cât se poate de bine conturat de Vechiul Testament. Un prim mare caz de sfințenie se poate spune că a fost în Vechiul Testament dreptul sau Sfântul Abel care a fost ucis din invidie de fratele său fiindcă aducea jertfe lui Dumnezeu din toate roadele lui cele mai bune. Se poate spune că Abel a fost un prototip de sfințenie și de ce nu o prefigurare a Domnului Iisus Hristos care la un anumit nivel a avut aceeași soartă.¹⁰

Sunt mai mulți care au susținut că nu se poate vorbi despre o sfințenie a lui Adam și Eva pe fondul păcatului originar sau mai bine spus a păcatului strămoșesc. Acest lucru este un fapt contestabil. Trebuie să ținem cont că după ce i-a creat Dumnezeu Tatăl a interzis primilor oameni posibilitatea sau capacitatea de a face o diferență între bine și rău. Acest lucru a primit interpretări și înțelegeri diverse pe parcursul timpului, dar este bine să ne aducem aminte că Adam și Eva au încălcat porunca lui Dumnezeu nu prin proprie inițiativă ci din instigațiile sau lucrarea celui rău și a diavolului. Deși mai multă lume contestă acest lucru, Biserica Creștin Ortodoxă îi consideră pe Adam și Eva sfinți. După cum am spus, ei sunt pomeniți în Biserica Creștin Ortodoxă ca și sfinți pe data de 18 decembrie. Adam și Eva au căzut în păcat dar au făcut acest lucru din lucrarea celui rău sau a diavolului. Acest lucru este uitat de mai multă lume. Evident, ei nu au fost deplin nevinovați dar este cât se poate de adevărat că dacă nu ar fi existat cel rău sau diavolul, primii oameni nu ar fi încălcat porunca lui Dumnezeu de a cunoaște binele și răul. Sfinții părinți ne spun că Dumnezeu Tatăl le-a interzis primilor oameni capacitatea de a cunoaște binele și răul din motive foarte bine întemeiate. Aceste motive se legau foarte mult de starea de imaturitate a primilor oameni. Spre deosebire de noi care ne naștem copii, devenim adolescenți și mai apoi adulții, primii oameni nu au fost copii niciodată. Se poate spune că ei au fost copii în interior sau mai bine spus aveau sentimentele și gândirea unor copii în trupul unui adult. Cel mai probabil acesta a fost motivul pentru care Dumnezeu le-a interzis o cunoaștere imediată a binelui și a răului. Consecințele ar fi fost ca și cum am pune un copil de 3 ani la volanul unui tir de marfă. Puțin probabil că acest copil care nu a luat lecții de condus ar putea conduce un tir de marfă pentru a ajunge în siguranță la destinație.¹¹

Prin urmare, este cât se poate de adevărat că de mai multe ori sfinții sunt persoane care și-au făcut cunoscută existența și realitatea. Un astfel de caz avem de pe vremea imperiului bizantin și se leagă foarte mult de Sfântul Nicolae cel care a combătut erezia lui Arie. Se spune că în Constantinopol era un om credincios. Aceasta avea obiceiul de a se ruga la icoana Sfântului Nicolae la care avea mare evlavie. Într-o zi credinciosul a trebuit să facă o călătorie lungă pe mare. S-a suit în corabie și a pornit la drum. S-a înnoptat și pe vremea aceea nu existau becuri sau curent electric și pe punte era întuneric. Din neatenție

¹⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Abdrudan și Dr. Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică* (Editura Institutului Biblic: București, 1994).

¹¹ Christfried Bottrich, *Adam und Eva in Judentum, Christentum und Islam* (Gottingen, 2011).

omul s-a împiedicat și a căzut în mare. Fiind întuneric, marinarii au auzit glasul lui care striga după ajutor dar nu au putut să îl ajute cu nimic fiindcă nu îl vedeau. Puterile omului era în spre capăt când el a început se roage la Sfântul Nicolae:

- Sfinte Nicolae ajută-mă! Sfinte Nicolae scapă-mă! Sfinte Nicolae nu mă lăsa să mă înec!

L-a puțin timp după ce a strigat aceste cuvinte s-a putut vedea în mijlocul casei sale. Era speriat și din cauza strigătelor sale a crezut că a avut un coșmar. Auzind că țipă au venit și vecinii să îl vadă. În cele din urmă și-a dat seama că nu a fost un coșmar fiindcă hainele sale erau ude și prin urmare Sfântul Nicolae realmente l-a ajutat scăpându-l de la înec.

Aceasta este o întâmplare mai puțin cunoscută din viața Sfântului Nicolae un sfânt pe care mai multă lume din zilele noastre îl consideră demodat și învechit. Sfinții ne ajută atunci când le cerem sincer ajutorul. Ce dovadă mai mare a existenței sfinților putem avea decât cea pe care am spus-o mai sus.¹² Prin urmare, este cât se poate de evident că de mai multe ori lumea nu crede în sfinți. Sunt fapte incontestabile ca și cel pe care l-am enunțat mai sus care ne spun că sfinții nu sunt simple imaginații ci ei sunt persoane alese ale lui Dumnezeu care prin voia lui Dumnezeu pot schimba cursul evenimentelor istoriei și al timpului omului. În acest sens, Vechiul Testament este foarte mult o istorie a sfinților și a sfințeniei în lumea antică. Lumea antică a avut și ea noțiunea de sfințenie dar poate la un alt grad sau un alt nivel de înțelegere. Un alt mare caz de sfințenie pe care ni-l enunță Vechiul Testament a fost dreptul Noe care a trăit pe vremea potopului. Vechiul Testament ne spune că lumea s-a înrăutățit și acest lucru a dus la decizia lui Dumnezeu de a pedepsi lumea. Pedepsa a fost în cele din urmă inundațiile care s-au făcut prin ploaie. Un singur om a fost găsit drept de Dumnezeu și acesta se spune că a fost Noe. Dumnezeu i-a cerut lui Noe să facă o arcă în care să i-a din toate animalele și păsările pământului câte o pereche și așa viața se v-a perpetua. Noe a ascultat de Dumnezeu și în acest mod și-a salvat viața. Se crede că pe arca lui Noe au fost 8 persoane care era familia lui. O pildă inspirată din viața lui Noe și mai puțin cunoscută se referă la cei care înjură.

Se spune că atunci când Noe a adunat animalele pentru a le pune în arcă, berbecul nu a voit să intre în nici un fel și s-a pus de-a curmezișul. Noe a făcut toate încercările pentru a îl pune pe berbec în corabie. Aceasta nu a voit să intre în ruptul capului. Mânios Noe ar fi spus:

- Da, intră [dracului] odată!

În cele din urmă după multe încercări berbecul a intrat în arcă. După ce arca s-a închis și apa a crescut Noe l-a putut vedea pe cel rău sau diavolul în arcă între celelalte viețuitoare.

- Tu cum ai intrat aici? A întrebat Noe mirat.

- Tu m-ai chemat când ai băgat berbecul în arcă și eu am venit îndată.

Evident, această întâmplare nu a avut loc în realitate, dar ea ne poate învăța un lucru: că atunci când drăcuim și acest lucru are loc de mai multe ori în lumea noastră, nu facem decât să îl chemăm sau mai bine spus să îl invocăm pe cel rău să vină la noi. După cum am spus Noe a fost un caz de sfințenie incontestabil. Exemplul său nu a fost uitat deși mai multă lume îl consideră extrem și de ce nu inoportun. Mai mult decât atât, cazul lui Noe ne demonstrează că Dumnezeu Tatăl nu rămâne indiferent în ceea ce privește faptele pe care noi le facem pe acest pământ și în această lume. Astăzi se știu foarte puține despre Noe și

¹²Igor Filin, *Noi minuni ale sfântului Nicolae* (Editura Sofia: București, 2004).

timpurile sale dar se presupune că rămășițe ale arcei lui Noe s-au găsit pe muntele Ararat din Turcia de azi.¹³

Imediat după Noe povestirile biblice se vor îndrepta foarte mult în spre persoana lui Avraam și ulterior a cetăților Sodomei și Gomorei. Sodoma și Gomora erau două cetăți antice prospere dar imorale. Dumnezeu Tatăl hotărăște distrugerea lor și în locul numit Mamvri Avraam este cel care încearcă să mijlocească pentru Sodoma și Gomora. Acest lucru el îl v-a face fără succes fiindcă păcatele Sodomei și Gomorei erau foarte mari. În mod miraculos Dumnezeu v-a pogorî foc din cer care v-a distruge aceste cetăți definitiv. Pe locul lor stă azi drept mărturie Marea Moartă. Sfântul Avraam este o altă persoană care se poate spune este un model de sfințenie în Vechiul Testament. El intervine pentru cei care urmau să fie pedepsiți de Dumnezeu. Acest lucru ne spune că sfinții pot mijlocii în fața lui Dumnezeu pentru noi la fel cum fără succes Avraam a mijlocit pentru Sodoma și Gomora. Faptul că Avraam nu a avut succes atunci când a mijlocit pentru Sodoma și Gomora ne spune că atunci când păcatele oamenilor sunt prea grave sfinții nu ne mai pot ajuta.¹⁴ Un caz excepțional este cel al lui Lot care locuia în Sodoma și Gomora și care a fost avertizat de un înger al lui Dumnezeu să părăsească orașul fiindcă aceasta v-a fii distrus. Lot primește porunca să nu privească înapoi atunci când orașul v-a fii distrus ceea ce nu v-a fii făcut de soția sau nevasta sa care fiindcă nu a ascultat de poruncă v-a fii transformată instantaneu în stană de piatră. Cazul Sodoma și Gomora ne vorbește foarte mult de contrastul dintre viciu și virtute care există în lumea noastră. Se știe că păcatul cel mai grav făcut la Sodoma și Gomora a fost homosexualitatea și se pare că Dumnezeu Tatăl nu a îngăduit acest păcat. Un lucru care le reamintește și azi celor care trec prin regiunea Sodomei și a Gomorei de faptul că aici a avut loc un lucru rău este faptul că apa Mării Moarte este atât de sărată că nu crește nici un pește în ea. Sodoma și Gomora ne spune foarte clar că Dumnezeu iubește virtutea și urăște viciul. Acest lucru se conturează din ce în ce mai mult în Vechiul Testament.

Se poate spune că Vechiul Testament a conceput noțiunea de sfințenie și de sfinți extrem de bine și acest model de sfințenie v-a fii actual și valabil pentru toate epocile și toate timpurile de mai apoi. Vechiul Testament și-a conturat ideea de sfințenie cât se poate de mult experimental și existențial în funcție de evenimentele concrete în care și-au dus viața sfinții din acele timpuri. Este clar că în cazul Sodomei și Gomorei Avraam și Lot și-au demonstrat sfințenia în timp de sodomii și gomorii au pășit pe calea depravării și a răutății. Acest lucru este prin urmare ceea ce definește și ceea ce susține viziunea generică a sfinților și a sfințeniei în Vechiul Testament. Ceea ce se sconta și ceea ce se dorea foarte mult în Vechiul Testament era ca poporul ales să fie un popor sfânt. Acest lucru se simțea datorită faptului că în timpurile Vechiului Testament lumea căzuse în idolatrie și în închinarea la zei. Idolatria și politeismul se poate spune că au fost constante ale lumii antice și acest lucru se poate vedea foarte bine din Vechiul Testament. De mai multe ori în Vechiul Testament sfințenia a constat în a ține de ceea ce este monoteismul sau credința într-un singur Dumnezeu. Imediat după dreptul Avraam v-a urma migrația celor 12 fii ai săi în Egipt în căutarea unei vieți mai bune. Aici evreii se vor înmulți dar condițiile lor de viață se vor înrăi din cauza faptului că au fost luați în robie de faranonii egipteni. Este foarte posibil ca

¹³ Angelo Palego, *Cum am găsit arca lui Noe* (Editura Humanitas: București, 2003).

¹⁴ În realitate nu au fost numai 2 orașe care au fost distruse, Sodoma și Gomora ci au fost 5 de toate Sodoma, Gomora, Adma, Ţeboim și Bela sau Ţoar. Așa se explică că Marea Moartă este pe locul fostelor cetăți distruse de Dumnezeu. Salomon Lastik, *Czy Sodoma I Gomora* (Lodzkie, 1961).

marile edificii egiptene cum sunt piramidele, în special cele trei piramide grupate în jurul piramidei lui Keops sau Sfinxul și multe altele, să fii fost făcute prin munca sclavilor evrei. După aproape 200 de ani evreii cer eliberarea din robia egipteană și își vor găsi un lider sau conducător în persoana Sfântului Moise. Cartea Ieșirii sau a Exodului din Vechiul Testament ne relatează foarte mult despre persoana Sfântului Moise. Se naște într-o familie de evrei dar este crescut într-o familie de egipteni de la palatul imperial. Aici Sfântul Moise v-a căuta să obțină libertatea poporului din care provenea lucru care s-a soldat cu un eșec. Faranoul nu era dispus să îi lase liberi pe evrei fiindcă dorea mână gratis de muncă. Moise aduce mai multe plăgi peste Egipt și în cele din urmă episodul se încheie cu despărțirea Mării Roșii în două. Sfântul Moise a devenit un model incontestabil de sfințenie în Vechiul Testament. El a fost persoana providențială care v-a elibera pe poporul ales din robia egipteană. Armatele egiptene sunt convinse că adevărul este de partea lor și îi urmăresc pe evreii și prin marea Roșie. Dumnezeu închide marea pe care o deschisese numai pentru evrei și armatele egiptene mor înecate. Sfântul Moise este un sfânt de excepție care fără nici o îndoială a avut mare credință în Dumnezeu. El a rămas până în zilele noastre singurul prooroc al evreilor care la ora actuală încă nu Îl recunosc pe Domnul Iisus Hristos în mod oficial.¹⁵

Vechiul Testament se v-a concentra mai apoi asupra persoanei lui Aaron. Aaron este cel care v-a deveni liderul religios al evreilor după ce aceștia vor ieși din Egipt și se vor stabili în pământul făgăduinței sau regiunea Canaanului. La fel de bine o altă persoană sfântă din această perioadă a fost Iosua. Aaron a fost fratele mai mare a lui Moise un alt mare merit al lui Aaron este că el a fost cel care a fondat sărbătoarea paștilor care era o comemorare a trecerii prin Marea Roșie. Prin urmare, după Moise, conducerea religioasă a fost preluată de Iosua Navi sau în unele traduceri Isus Navi. Iosua își v-a dovedit sfințenia prin două mari fapte. Primul a fost cucerirea Ierihonului. Aici Biblia ne istorisește două minuni pe care le-a făcut Iosua. El a voit să cucerească Ierihonul și pentru acest lucru trebuia să treacă râul Iordan. Acest lucru putea fi inconvenient atunci când era vorba de o armată. În urma rugăciunilor lui Iosua, în ziua când armatele evreiești au trecut Iordanul apa și-a oprit cursul său, fapt supranatural. Mai apoi, Iosua le v-a spune armatelor sale să cânte din trompete în jurul cetății. Evreii au cântat șapte zile din trompetă și în a șaptea zi zidurile Ierihonului s-au prăbușit. Unii cred că acest lucru a avut loc din cauza vibrațiilor emise de sunetul de trompetă mai multe zile la rând. Alții cred că a fost în realitate rodul rugăciunilor lui Iosua.

Iosua își v-a demonstra sfințenia și cu o a doua ocazie. În timpul luptei de la Gabaon cu gabaoniți, Iosua se roagă la Dumnezeu și soarele se oprește pe cer până în momentul în care evreii îi biruie pe gabaoniți. Acest lucru ne spune că Iosua avea o credință atât de mare că putea să stăpânească nu numai pământul ci și soarele și luna. Persoana lui Iosua se poate spune că este una care a incitat pe parcursul timpului mai multe interogații și au fost mai mulți erudiți și cărturari care au voit să ajungă să știe de unde a venit sfințenia lui Iosua. Este cât se poate de adevărat că sfințenia lui Iosua a venit de la Dumnezeu. Iosua este un exemplu tipic al sfințeniei lumii antice. Este cât se poate de adevărat că atunci când vorbim despre sfințenie în Vechiul Testament nu se poate să nu vorbim despre ceea ce este sau mai bine spus despre modul în care a trăit și a experimentat sfințenia Iosua. El este pentru mai mulți un exemplu și de ce nu o realitate care ține foarte mult de sensul și de expresia finală a ceea ce este sau a modului în care este trăită sfințenia și cum trebuie să înțelegem

¹⁵ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise* (Editura Bisericii Gheorghe cel Vechi; București, 1995).

sfințenia. Sfințenia este un lucru care după cum am spus s-a aflat în proces de definire și de ce nu de conturare în Vechiul Testament. Lumea se afla la începuturi și se poate spune că de mai multe ori noțiunea de sfânt și de sfințenie era una confuză. Acest lucru nu v-a dura foarte mult fiindcă noțiunea de sfințenie v-a ajunge să se limpezească cu timpul.¹⁶

Se poate spune că odată cu moartea lui Iosua Navi poporul ales a fost cât se poate de mult stabilit în noul său pământ. Acum se putea lucra la o identitate și o etnie proprie și acest lucru a fost făcut în timpul a ceea ce Biblia a denumit ca și judecători. Judecătorii au fost prin urmare o nouă etapă din istoria Vechiului Testament. Tema judecătorilor din Vechiul Testament evident se leagă foarte mult de noțiunea de dreptate și de justiție. Judecătorii biblici pe care i-a menționat Biblia sunt: Otniel, Aod, Șamgar, Debora împreună cu Barac, Ghedeon împreună cu Abimelec, Tola, Iair, Ieftae, Ibțan, Elon, Abdon și Samson.

Pentru a arăta cum este văzută sfințenia în sensul dreptății vom ilustra acest lucru cu o întâmplare mai puțin cunoscută dar cu mult farmec. Se spune că la un moment era un om extrem de bogat și care era proprietarul unei companii economice mari. Acest mare magnat și-a chemat într-o zi toți consilierii și le-a spus:

- V-am chemat aici azi fiindcă intenționez să mă retrag și să aleg un nou director executiv.
- Bine dar aveți copii, nu v-ați gândit la binele copiilor?
- Copii sunt și ei importanți dar nu sunt mai presus de companie. Plus de asta eu sunt un om drept și corect. Copii mei au alte surse de venit și nu vor duce lipsă de nimic. O să vă spun cum o să procedăm.
- Cum? Au întrebat consilierii.
- Ei bine, eu am să vă dau la fiecare o sămânță. Voi veți lua această sămânță și o veți planta. După un an veți veni cu planta crescută la mine. Eu o voi analiza și care cred eu că este cea mai bună plantă acela v-a fi următorul director executiv și succesorul meu.

Magnatul le-a dat la fiecare dintre consilierii lui o sămânță. Unul dintre consilieri pe nume Jim era mai sărac și evident a primit și el o sămânță. A dus sămânța acasă și a plantat-o. A trecut o săptămână, două, trei, patru dar din ghiveci nu creștea nimic. Colegii lui Jim cu toții vorbeau cât bine crescute sunt plantele lor. Jim era îngândurat fiindcă din ghiveciul lui nu crescuse nimic. A trecut anul și a venit vremea ca consilierii să se prezinte cu plantele lor la magnat. Jim nu știa ce să facă. În cele din urmă după ce a vorbit cu soția lui a decis că este bine să ducă ghiveciul cum îl primise, adică fără nici o plantă. L-a bătut gândul să cumpere un ghiveci cu flori pentru a face o impresia bună dar a decis că este mai bine să fie corect. A ajuns în birul șefului său unde aceștia aveau toți plante mari și frumoase. Jim s-a pus într-un colț și se simțea rușinat fiindcă prietenii lui râdeau de el fiindcă venise fără nici o plantă. Magnatul a intrat. A văzut florile și după ce și-a rotit ochii prin cameră l-a văzut pe Jim care stătea cu un ghiveci gol în mâini.

- Jim ce faci?
- Să vă spun sincer mie nu mi-a crescut nici un fel de plantă.

Colegii lui au izbugnit toți în râs. Magnatul a ascultat povestea și apoi l-a spus consilierilor:

- Astăzi voi anunța cine va fi succesorul meu și directorul executiv al acestei companii care valorează mai multe miliarde de euro.
- Cine este?

¹⁶ Vladimir Petercă, *De la Avraam la Iosua Navi* (București, 1996).

- Succesorul meu este Jim.
- Cum? Păi el nu a adus nici o plantă.
- Nici nu trebuia. Vedeți voi, eu v-am dat la toți câte o sămânță care în prealabil a fost fiartă. O sămânță fiartă nu poate da rod. Ei bine, Jim a fost singurul dintre voi care a fost drept și corect și a venit fără nici o plantă. Pentru acest lucru el v-a fi noul director general

Se spune că între consilieri s-a făcut liniște și mai apoi ei au ieșit pe ușă rușinați nu mai înainte de a își cere iertare de la Jim fiindcă își bătuseră joc de el.

Am spus acest lucru pentru a arăta că de mai multe ori sfințenia poate fi înțeleasă ca și dreptate sau mai bine spus ca și corectitudine. Trăim într-o lume care de mai multe ori nu este ancorată în dreptate sau mai bine spus evită dreptatea. Vedem că în jurul nostru se fac nedreptăți, se fac multe înșelăciuni și exrocherii. Oameni nevinovați de mai multe ori sunt înșelați pentru ca alții să poată profita de pe ei. Aceste lucruri aduc cu sine imaginea sfântului ca și un om al dreptății. Acest lucru a fost simțit foarte bine în Vechiul Testament.¹⁷ În Vechiul Testament a devenit cât se poate de evident că nu poate exista sfințenie fără de dreptate. De mai multe ori însă s-a putut vedea că dreptatea lui Dumnezeu Tatăl nu este și dreptatea omului sau mai bine spus, omul nu are aceiași înțelegere a dreptății pe care o are Dumnezeu Tatăl. Acest lucru a fost exprimat într-una din rugăciunile Bisericii Creștin Ortodoxe „căci toată dreptatea noastră este înaintea Ta ca și o cârpă lepădată.”¹⁸ Prin urmare se poate vedea bine că nu poate fi sau mai bine spus nu poate exista sfințenie pentru oamenii sau pentru cei care nu au noțiunea de dreptate. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori la mai multe nivele. Dreptatea este un lucru care în cele din urmă duce la sfințenie. Dumnezeu Tatăl îi iubește pe cei care caută și pe cei care fac dreptatea. Nu trebuie să uităm acest lucru și trebuie să îl avem în vedere. Sfinții nu sunt un fel de justițieri sau un fel de haiduci ci ei sunt cei care știu ceea ce este drept și ceea ce este nedrept fiindcă sunt în legătură cu Dumnezeu care este autor al dreptății. Să nu uităm că de mai multe ori sfinții părinți vorbesc despre Dumnezeu ca și despre un drept judecător. Sunt mai mulți în zilele noastre la fel cum au fost și în Vechiul Testament care nu au noțiunea de dreptate. Orfanii așteaptă dreptate de la Dumnezeu. Sunt mai mulți orfani care sunt părăsiți de părinții lor pentru totdeauna și singurul lor ajutor și sprijin este în acele momente Dumnezeu Tatăl. Mai multă lume consideră că orfanilor nu trebuie să li se facă dreptate la fel cum în vechime sclavilor nu li se cuvenea nici un drept. Acest lucru este eronat și fals. Orfanii sunt oameni care au nevoie de dreptate fiindcă ei se simt părăsiți și fără nici un sprijin într-o lume ostilă și rece. Mai mulți orfani au rămas cu traume pentru toată viața fiindcă organele în cauză nu au intervenit când trebuia. Aceste lucruri se cuvine să le avem în vedere și să nu le uităm. La fel de bine văduvele de mai multe ori au fost nedreptățile. Au fost mai multe femei văduve care au rămas văduve de tinere și au fost de mai multe ori forțate să accepte căsătorii de compromis cu persoane pe care nu le iubeau. Este bine să le facem dreptate și văduvelor și atunci când ele sunt tinere să nu le obligăm la o căsătorie forțată. Mai multe văduve au ales calea abstenenței și a castității. Dacă au ales acest lucru cel mai bine este să le respectăm voința. Evident sunt și văduve care la o lună după moartea

¹⁷ Liviu Stan, *Biserica și dreptul* (Editura Andreiană: Sibiu, 2009 ediția a II-a).

¹⁸ A se vedea *Molitfenic* (Editura Institutului Biblic: București, 2013). Este de remarcat că Molitfelnicul este o carte de cult a Bisericii Creștin Ortodoxe care este cunoscută sub mai multe nume: Evhologhion, Slujebnic sau Trebnik. Aceste nume au fost date de diferite popoare ortodoxe care au folosit această carte de cult. În ea se găsește rânduiala sfântului Maslu care este o rugăciune ce se citește de cele mai multe ori pentru cei bolnavi.

soțului dacă sunt mai tinere ajung să se recăsătorească, lucru care ridică cu sine semne de întrebare despre iubirea pe care au avut-o față de defunctul lor soț.¹⁹

Vom intra acum într-o nouă etapă a Vechiului Testament, momentul în care poporul ales v-a devenii un regat. Acest regat v-a fii unul care se poate spune v-a rămâne unic în istoria lumii și se v-a evidenția prin doi mari regi: David și Solomon. Deși Biblia îi menționează pe David și Solomon ca și regi ai poporului ales nu ei au fost primii regi ci primul rege a fost Saul care a domnit mai înainte de David. Perioada regilor a fost o mare provocare pentru poporul ales fiindcă pentru prima dată credința în Dumnezeu și sfințenia se confrunta cu ceea ce se poate spune aspectul politic sau de ce nu politica. Liderul poporului ales nu putea fii unul ca și al restului popoarelor. Cum se putea el atunci separa sau mai bine spus evidenția de conducătorii restului popoarelor? O metodă în acest sens a fost foarte mult sfințenia. Cu siguranță dacă un rege ajungea la sfințenie el nu era ca și restul. Se poate spune că acest lucru a fost unic în istoria poporului ales. Până la evrei nici un popor sau mai bine spus nici o naționalitate nu se gândise la liderul lor sau la regele lor în termenii unui sfânt. Ei bine evreii o vor face și nu numai că o vor face far vor venii și cu două nume mari de sfinți regie: David și Solomon. Aceștia se vedeau pe sine ca și slujitorii lui Dumnezeu pe pământ și în primul rând vor căuta să facă voia lui Dumnezeu Tatăl. Era cât se poate de evident că voia lui Dumnezeu era mai mare decât voia regelui. Este de remarcat aici că atât David cât și Solomon ne-au lăsat scrieri cu caracter religios și nu politic. Acest lucru se poate spune că este cu adevărat remarcabil. Dacă liderii marilor imperii care existau la timpul poporului ales se concentrau pe scrieri politice, Solomon și David au lăsat în urma lor scrieri religioase. David este cunoscut până în zilele noastre pentru Psalmii săi, cântări compuse pentru un cult de la templu care era în epoca incipientă. Solomon ne v-a lăsat și el scrieri dintre care poate cea mai cunoscută este înțelepciunea lui Solomon. Este de remarcat aici că spre deosebire de predecesorul său la tron David care a fost și tatăl său, Solomon s-a concentrat foarte mult pe ideea de înțelepciune. El a voit să știe și să experimenteze ceea ce este înțelepciunea.²⁰

Este cât se poate de adevărat faptul că concepția Vechiului Testament era foarte mult următoarea: prosperitatea sau bunăstarea unui regat ținea foarte mult de ceea ce se poate spune gradul de sfințenie și de credință la care a ajuns un popor. Dacă poporul era un popor credincios se poate spune că el avea mari șanse la prosperitate și la bunăstare. Acest lucru de mai multe ori a fost contestat de ceea ce se poate spune mentalitatea seculară care și ea era prezentă în antichitate. Deși în antichitate se spunea că David și Solomon erau regi, forma de guvernământ a poporului ales a fost foarte mult teocrația. Poporul ales era în cele din urmă un popor teocrat care era sub ascultarea ultimă și finală a lui Dumnezeu. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult ceea ce se poate denumii realitatea sau experiența unui stat care era condus direct de Dumnezeu. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de mai multe ori definesc modul în care a fost concepută sfințenia în Vechiul Testament. De mai multe ori teocrația a fost considerată ca și o formă de manifestare a sfințeniei. A devenit astfel în Vechiul Testament cât se poate de mult obișnuit să se conceapă ca și un fel de stare

¹⁹ Cordoneanu Felicia, *Condiția socială a femeii în ortodoxia contemporană românească* (Editura Lumen: Iași, 2012).

²⁰ Referitor la persoana dreptului Solomon sunt mai multe opinii care susțin că el a fost în realitate un rege filosof. Acest lucru este adevărat dacă nu total cel puțin parțial. Însă după cum se știe Solomon nu a fost numai un simplu filosof ci el a fost rege mai întâi. Acest lucru este bine să îl avem în vedere. Daniel Boyarin, *Socrates and the fat rabbis* (Chicago, 2009).

a sfințeniei ceea ce se poate spune o realitate că nu se poate concepe sfințenia dincolo de teocrație. Acest lucru a devenit o concepție cât se poate de mult pregnantă în timpul regiilor care a fost o perioadă care a durat mai mult timp. Începând cu Saul și sfârșind cu Irod cel Mare poporul ales a fost mai multe secole un regat, poate unul dintre cele mai trainice și mai bine consolidate regate din istoria lumii. Irod cel Mare a fost regele care stăpânea la vremea nașterii Domnului Iisus Hristos. În Vechiul Testament ne sunt prezentate mai multe aspecte din ceea ce a însemnat domnia regilor în Palestina. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult o realitate care a ținut de Vechiul Testament. Regii poporului ales de cele mai multe ori trebuiau să fie sfinți. Acest lucru a dus cu sine mai multe nemulțumiri și în cele din urmă se pare că și contextul favorabil a dus tot în spre acest lucru. Odată cu Alexandru cel Mare poporul ales v-a devenii parte din imperiul grecesc care era condus de Alexandru. Acest lucru a avut foarte multe repercusiuni în cazul evreilor care dintr-o dată s-au văzut a fii elinizați și a împărății convingerile de viață eline. Se pare că acest lucru nu a fost bine văzut de evrei care vor căuta eliberare de sub stăpânia grecească.²¹

Un alt mare exemplu de sfințenie creștin ortodoxă a fost în Vechiul Testament Sfântul Ilie Tezviteanul care a se poate spune că a dat dovadă de o mare sfințenie și de o mare credință în Dumnezeu. Sfântul Ilie Tesviteanul a fost o persoană care s-a opus foarte mult idolatriei unui rege evreu pe nume Ahab și a reginei sale Isabela. Lupta Sfântului Ilie a fost prin urmare împotriva idolatriei și se poate spune că el v-a ieșii în cele din urmă biruitor. Sfântul Ilie este o persoană care continuă să fie pomenită în calendarul Bisericii Creștin Ortodoxe pe data de 20 de iulie. Timpurile sale erau timpuri în care regele și regina se închinau la un zeu idolatru pe nume Astarta. Având în vedere că regele și regina au crezut de la credință, Sfântul Ilie a voit ca acest lucru să nu se extindă și la popor. El v-a intervenii în mod direct pentru ca de cele mai multe ori credința dreaptă în Dumnezeu să rămână neschimbată. Pe muntele Carmel Sfântul Ilie v-a face o minune prin credința sa mare în Dumnezeu. În timp ce preoții Astartei au susținut că vor pogorî foc din cere pentru a le mistui jertfele aduce Astartei, același lucru l-a făcut și Sfântul Ilie Tesviteanul. La rugăciunile sfântului Ilie s-a pogorât foc din cer care a mistuit jertfa aducă de el lui Dumnezeu.²² Fără nici o îndoială că sfântul Ilie a fost un model de sfințenie. Acest lucru el l-a demonstrat și arătat prin mai multe minuni pe care le-a făcut. Nu se poate să uităm de acest lucru și pentru acest motiv când vorbim despre sfințenie în Vechiul Testament nu se poate să nu vorbim și despre sfântul Ilie. Ca și mai toții sfinții, Sfântul Ilie a fost prigonit pentru dreptate. El a mustrat pe regele Ahab pentru idolatria sa și aceasta a decis să îl omoare. Atunci sfântul Ilie v-a merge în pustie unde Dumnezeu v-a face din nou o minune fiindcă în fiecare zii îi trimitea sfântului un corb cu mâncare. Sfântul Ilie este un model de sfințenie incontestabil și acest lucru este bine să îl avem în vedere când vorbim despre sfințenia în Vechiul Testament. Din perioada regilor evrei Sfântul Ilie nu a fost singurul sfânt sau mai bine spus singurul model de sfințenie. În timpul regelui David a mai activat sfântul prooroc Samuel care a fost cel care l-a inspirația lui Dumnezeu l-a ales pe David rege fiindcă Saul devenise un conducător rău. Un alt sfânt al perioadei regilor la evrei a fost Sfântul Prooroc Natan care a trăit mai mult pe vremea lui Solomon. Se poate spune că acești prooroci aveau menirea de a îl îndruma pe rege cu să mențină credința în Dumnezeu. Este de remarcat aici că poate cea mai profundă minune pe care a făcut-o Sfântul Ilie este că el nu a cunoscut moartea trupească. Atunci când Sfântul Ilie era pe punctul de murii Biblie ne

²¹ John Joseph Collins, *Hellenism in the land of Israel* (Universitatea Notre Dame, 2001).

²² Eliane Poirot, *Sfântul Prooroc Ilie în cultul bizantin* (Editura Desis: Sibiu, 2002).

spune că s-a pogorât un car de foc sau de ce nu un fel de ascensor de foc din cer și a fost ridicat la ceruri. Sfântul Ilie este unul dintre puținele cazuri de sfinți din istoria lumii care nu a cunoscut moartea trupească. El avea să fie succedat la treapta proorociei de ucenicul său Sfântul Elisei.

Imediat după această mare perioadă a regilor, după cum am spus poporul ales v-a fi luat de mai multe ori în robie de alte imperii. O primă robie a poporului a fost făcută de asirieni în timpul regelui Iezechia. În această perioadă de timp se v-a ridica un alt mare prooroc în persoana Sfântului Isaia. Acesta v-a face mai multe proorociri nu numai despre dezrobirea de sub asirieni a evreilor ci și despre Mesia care a fost mântuitorul promis de Dumnezeu la începuturi primilor oameni. Mesajul pe care l-a adus Sfântul Isaia este că Dumnezeu a îngăduit ca pedepsele lui Dumnezeu să vină peste poporul ales datorită păcatelor lor. În cele din urmă poporul ales se v-a elibera de sub robia asirienilor dar la scurt timp v-a cădea sub o altă robie. Este vorba de robia babilonienilor. Se știe din istorie că Nabucodonosor fost cel care cucerit pe evrei în timpul Vechiului Testament. În perioada de domnie a lui Nabucodonosor se v-a ridica un alt mare prooroc în persoana Sfântului Daniel. Se poate spune că în această perioadă a robiilor în care poporul ales a fost luat de mai multe ori în robie au apărut ceea ce Biblia denumeste prooroci. Ei au fost patru mari prooroci: Isaia, Ieremia, Iezechil și Daniel. Cu toții acești au lăsat scrieri din care se poate vedea foarte bine sfințenia lor. Mai toți acești mari prooroci ai Vechiului Testament au murit de moarte martirică fiind de mai multe ori persecutații fiindcă și-au menținut credința în Dumnezeu intactă. Acest lucru este de mai multe ori trecut cu vedere. Au mai existat în această perioadă de timp alți 12 prooroci mai mici care le fel de bine și ei au activat sub voia lui Dumnezeu: Osea, Amos, Mihea, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia și Maleahi. De la toți aceștia ne-au rămas unele scrieri despre contextul sau despre perioada de timp în care au activat. Acest lucru după cum am spus este menită să ne spună foarte mult că în Vechiul Testament s-a definitivat foarte bine care este sau cum este un sfânt. Aceste mari cazuri de sfinți au ajuns să fie considerate normative în antichitate. Dacă antichitatea a fost de mai multe ori confuză în ceea ce îi privește pe sfinți, ei bine Vechiul Testament a fost cartea și la fel de bine perioada de timp care a izgonit această confuzie.²³

Se poate spune că modelul de sfințenie care a fost stabilit în Vechiul Testament v-a fi foarte mult valabil pentru toate epocile și pentru toate timpurile. Acest lucru evident avea să fie contestat de mai mulți și mai ales de alte religii care au urmat după Vechiul Testament. O astfel de religie care de mai multe ori neagă principiile pe care este stabilită și pe care este definită sfințenia în Vechiul Testament a fost foarte mult islamul, o religie care a apărut în secolul al VI-lea de la Mahomed. Prin urmare este cât se poate de evident că Vechiul Testament a fost conștient de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care sfințenia este trăită și experimentată. Sfințenia nu este un lucru extrem dar atunci când ea se confruntă cu răul și răutatea acestei lumi de mai multe ori ea devine un lucru sau o realitate extremă. De cele mai bune ori sfințenia a fost gândită în termeni etnici în Vechiul Testament. Nu puteai să fii sfânt sau mai bine spus nu se putea concepe sfințenia în afară de granițele poporului ales. Acest lucru avea să fie cauză în cele din urmă a pierderii calității de popor ales a evreilor de la Domnul Iisus Hristos. Evreii au devenit cât se poate de mult fundamentalști în ceea ce privește problema sfinților și a sfințeniei și ea după cum am spus este concepută ca și o problemă sau temă națională.²⁴ Aceste lucruri sunt prin urmare cele

²³ Radu Teodorescu, *Aghiografie creștin ortodoxă* (Cugir, 2010).

²⁴ Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism* (Sibiu, 1936, prima ediție).

care în cele din urmă definesc parametrii a ceea ce este sau a modului în care sfințenia a fost concepută în Vechiul Testament. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de util pentru a ne da seama că timpurile vechiului testament nu sunt fundamental diferite de timpurile noastre. Acest lucru duce în cele din urmă la ceea ce se poate spune o concepție cât se poate de bine definită despre ceea ce este sau despre cum ar trebui să gândim sfințenia în zilele noastre. Când gândim sfințenia în zilele noastre, trebuie să fim conștienți că ea nu este radical diferită sau separată de ceea ce a fost sfințenia în Vechiul Testament. Sunt mai mulți care consideră că acest lucru este cât se poate de mult o realitate care nu mai are nimic de a face cu timpurile și zilele noastre. La fel de bine, sunt mai multe secte neoprotestante care susțin că nu se poate vorbi despre sfințenie în afară de timpurile biblice. La fel de mult sunt mai multe glasuri care ne spun că sunt destui sfinți cât au trăit în Vechiul și Noul Testament. Acest lucru după cum am spus este o realitate care nu poate fi contestată. Se poate spune că de mai multe ori sfințenia este un lucru care pentru mai mulți dintre noi ține numai de timpurile și de perioada biblică. Dincolo de aceasta auzim de mai multe ori că nu există sau mai bine spus nu poate exista sfințenie. Realitatea este alta. Biblia care este formată din Noul și Vechiul Testament este mai mult numai o definire a ceea ce este sfințenia. Sfințenia este o stare sau o realitate mult mai complexă decât pare la prima vedere. Ceea ce este sfânt este în cele din urmă ceea ce ține de tradiție. Această tradiție este cât se poate de mult vie prin biserică și prin credință. De mai multe ori acest lucru este contestat de mai mulți în zilele noastre.

La fel de bine ceea ce este particular Vechiului Testament este că de mai multe ori el a susținut că nu numai oamenii sunt sfinți ci și anumite locuri sunt sfinte. În acest sens se poate vedea că de mai multe ori Vechiul Testament face referință la anumite locuri care sunt sfinte. Aceste locuri sunt cât se poate de mult locuri unde Dumnezeu și-a făcut simțită prezența. Un astfel de loc a fost muntele Sinai, loc în care Moise a primit tablele legii sau Decalogul. Aceste lucruri se cuvine să le avem în vedere și să le prezentăm așa cum sunt ele. Odată cu ieșirea din robia egipteană evreii vor începe să facă sinagogi sau cum le spunea în acele vremuri corturi ale mărturiei sau case ale mărturiei. Aceste locuri vor aduce cu sine un cult de preamărire și de doxologie a lui Dumnezeu Tatăl. În cele din urmă Solomon v-a fi cel care v-a ridica primul templu mare în cinstea sau pentru preamărirea lui Dumnezeu. Acest templu avea să fie unul considerat sfânt nu numai în istoria evreilor ci și a lumii. Templul de la Ierusalim este considerat un templu sfânt și care este locuința sau casa pământească a lui Dumnezeu Tatăl. La fel de bine Vechiul Testament se poate spune că lansează ceea ce este foarte mult ideea sau conceptul de obiecte sfinte. Sunt mai multe obiecte sfinte în Vechiul Testament: Tora, veșmintele preoților, vasele folosite în cult, catapeteasma care despărțea sfânta de sfânta sfintelor. Toate aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc în antichitate nu numai conceputul de sfânt și ci conceptul de sfințenie. Se poate spune că Vechiul Testament confirmă proverbul că „omul sfințește locul.” Înțelegem că acolo unde există un sfânt și locul pe care stă el este sfânt. Sunt mai mulți care consideră că sfințenia este un lucru sau o realitate cât se poate de mult care ține numai de persoane. Vechiul Testament a infirmat acest lucru. Sfințenia este o stare activă și de ce nu împărtășibilă. Sfințenia nu se poate împărtăși sau mai bine spus nu poate să fie comunicată acolo unde o anumită persoană nu voiește. Se poate spune că sfințenia este un lucru la care omul trebuie să adere din liberă inițiativă sau mai bine spus în libertate. Evident, sunt mai mulți care contestă acest lucru.²⁵

²⁵ Christos Yannaras, C, *Libertatea Moralei*, (Ed. a III-a, Atena, 1989).

În cele din urmă ultima mare etapă a Vechiului Testament este cuprindă în ceea ce se poate spune apariția a două mari imperii care își vor disputa suveranitatea asupra poporului ales. Este vorba despre Persia și Imperiul roman. O puternică mișcare de rezistență se v-a ridica în această perioadă de timp prin ceea ce istoria a cunoscut ca și neamul macabeilor care în evreiește înseamnă ciocan. Prin urmare se poate spune că istoria Vechiului Testament se încheie în momentul în care evreii ajuns sub stăpânire romană după ce ulterior au trecut prin stăpânirea asiriană, babiloniană, persană și grecească. Acestea sunt prin urmare principalele mari evenimente ale Vechiului Testament. Evident sunt mai multe alte evenimente dar aici ne-am oprit asupra celor mai semnificative. Se poate spune că toată istoria Vechiului Testament este o istorie a modului în care omul a conceput sau mai bine spus a înțeles sfîntenia.²⁶ Prin urmare este cât se poate de adevărat că sfîntenia a fost o noțiune care a existat și în lumea antică. Sunt mai mulți care contestă faptul de a se vorbi despre sfîntenie în zilele noastre fiindcă după cum am spus ceea ce este sau mai bine spus ceea ce a fost sfînt și sfîntenie nu poate fi considerat sfînt și sfîntenie în zilele noastre. Acest lucru de mai multe ori a fost cât se poate de mult afirmat de mai multă lume. Sfîntenia este un lucru care este actual pentru toată timpurile. Este adevărat că mai multe percepțe sau mai bine spus mai multe aspecte de detaliu din antichitate nu mai sunt actuale în zilele noastre. Sfîntenia este un lucru care este cât se poate de mult actual și de ce nu de interes pentru zilele și timpurile noastre. Sunt mai mulți care în planul sau în lumina teoriilor moderne evoluționiste consideră că sfîntenia este o etapă care a ținut numai de Vechiul și Noul Testament. Acest lucru fiindcă sunt mai mulți care ne prezintă că sfîntenia v-a înceta odată cu pășirea omului în ceea ce îi rezervă viitorului. Ce îi rezervă viitorul după cei care susțin teoriile de emancipare a omului și a omului? Viitorul îi rezervă omului contacte cu ființe extraterestre, civilizații din alte părți ale universului care eventual nici nu au fost create sau mai bine spus făcute de Dumnezeu pe care Îl știm și Îl cunoaștem noi pe pământ.

În îndepărtata Savorie trăia un călugăr numit Martirie. Deși tânăr de ani, el era bătrân la minte, milostiv și smerit. O dată pe săptămână, el mergea la o mănăstire vecină, unde se afla starețul său într-o rugăciune. Și cum mergea el, numai ce dă peste un sărman, zăcând pe cale. Cu greu, căci era peste măsură de slăbit, îi spune lui Martirie că este bolnav, sărac și foarte bătrân, că vrînd să meargă la starețul, la care mergea și Martirie, pentru rugăciune, l-au lăsat puterile...De îndată fericitul Martirie și-a scos mantia, a întins-o pe pământ, l-a pus pe sărmanul neputincios pe mantia sa, apoi l-a săltat în spate și l-a dus până la mănăstire. Starețul său, care văzuse totul cu ochii duhovnicești, a început să strige la frați:

-Alergați și deschideți poarta mănăstirii, că vine fratele Martirie, aducând pe Dumnezeu! La poarta mănăstirii, bătrânul s-a coborât din spatele lui Martirie, i s-a înfățișat ca în icoane, în lumină și i-a spus:

-O! Martirie, cum tu nu M-ai trecut cu vederea și ai căutat cu milă la Mine, tot așa te voi milui, când ajungi în Cer, și miluit vei fi!

Apoi s-a ridicat la Cer.

Starețul a alergat la poartă și văzând pe Martirie singur l-a întrebat:

²⁶ Referitor la sfîntenia se poate spune că au existat mai multe concepte. Sunt mai mulți care susțin că sfîntenia este în cele din urmă numai o stare sau o realitate conceptuală și nu reală. La fel de bine sunt mai mulți care contestă sfîntenia în sine și consideră că sfîntenia este numai sacralitate. Mircea Eliade a fost cel care în secolul al XX-lea a emis opinia că sfîntenia este foarte mult sacralitate și a scris o carte pe această temă. Mircea Eliade, *Sacral și profanul* (Editura Humanitas: București, 1995 reeditare).

-Unde este Acela, pe care l-ai adus în spate?

-De așa fi știut cine este Acela, m-aș fi ținut tare de piciorul lui!

Seara, frații l-au înconjurat pe Martirie și l-au cercetat cu tot felul de întrebări:

-Era greu?

-N-am simțit nici-o greutate, dar atunci nu mi-am luat seama. De bună seama El m-a purtat pe mine, după cum poartă lumea întreagă, și numai prin Cuvânt o ține...

Am spus acesta întâmplare pentru a evidenția și a arăta că de mai multe ori omul își creează concepții diferite și de ce nu cât se poate de mult străine de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care există Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus este foarte mult o definiție ultimă a iubirii pe care Dumnezeu o are față de noi și care nu ne-a ascuns alte civilizații de pe alte planete și de pe alta galaxii. Este adevărat că de mai multe ori Dumnezeu vine la noi în chiar micimea noastră fiindcă la Dumnezeu Tatăl nu îi este rușine de noi fiindcă chiar El ne-a creat. Dumnezeu Tatăl prin urmare este centrul aghiografiei creștin ortodoxe. Se poate spune că atunci când omul ajunge să Îl iubească sincer și dezinteresat pe Dumnezeu el ajunge de mai multe ori să vrea să trăiască un alt mod de viață. Acest mod de viață este foarte sfințenia. Nu poate fi un sfânt sau nimeni nu poate ajunge la sfințenia dacă nu Îl iubește pe Dumnezeu Tatăl.²⁷ Prin urmare este cât se poate de adevărat că de mai multe ori ceea ce ține de sfințenie este un lucru care nu poate fi gândit și nici conceput în termenii a ceea ce este viața duhovnicească sau mai bine spus viața pnevmatică. Aceste lucruri sunt prin urmare cât se poate de mult tipice în ceea ce privește aghiografia creștin ortodoxă. Sfinții Vechiului Testament nu sunt monade închise ci se poate spune că ei sunt deschiși pentru toate timpurile și toate veacurile. Acest lucru după cum am spus a fost contestat de mai multe ori. Trebuie să avem în vedere că noțiunea de sfânt s-a conturat foarte bine în Vechiul Testament. Aceste lucruri sunt prin urmare cât se poate de mult adevărate și merită să le expunem în rândurile care vor urma. În acest sens, perioada Vechiului Testament este o perioadă care de mai multe ori a fost contestată. Vechiul Testament nu este actual ca și timp istoric ci este cât se poate de mult actual ca și timp al sfinților și al aghiografiei. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care definesc foarte mult ceea ce a fost noțiunea de sfânt în antichitate. Încă din antichitate se poate vedea că omul a avut noțiunea de sfânt și de ce nu a tânjit după noțiunea de sfânt. Aceste lucruri este bine să le știm. Sunt mai multe concepții care susțin că sfinții nu sunt deloc existenți în antichitate. În acest sens, s-au ridicat mai multe interogații care țin foarte mult de sensul a ceea ce este sfânt și a ceea ce este sfințenie în antichitate raportat la lumea modernă. Părerile sunt împărțite dar se aduce de mai multe ori opinia că sfinții sunt cât se poate de mult imposibil să fi existat în antichitate care era o perioadă de timp care nu este similară sau identică cu a noastră. Prin urmare, această opinie susține că ceea ce nu a existat în modernitate nu poate fi actual și real în modernitate. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult ceea ce menține și ceea ce susține tema sfințeniei ca și un lucru cât se poate de mult potrivit pentru timpurile și vremurile care le trăim. Sfințenia este un lucru care după cum am spus are un anumit context de manifestare. Contextul sfinților Vechiului Testament a fost foarte

²⁷ Deși nu este cel mai potrivit context se poate afirma aici că există o întreagă dezbatere referitor la care este natura iubirii cu care Îl iubesc sfinții pe Dumnezeu Tatăl? Este iubirea de Dumnezeu o iubire agapică sau o iubire erotică? Sfinții părinți ne spun că iubirea de Dumnezeu Tatăl este foarte mult o iubire agapică. Această iubire agapică este o iubire superioară la fel cum o mamă își iubește copii sau un frate își iubește pe fratele său. La fel de bine această iubire agapică a lui Dumnezeu este și o iubire pnevmatică sau mai bine spus o iubire spirituală. Acest lucru este asemenea cum un preot își iubește parohia sau un episcop eparhia. Anders Nygren, *Agape and eros* (Chicago, 1982).

mult legea mozaică. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult o realitate de care trebuie să ținem cont. Lumea antică este prin urmare o lume în care s-a conturat foarte bine ceea ce este sau mai bine spus cum este noțiunea de sfânt și de sfințenie. Acest lucru a fost ulterior trecut cu vederea și de ce nu evitat de mai multă lume. Știm ceea ce este sfințenie și ceea ce este un sfânt în zilele noastre foarte mult din ceea ce se poate denumii ca și antichitate. Au existat sfinți în antichitate și ei trebuie acceptați și înțeleși în contextul lumii în care au trăit.²⁸

Aceste fapte, realități și trăiri ale lumii antice sunt prin urmare ceea ce se poate spune realități care au dus la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care este format cultul sfinților în Biserica Creștin Ortodoxă. Biserica Creștin Ortodoxă a ajuns la concluzia că oamenii și persoanele care s-au nevoit o viață întreagă pentru credință și adevăr trebuie cinstite și acceptate ca și persoane sfinte. Așa s-a instituit cultul sfinților. După cum am spus, primii sfinți au fost sfinții Vechiului Testament. Sfințenia lor s-a concentrat foarte mult pe ideea poporului ales al lui Dumnezeu. Acest popor ales al lui Dumnezeu trebuie să fie un popor sfânt și prin urmare trebuiau să fie mai mulți exponenți ai acestui lucru. Pe marea majoritate i-am enunțat în acest capitol. Se poate spune că au fost mai mulți sfinți pe care eventual nu îi cunoaștem. Din studiul vieților sfinților și a aghiografiei se poate ajunge la concluzia că sfinții sunt cei care au ajuns în cele din urmă să aibă anumite trăsături comune. Acest trăsături se poate spune că le-am enunțat în rândurile de mai sus. Sfinții sunt prin urmare realități care țin de sensul și de expresia ultimă a adevărului, a binelui, a virtuților, a cumpătărilor, a iubirii agapice, a milosteniei, a iubirii de semenii, a păcii și a înțelegerii. Acest lucru după cum am spus de mai multe ori ne duce la ceea ce se poate spune definirea a ceea ce este cultul sfinților. După cum ne cinstim părinții la fel de bine ajungem să ne cinstim și sfinții care au ajuns la această vrednicie. De mai multe ori se poate vedea că sfinții nu s-au făcut pe sine cunoscuți pe sine lumii și eventual știm mai puțini sfinți care au existat de la începuturile lumii. Sfinții sunt prin urmare realități și lucruri care țin de sensul și de finalitatea a ceea ce este sau a modului în care se definește starea de sfințenie. Această stare după cum am spus mai mulți ajung să o aprecieze și să o înțeleagă numai în antagonie cu ceea ce este opus sfințeniei: ură, dezbinare, invidie, crimă, perversiune, înșelăciune, violență sau minciună. Aceștia se poate spune că sunt vectorii negativi care de mai multe ori ajung să definească ceea ce este sau cum este sfințenie și ce sunt în cele din urmă sfinții.²⁹

CAPITOLUL 2

SFÂNTUL ȘI SFINȚENIA ÎN NOUL TESTAMENT

Perioada Noului Testament este o perioadă care istoric a durat timp de 100 de ani. Ea a început în jurul anului 1 după Hristos sau mai bine spus cu anul nașterii Domnului Iisus Hristos și s-a încheiat cu moartea ultimului apostol al Domnului Iisus Hristos, Sfântul Ioan Teologul care a murit la anul 100 în Efes din Turcia de azi după ce a fost ținut captiv mai mulți ani pe insula Patmos. Persoana centrală a Noului Testament a fost Domnul Iisus Hristos care a fost Fiul lui Dumnezeu întrupat. Motivele întrupării Domnului Iisus Hristos sunt cunoscute de mai multă lume: este vorba foarte mult de mântuirea omului și iertarea

²⁸ Alexandru Babeș, *Sfinți: mit legendă, adevăr; eseu asupra antropologiei religiei* (Editura Enciclopedică: București, 1972).

²⁹ Constantin Virgil Gheorghiu, *Sfântul Ambrozie al Milanului* (Editura Sofia: București, 2013).

păcatelor oamenilor. Acest lucru după cum am spus este o realitate pe care nimeni nu o poate contesta. Se poate spune că în cele din urmă de cele mai multe ori concepția noastră despre ceea ce este sau cum este concepută sfințenia în Noul Testament este cât se poate de mult o realitate care ține ceea ce a fost experimentat sau mai bine spus susținut în Vechiul Testament. Noul Testament ne spune că Domnul Iisus Hristos nu a fost numai un om care s-a născut în Nazaret ci a fost foarte mult Fiul lui Dumnezeu care și-a asumat natura sau condiția umană pentru a o mântui. Devine astfel un adevăr central al Noului Testament că nu există mântuire afară de persoana Domnului Iisus Hristos la fel cum nu există mântuire nici afară de Biserică. Acest lucru a fost de mai multe ori contestat și evident a fost din nefericire cauza la mai multe diviziuni și schisme istorice. Trebuie să ne aducem aminte că în sine Biserica care a fost întemeiată de Domnul Iisus Hristos este o instituție sfântă. Ea a fost de mai multe ori comparată cu arca lui Noe. Biserica este o corabie care plutește pe valurile involburate ale acestei lumi. În sine Biserica Creștin Ortodoxă este sfântă însă evident sunt mai multe obiecții la acest lucru. Deși biserica este sfântă în esența ei, se poate spune că sunt mai mulți care de mai multe ori nu văd bine ceea ce este sau mai bine spus cum este sfințenia Bisericii. Dorind să-l contrazică, un necredincios îi spuse unui creștin:

- Voi, creștinii, spuneți că Dumnezeu este oriunde. Dacă este așa, de ce te mai duci la Biserică, să asculți predica, când oricum Îl vedem peste tot?

Așa este, pe Dumnezeu, cei cu credință Îl văd peste tot și prin toate. Însă, privește! Chiar dacă aerul este încărcat pretutindeni cu vapori de apă, aceștia nu-ți astâmpără setea și, de aceea, mergi la fântână. La fel și noi, creștinii, mergem la Biserică așa cum tu mergi la fântână. Tu îți astâmperi setea trupului cu apa proaspătă și rece a fântânii, noi ne astâmpărăm setea sufletului cu apa dătătoare de viață veșnică: Cuvântul lui Dumnezeu.

Sfinții părinți sunt de părere că faptul că se poate vedea că Biserica este divizată în mai multe facțiuni și în mai multe secte este cât se poate de mult lucrarea celui rău sau a diavolului.³⁰ În sine nici un om sau sfânt nu poate ieși biruitor sau învingător peste cel rău. Totuși prin voia și prin mila lui Dumnezeu acest lucru este posibil. Biblia și sfinții părinți ne spun că din pricina răutății cel rău sau diavolul a fost aruncat în iad. Ceea ce mai puțini oameni care lucrează răul știu este că atunci când ei lucrează răul ei se pun pe sine în slujba iadului care de ce nu este centrul ultim al răului. În acest sens, asceza și nevoințele sfinților nu sunt foarte mult împotriva lumii fizice ci de cele mai multe ori împotriva lumii spirituale sau a lumii nevăzute. Nu vom insista prea multe pe viața pământească a Domnului Iisus Hristos. S-a născut în anul 1 la Betleem și nașterea Sa a fost mai presus de fire fiindcă nu a cunoscut un tată trupesc. Regele Irod v-a fi cel care v-a dorii moartea lui Hristos fiindcă el credea că este un posibil pretendent la tron. Familia sfântă v-a fugii sau mai bine spus v-a migra în Egipt Africa unde vor sta până la moartea regelui Irod cel Mare. Vârsta de 12 ani ni-l prezintă pe Domnul Iisus Hristos la templu de la Ierusalim unde le spune părinților trupești că se află „în casa Tatălui Său.” Urmează o perioadă de tăcere în viața Domnului Iisus Hristos care v-a dura până la vârsta de 30 de ani când v-a ieși la propovăduire. V-a ieși în pustie după ce a fost botezat în Iordan de Sfântul Ioan Botezătorul. În pustie v-a fi

³⁰ Să nu uităm că în limba elină termenul de diavol înseamnă dezbinator [διαβολεω în greaca veche însemna a dezbină, a deviza]. Fiind în sine o ființă a răului, cel rău sau diavolul nu mai poate accepta noțiunea de unitate și de unire sau de comuniune. Principiile prin care activează el sunt de cele mai multe ori ura și nu orice ură, ura de dragul urii sau ura ca și scop în sine. Constantin Pavel, *Problema răului la fericitul Augustin* (București, 1937).

ispitit de cel rău sau diavolul. V-a ieșii biruitor peste aceste ispitiri. Unii sfinții părinți sunt de părere că aceste ispitiri au răscumpărat păcatul primilor oameni Adam și Eva.³¹

Ceea ce este cât se poate de specific Noului Testament este că noțiunea de sfințenie este pusă în legătură cu noțiunea de mântuire. Dacă până la întruparea Domnului Iisus Hristos mântuirea a fost imposibilă chiar și pentru sfinți, de la Domnul Iisus Hristos, mântuirea a devenit posibilă. Se știe că după cum am spus în Vechiul Testament au existat mai multe persoane sfinte. Ei bine, din cauza păcatului originar sau a păcatului strămoșesc aceste persoane nu au ajuns să dobândească mântuirea. Acest lucru se poate spune că este noutatea cu care vine Noul Testament. Mântuirea era interzisă tuturor mai înainte de Domnul Iisus Hristos. Acest lucru însă a devenit posibil prin voia și prin activitatea mesianică pe care a făcut-o Domnul Iisus Hristos.³² Prin urmare, după cum am spus, sfințenia nu este o stare pasivă, ci ea implică de mai multe ori activitate. Este vorba de activitatea pe care sfântul o face pentru semeni și pentru lume. Sfântul este cât se poate de mult o realitate care are de a face cu lumea care v-a venit. Acest lucru îi face pe sfinți de cele mai multe ori repere în ceea ce privește cotidianul. De mai multe ori lumea de azi nu se gândește foarte mult la viața cotidiană ca și la o viață care nu are nevoie de sfinți și de sfințenie. Trebuie să ne aducem aminte că de mai multe ori sfinții au fost cei care au realizat sau au împlinit voia lui Dumnezeu deplin. Ceea ce este de remarcat este că Domnul Iisus Hristos ca și Fiul lui Dumnezeu întrupat a fost și el un exemplu de sfințenie. Evident, au existat mai multe nemulțumiri în jurul Domnului Iisus Hristos. Ele s-au iscat din cauza faptului că Domnul Iisus Hristos a mâncat de mai multe ori cu păcătoși, în special desfrânați. Acest lucru a stârnit nemulțumirea contemporanilor referitor la Domnul Iisus Hristos. Domnul Iisus Hristos însă a mâncat cu păcătoșii și desfrânatele pentru a îi aduce la pocăință. Un astfel de caz mai puțin cunoscut avem din viața Sfântului Atanasie cel Mare. Se spune că în mănăstirea Sfântului Atanasie cel Mare era o colecție de cărți foarte scumpe. Între aceste cărți de afla un volum vechi extrem de scump care valora o avere. Un călugăr nu a rezistat ispitei și a furat acest volum scump pentru a îl vinde. A luat volumul și s-a dus la un om extrem de bogat și i-a cerut un preț destul de pipărat. În mănăstire s-a aflat că cineva a furat cartea. Sfântul Atanasie a dat ordin ca nici un fel de căutare a vinovatului să fie făcută fiindcă nu vroia să îi facă mai mult rău decât făcuse el deja. Se face că acest om bogat îl cunoștea pe Sfântul Atanasie cel Mare.

- Doamne ajută părinte Atanasie.
- Domne ajută.
- Am venit la tine fiindcă am nevoie de opinia ta într-o problemă.
- Ce problemă?
- Vezi tu, un călugăr vrea să îmi vândă o carte extrem de veche dar scumpă.
- Da și?
- Păi nu știu, chiar este atât de scumpă pe cum spune?

Sfântul Atanasie și-a dat seama că este cartea furată din mănăstire. Pentru a îl întoarce la pocăință pe călugărul care a furat iată cum a procedat el.

- Da, să știi că acea carte este extrem de scumpă fiindcă este veche și prețul pe care ți-l cere călugărul este mare dar este prețul adevărat.

³¹ O lucrare profundă despre implicațiile păcatului strămoșesc a fost scrisă în secolul al XX-lea de părintele Ioannis Romanides. Ioanis Romanides, *Păcatul strămoșesc* (Atena, 1957).

³² Constantin V. Triandafillu, *Sfântul Cosma Etolianul: viața și învățăturile* (Editura Evanghelismos: București, 2010).

A doua zi, bogatul s-a întâlnit cu călugărul care a furat cartea.

- Să știi că am să cumpăr cartea. Am cerut sfatul cuiva și am decis că o merită să o cumpăr, a spus bogatul.

- Pe cine ai consultat?

- Pe călugărul Atanasie de la mănăstire.

Fața călugărului care a furat cartea a devenit pală.

- Și ce altceva a mai spus Atanasie?

- Nimic. Doar că această carte merită prețul pe care l-ai cerut.

- Știi ce? Nu mai vând cartea.

- Îți dau un preț dublu.

- Îmi pare rău, nu mai vreau să vând cartea fiindcă m-am răzgândit, a spus călugărul hoț.

Călugărul a luat cartea și mișcat de gestul Sfântului Atanasie a venit cu ea la el:

- Aceasta este cartea pe care am furat-o din mănăstire părinte.

- Poți să o ții. Mi-am dat seama că tu ai luat-o. Vreau să ți-o las ție ca și cadou.

- Nu, te rog pune-o din nou în colecția mănăstirii. Vreau ca și eu să învăț înțelepciunea de la tine.

Se spune că din acea zi acest călugăr mișcat de exemplul dat de Sfântul Atanasie nu a mai furat și a petrecut toată viața ca și un adevărat călugăr.

Acesta este un mic exemplu de sfințenie se poate spune care ne arată că prin răbdare de mai multe ori îi putem cucerii pe semenii noștri și îi putem aduce la Hristos și la Dumnezeu. Trăim într-o lume care în realitate nu vrea să audă de predici și de teorii despre sfinți ci vrea să vadă exemple ale sfinților și a modului în care sfinți ajung să trăiască. Exemplul sfinților de mai multe ori ajunge să convingă mai mult decât cărțile sau zecile de volume despre sfințenie pe care le-ar putea citii cineva.³³ Prin urmare, se poate spune că Domnul Iisus Hristos nu a convins lumea prin diferite metode teoretice despre sfințenia Sa ci El a convins prin exemplu sau mai bine spus prin pilda propriei Sale vieții. Acest lucru a fost cât se poate de mult evidențiat prin vinderea și patima Sa. Cu toții știm că dacă de florii Domnul Iisus Hristos a fost primit ca și rege ale evreilor, la o săptămână după această primire cu strigăte de osana și ramuri de finic el a fost găsit vinovat de blasfemie și hulă împotriva lui Dumnezeu și răstignit pe Golgota. Domnul Iisus Hristos a fost Mesia Cel pe care Dumnezeu Tatăl l-a primit în Vechiul Testament. Acest lucru este cât se poate de mult o realitate care nu poate fi contestată dar evident s-au găsit mai mulți care să o nege. Realitatea faptului că Domnul Iisus Hristos a fost Mesia este găsită în faptul că după El porțile raiului s-au deschis din nou. De fapt așa și cântăm într-o colindă de Crăciun: „raiul cel cel închis, azi iar s-a deschis și strămoșii iară prin sfânta fecioară iar s-au înnoit.”³⁴

După cum am spus scopul întrupării sau a venirii Domnului Iisus Hristos în această lume nu a fost de a ne arăta sau mai bine spus de a ne demonstra ceea ce este sau cum este

³³ Începând cu evul mediu se poate spune că s-a ajuns la concluzia a două genuri de sfințenie. Este foarte mult un fel de sfințenie orientală și un fel de sfințenie occidentală. Acest lucru a avut loc datorită faptului că medievalii au dus la extrem separația care a existat între orient și occident. Ioan G. Savin, *Mistica și ascetica ortodoxă* (Sibiu, 1996). Ioan G. Savin, *Mistica apuseană* (Sibiu, 1996, ediția a II-a, 2009).

³⁴ Colinda se numește Praznic luminos și este specifică poporului român. Mai multe colinzi conțin texte puternice de teologie și de teologhisire creștin ortodoxă. De mai multe ori marile concepte ale teologiei creștin ortodoxe au fost conceptualizate și de ce nu popularizate prin colinzi. În atmosfera de iarnă a postului și a sărbătorii crăciunului de fapt mai mulți dintre noi am ajuns să ne familiarizăm cu ceea ce se poate spune conceptele majore ale teologiei creștin ortodoxe.

trăită sfințenia ci a fost cât se poate de mult mântuirea omului. A fost necesar un act final și ultim prin care omul să ajungă la ceea ce se poate spune mântuirea sa. Domnul Iisus Hristos a făcut acest act și datorită lui sfinții ne spun că azi raiul este deschis pentru cei buni și drepti. Fără de Domnul Iisus Hristos raiul ar fi fost închis veșnic. Noul Testament ne spune însă că Domnul Iisus Hristos nu a acționat singur. Acest lucru trebuie să ne fie o pildă că mântuirea nu o putem dobândii singuri. De mai multe ori dorința noastră de mântuire este una egoistă și egolatră. Voim să ne mântuim și acest lucru îl facem cât se poate de mult individual. Ei bine, Domnul Iisus Hristos când a venit să Îl mântuiască pe om nu a făcut acest lucru singur ci și-a ales 12 apostoli: Sfântul Andrei, Sfântul Petru, Sfântul Bartolomeu, Sfântul Iacob [el mai este numit uneori și Iacob cel Bătrân), Sfântul Ioan, Sfântul Iuda Tadeul (a nu se confunda cu Iuda Iscarioteanul), Sfântul Matei, Sfântul Filip, Sfântul Simion Zilotul, Sfântul Iacob al lui Alfeu, Sfântul Toma, Sfântul Matia (este cel care a fost ales în locul lui Iuda Iscarioteanul). Se poate spune că alegerea celor 12 apostoli ne spune foarte mult că sfințenia nu este un lucru individual și de ce nu comunitar. Mai mulți dintre noi avem această concepție și înțelegere că sfințenia este cât se poate de mult un act individual. Ei bine acest lucru este fals. Sfințenia este un lucru care stă în strânsă legătură cu conceptul de comuniune. Comuniunea este prin urmare un lucru care este propriu sfințeniei. În acest sens, de mai multe ori se poate vedea că sfințenia este un lucru care exclude egoismul și egolatria. În acest sens, cei care cred că sfințenia este o concepție individualistă de viață este bine sau ar fi preferabil să își reformuleze concepțiile. Individualismul și sfințenia nu sunt compatibile. Au fost mai mulți care au susținut că sfinții sunt cât se poate de mult eroi ai religiei. Acest lucru nu este adevărat. De mai multe ori s-a putut vedea că sfinții sunt cât se poate de mult o categorie aparte și în nici un caz nu îi putem pune în categoria eroilor. Mai multă lume consideră că există o triadă de persoane de excepție: sfântul, eroul și geniul. În cele din urmă această categorie este cât se poate de mult una arbitrară. Sfinții nu pot fi asimilați cu geniile fiindcă se poate spune că preocupările lor sunt de o cu totul altă natură. Ceea ce este cât se poate de incontestabil este faptul că sfințenia este un act de comuniune și de ce nu comunitar.

Despre filosoful antic Socrate se spune la un moment dat că avea un obicei destul de interesant pentru a își selecta viitori studenți. Acest obicei a părut ciudat mai multora. Înainte de a își alege un student, Socrate se spune că avea obiceiul de a îl lua și a îl duce pe aceasta pe un pod sub care era un lac cu apă cu pești. Acolo, de obicei Socrate îl întreba pe tânăr:

- Ce vezi?

Pe lângă peștii care erau în lac se mai putea vedea și reflecția studentului în apă. Dacă studentul răspundea:

- Mă văd pe mine însumi.

Ei bine șansele lui de a fi acceptat ca și studentul lui Socrate erau mici.

Dacă studentul răspundea:

- Se văd peștii din lac.

Ei bine șansele sale de a fi acceptat ca și student erau mari.

De ce proceda Socrate în acest fel? Socrate era interesat dacă potențialii săi studenți aveau tendințe narcisiste sau egocentrice. El putea să își dea seama că cei care se vedeau

pe sine însuși reflectați în imaginea de pe lac de mai multe ori erau fie narcisiști sau fie predispuși la narcisim.³⁵

Este adevărat că Noul Testament are ca și persoană centrală pe Domnul Iisus Hristos dar se mai vorbește și de alte persoane sfinte care au urmat după Domnul Iisus Hristos. O astfel de persoană a fost Sfântul Apostol Pavel despre care Noul Testament ne spune că s-a convertit în mod miraculos pe drumul Damascului. Sfântul Pavel a fost un iudeu fervent din școala rabinică a lui Gamaliel. Hotărât să îi înăbușe pe creștini el v-a merge la Damasc cu scopul de a îi distruge pe creștini. Pe drumul Damascului i se arată chiar Domnul Iisus Hristos cel înviat într-o lumină care l-a orbit pe Pavel. Domnul Hristos îl muștră pe Pavel pentru învârtosarea sa. Pavel renunță la iudaism și devine creștin. Odată revenit la creștinism își primește din nou vederea. Sfântul Pavel se retrage în deșert unde petrece mai mulți ani. După această perioadă de asceză și nevoină, Sfântul Pavel se v-a întâlni cu sfântul apostol Petru și împreună vor merge la propovăduire. Moartea Sfântului Pavel a fost una tragică fiind decapitat la Roma în 29 iunie 67 de împăratul Nerone. Ca și modalitate de cinstire a Sfântului Pavel Biserica Creștin Ortodoxă a rânduit un post în cinstea lui care premerge data de 29 iunie. Acest post nu are o dată fixă dar el premerge ziua de 29 iunie a fiecărui an. Se poate spune că perioada Noului Testament s-a extins pe o 100 de ani, mai bine spus pe 2 generații. Generația de la timpul Domnului Iisus Hristos și generația apostolilor. Este cât se poate de adevărat că Sfântul Pavel s-a convertit la creștinism în mod miraculos. Noul Testament se poate spune că este cartea care conține foarte mult punctele esențiale ale doctrinei creștine sau a ceea ce este creștinismul. Nimeni nu poate fi creștin în sens adevărat și real dacă nu acceptă învățăturile sau tot ceea ce ține de Noul Testament. Noul Testament este cartea care ne relatează învierea Domnului Iisus Hristos care a fost un act sau un fapt supranatural sau metafizic. Învierea Domnului Iisus Hristos este privită de Noul Testament ca și o anticipare a propriei noastre învieri. Vom învia deși nu știm exact când și cum. Noul Testament este cartea care afirmă învierea tuturor sau învierea de obște. La sfârșitul lumii, vor învia toți oamenii. Sunt mulți care susțin un iminent sfârșit al lumii. Ei bine, Noul Testament ne spune foarte clar că atunci când vom vedea că morții învie, ei bine atunci este sfârșitul lumii. Învierea Domnului Iisus Hristos este un act care face ca potențial toți creștinii din toate timpurile să poate devenii creștini și să se bucure de comuniunea duhovnicească a Domnului Iisus Hristos. Evident, învierea a fost un act care a avut loc în trecut și sunt mai mulți care consideră că ea nu mai este de actualitate pentru timpurile noastre. Învierea Domnului Iisus Hristos este un act sau un fapt pe care îl acceptăm prin credință.³⁶ Ceea ce este singur este că Noul Testament deși este o carte care a fost scrisă acum 2000 de ani ne pune în față mai multe modele de sfințenie. Un prim model sau modelul suprem a fost Domnul Iisus Hristos care pe cruce a avut tăria și puterea de a se ruga pentru cei care L-au răstignit: „Părinte iartă-le lor că nu știu ce fac.” Credem că sunt

³⁵ Termenul de narcisim provine foarte mult din mitologia greacă. Narcis a fost un tânăr care era îndrăgostit de imaginea lui proprie. Când el a apucat să își vadă imaginea proprie într-un lac, s-a îndrăgostit de ea dar a murit de durere fiindcă de fiecare dată când încerca să o atingă această imagine se tulbura. Narcisismul nu este numai o temă a mitologiei ci ea este și o temă a psihologiei. Sunt mai mulți psihologi care ne spun că mai mulți dintre noi avem un comportament narcisist. În special în cazul femeilor se poate vedea acest lucru. Sunt femei care investesc foarte mulți bani și timp în modul cum arată și stau mai mult timp în fața oglinzii. Aceste simptome sunt cât se poate de mult tendințe narcisiste. Au fost mai multe actrițe care atunci când au ajuns la vârsta bătrâneții au ajuns la concluzia că fără de frumusețea de la tinerețe viața nu mai merită trăită și și-au curmat zilele. Louis Dumont, *Eseu asupra individualismului* (Editura Anastasia: București, 1996).

³⁶ Teofil Pârâian, *Învierea lui Hristos, învierea vieții noastre* (Editura Doxologia: București, 2013).

puțini care au tăria de a se ruga pentru cei care le fac rău, îi dușmănesc sau îi insultă, calomniază și de ce nu abuzează. Prin aceasta în cele din urmă demonstrăm că suntem superiori lor. Nu ne demonstrăm superioritatea față de cineva care ne face rău prin faptul de a răspunde cu aceeași monedă. În termenii populari se spune că „răzbunarea este arma prostului.”

Se poate spune că viziunea Noului Testament asupra sfințeniei este una cât se poate de experimentală. Pentru a trăi sfințenia, este nevoie de cele mai multe ori de ceea ce se poate spune trăire și experiență. Sfințenia nu este în Noul Testament o stare teoretică ci este foarte mult o stare cât se poate de mult experimentală care se bazează pe concret și pe fapte concrete: „căci flămând am fost și Mi-ați dat să măncânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 25-26). Acestea nu sunt criteriile mântuirii ci sunt și criteriile sfințeniei. Se poate ridica întrebarea dacă sfințenia are aceleași criterii cu mântuirea? Am a enunțat mai sus cazul tâlharului Dimnas care a fost răstignit dimpreună cu Domnul Iisus Hristos și care evident nu a fost un sfânt dar care s-a mântuit. Noul Testament vine cu o viziune cât se poate de incitată în acest sens. Sfințenia are criterii sau standarde mai presus de mântuire. Mai multă lume a întrebat dacă în cele din urmă se mântuiesc numai sfinții? Acest lucru trebuie să spunem că este reprobabil fiindcă astfel ar fi foarte puțini cei care s-ar mântui. Se poate spune că și oamenii credincioși, buni, drepti și virtuosi se vor mântui.³⁷ Ceea ce se poate vedea din Noul Testament este că mântuirea și sfințenia sunt două lucruri asemănătoare dar nu identice. Acest lucru a fost subiectul la ample dezbateri teologice, aghiografice și soteriologice. Sfințenia este prin urmare un lucru pe care trebuie să îl studiem și să îl avem în vedere. Referitor la ceea ce înseamnă sfințenia se poate spune că Noul Testament vine cu o precizare cât se poate de clară în acest sens: „în casa Tatălui Meu sunt multe lăcașuri. Dacă nu așa fii fost așa v-ați fii spus. Eu mă duc să vă pregătesc vouă loc” (Ioan 14, 2). Este clar că raiul nu are numai un loc ci sunt mai multe locuri sau de ce nu mai multe spații în rai. Este cât se poate de posibil ca sfinții să aibă o stare mai bună sau de ce nu superioară în rai decât cei care s-au mântuit.

Se poate spune că dacă Vechiul Testament a anticipat sfințenia Noul Testament a desăvârșit-o. Acest lucru este prin urmare o realitate cât se poate de evidentă și de ce nu deplină. Sfințenia este o stare cât se poate de mult care ține de persoana lui Dumnezeu și de la Domnul Iisus Hristos ea este actualizată prin rugăciune și prin slujbele Bisericii. După cum am spus Noul Testament ne propune un model de sfințenie în persoana Domnului Iisus Hristos și a celor 12 apostoli la care s-au mai adăugat Sfântul Matia și Sfântul Pavel. Se poate spune că Noul Testament ne pune 12 sau 13 modele de sfințenie în față. Aceștia au fost cu adevărat oameni sfinți care de ce nu au schimbat fața lumii. Apostolii au fost oameni simpli de meserie, pescari dar care prin credința lor au avut mai multe influență și putere asupra lumii decât împărații și marii conducători politici. Acest lucru ar trebuie să ne dea de gândit. Nici un apostol nu a fost împărat, rege sau prinț dar au avut mai multă credință în Dumnezeu decât toții împărații și regii lumii la un loc. Mesajul Noului Testament după cum am spus este încă actual pentru cei care sunt în drumul sfințeniei și a ceea ce este sfințenia. Este adevărat că de cele mai multe ori lumea ajunge să îi prețuiască pe sfinți numai după ce au plecat din această lume sau mai bine spus după ce au murit. Chiar Domnul Iisus Hristos a fost un prigonit, un persecutat și un anonim pentru timpurile lui. Centrul de interes era în vremea lui mai mult imperiul și împăratul. Cine ar fi dat atenție unui obscur predicator din

³⁷ Radu Teodorescu, *Mântuirea ca și ortodoxie în religia comparată* (Cugir, 2014).

Nazaretul Galileii? El nu purta nici purpură și nici mantie imperială? Ei și mai mult decât atât, acest predicator „obscur” părea să nu se împace prea bine cu imperiul. Un asemenea act trebuia pedepsit și nu orice pedeapsă: răstignirea. Aici se poate vedea foarte bine sfințenia lui Iisus. Oamenii din timpul Său erau mult mai interesați de rangurile și pozițiile sociale mari decât de cea ce avea de spus un ciudat și un anonim din Nazaretul Palestinei. Domnul Iisus Hristos este o dovadă a sfințeniei și care este bine să o actualizăm ca și o modalitate de cinstire și de iubire pe care o avem față de El. Este de remarcat că de 2000 de ani de când lumea știe despre Domnul Iisus Hristos nimeni nu a rămas fără o mângâiere sau un gând bun care a venit din partea Lui. Acest lucru ne spune cât se poate de mult că sfințenia Domnului Iisus Hristos continuă să lucreze în lumea noastră, ea continuă să fie activă și dinamică. Această sfințenie o putem primii și experimenta și noi. Sfințenia după cum am spus este o realitate pe care unii sfinți au trăit-o chiar prin prezența în Noul Testament.

Ni se spune că la un moment dar prin secolul al IV-lea, în Egipt era un monah sfânt. Acest monah era foarte bine versat în cea ce se poate spune dogmele și credințele bisericii. La un moment dat în acele timpuri se spune că era o erezie foarte puternică [este posibil să fi fost arianismul]. Unul dintre ucenicii acestui sfânt bătrân i-a adus o carte a ereticilor pentru a o citii și a vedea ceea ce susțineau ereticii. Sfântul a luat cartea, a citit-o și mai apoi a aruncat-o.

- De ce ai aruncat cartea? l-a întrebat ucenicul.
- Nu îmi este de folos să o țin.
- Eu ți-am dat-o și puteai să o ții, era de gratis.
- Acea carte are cu sine un duh rău [diavol]. Am citit-o pentru a vedea care v-a fi lucrarea celui rău. Acum că m-am lămurit nu mai are rost să o țin.
- Părinte să mă ierțați că v-am judecat așa de greu. Acum îmi dau seama de ce ați făcut acest lucru.

Ei bine la un așa grad de sfințenie a ajuns acest sfânt bătrân al trecutului secolului al IV-lea pe care istoria nu îi mai cunoaște numele că el putea simți nu numai conținutul unei cărți ci și duhul [înger sau diavol] care însoțea acea carte. Chiar dacă nu putem să ajungem la un așa grad de sfințenie este bine să știm la ce grad de sfințenie au ajuns unii sfinți.³⁸ Noul Testament ne spune că sfințenia are două dimensiuni. Ele sunt ceea ce Domnul Iisus Hristos denumea pe Marta și Maria. Marta a fost femeia care atunci când a fost vizitată de Domnul Iisus Hristos „se silea să facă ospăț mare”. Maria în schimb care era și sora Matei stătea și asculta cuvintele Domnului Iisus Hristos. Sunt mai multe opinii referitor la acest lucru. Oricum, după Noul Testament sfințenia este o stare cât se poate de mult activă și de ce nu o realitate care se demonstrează prin fapte. Care sunt faptele concrete ale sfințeniei? Aceste fapte sunt: a ajuta pe cei săraci, a mângâia pe cei necăjiți, a adăpa pe cei însetați, a hrăni pe cei înfometați, a întări pe cei slabi sau a îmbrăca pe cei goi. Aceste fapte sunt foarte mult cele care definesc ceea ce se poate spune sensul și finalitatea a ceea ce este sau a modului în care se poate sau mai bine spus este concepută sfințenia. Sfințenia este o stare care se poate spune este un cumul maxim de bine și de tot ceea ce este bun. Nu putem gândii sau mai bine spus nu se poate concepe sfințenia ca și o stare care ține foarte mult de sensul și de expresia binelui. În această carte evident vom lua timp și vom vorbi mai multe despre acest lucru. Sunt mai mulți care susțin că binele și sfințenia nu au nimic în comun. Evident, acest lucru este fals. Binele și sfințenia sunt cât se poate de mult ceea ce se poate

³⁸ Anton Caragea, *Sfântul și cultul sfinților* (Editura Herald: București, 2009).

spune realități care țin de expresia și finalitatea a ceea ce a fost și a modului în care definim binele.

Binele este o stare ontologică care de mai multe ori este o realitate cât se poate de mult asimilat sfințeniei. Binele absolut este evident Dumnezeu dar se poate spune că sunt mai multe sensuri și expresii ale binelui. Dacă binele absolut este Dumnezeu, binele total sau mai bine spus binele deplin este sfântul. Realitatea este că de mai multă vreme trăim într-o lume fără de sfinți. Fără de sfinți mai mulți dintre noi nu știu ceea ce este sau cum se manifestă un sfânt.³⁹ Sfinții sunt cei care atunci când îi întâlnim inspiră în noi un sentiment de iubire de Dumnezeu. De mai multe ori se poate vedea acest lucru. Sfinții au marcat și au inspirat pe cei din jurul lor la bine și la tot ceea ce este bun. Un astfel de caz a fost fericitul Augustin care răătăcea prin erezii și prin destrăbălare când l-a întâlnit pe Sfântul Ambrozie al Milanului. Sfântul Ambrozie îl v-a aduce pe Augustin la ortodoxie și în cele din urmă acesta v-a ajunge episcop de Hipo. Se poate vedea în sfântul Ambrozie lucrarea unui sfânt. Augustin era un tânăr rebel și nonconformist. Avea un fiu Adeodatus cu o soție și el trăia cu altă soție. Prin blândețe, prin bunătate și prin iubire sfântul Ambrozie îl v-a aduce din nou la Hristos pe Augustin.⁴⁰ După cum am spus, cu excepția Sfântului Ioan Teologul toți apostolii Domnului Iisus Hristos au fost martirizați. Acest lucru ar trebui să ne de-a de gândit. Ce a găsit așa de periculos lumea din primul secol în apostoli că nu a putut să îi ignore sau să nu îi bage în seamă? Se poate spune că era foarte mult lumina lui Dumnezeu care s-a descoperit în persoana Domnului Iisus Hristos și care era în antagonie cu forțele sau puterile răului sau a întunericului. Este de remarcat că anticii i-au găsit atât de periculoși pe sfinții apostoli că sfântul Petru a fost răstignit cu capul în jos. Nu puteau fii apostolii evitați, nebăgați în seamă sau ignorați? Nu. Ei primiseră lumina și puterea lui Dumnezeu. Această lumină este imposibil de stopat pentru forțele și puterile întunericului. Acest lucru este motivul pentru care toți sfinții apostoli au fost omorâți și motiv pentru care ei au devenit sfinți. Un sfânt însă nu trebuie să fie martirizat sau mai bine spus omorât pentru a fii sfânt. Sunt sfinți cum a fost Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nyssa și mulții alții care nu au fost martirizați și au murit de o moarte bună.⁴¹

Prin urmare, putem să spunem că în timp ce Vechiul Testament a conturat ideea sau idealul de sfințenie, Noul Testament l-a desăvârșit. Acest lucru este un principiu cât se poate de evident pe care îl descoperă Biblia și pe care Augustin l-a definit ca și complementaritate. Realitatea este că de mai multe ori lumea noastră a pășit pe căi sau pe drumuri străine de Dumnezeu și de credința în Dumnezeu. Când lumea s-a înstrăinat de Dumnezeu după cum am fost cazul în antichitate când politeismul [închinarea la mai mulți dumnezei] și păgânismul [practici oculte] au dominat, sfinții au avut greaua misiune de a ține credința nealterată. Unii au făcut acest lucru cu prețul vieții.⁴² Poate cele mai celebre cazuri au fost cele ale sfinților Petru și Pavel care au predicat lumii pe Domnul Iisus Hristos.

³⁹ Sotos Hondropulos, *Sfântul Nectarie din Eghina: sfântul secolului nostru* (Editura Bunavestire: Bacău, 2001).

⁴⁰ Referitor la sfântul Ambrozie există mai multe opinii și mai multe păreri. El a fost un oficial de stat, fiind guvernator sau prefect al Milanului. Fiind un om extrem de vrednic a fost în cele din urmă ales episcop de Milan. Unii susțin că în realitate sfântul Ambrozie ar fii fost un intrus în biserică. Chiar dacă acest lucru ar fii fost adevărat, în cele din urmă el a ajuns la creștinism și la Biserică din propria convingere. V-a fii foarte mult un aprig combatant ar arianismului, o mare erezie a secolului al IV-lea.

⁴¹ Dumitru Popescu, *Ortodoxie și contemporaneitate* (Editura Diogene: București, 1996).

⁴² Daniel Boyarin, *Dying for God: martirdon and the making of Christianity and Judaism* (Universitatea Stanford, 1999).

Omul este înzestrat de Dumnezeu cu un anumit interval de timp în această lume. Psalmistul David spunea că 70 de ani sunt anii vieții noastre, pentru cei care sunt în putere 80 de ani și ceea ce este mai mult decât atât este osteneală și durere. În acești 70 sau 80 de ani se poate spune că la un nivel generic omul are două alternative: să caute să ducă o viață în sfințenie sau să ducă o viață de perversitate. După cum am spus nu toți dintre cei care doresc să ajungă la sfințenie vor ajunge la ea dar cel puțin vor ajunge să știe și să cunoască sfințenia. Acest lucru este o realitate care nu poate fi contestată. Sfințenia dacă ea nu este realizată deplin în viața cuiva, ea cel puțin poate fi experimentată parțial. Se poate spune că în interiorul omului sunt doi vectori: unul care îl duce pe om în spre ceea ce este bine și altul în spre ceea ce este rău. Când omul simte iubire față de Biserica Creștin Ortodoxă, față de Domnul Iisus Hristos și față de sfinți dintre care cea mai mare este sfânta Maria, se poate spune că el ajunge să guste sau mai bine spus să trăiască sfințenia. Prin urmare sfințenia nu este o stare numai teoretică ci ea este o stare cât se poate de mult concretă care poate fi trăită. Faptul că omul trăiește sfințenia se poate spune că nu înseamnă că omul este sfânt. Când omul participă la o slujbă a Bisericii în care poate auzii cântări sau texte sfinte se poate spune că el experimentează sfințenia dar nu este neapărat un om sfânt. Sunt mai mulți care minimalizează ceea ce este sfânt sau sfințenia în zilele și lumea noastră. De mai multe ori se poate auzii opinia că în realitate lumea noastră nu are nevoie de sfinți. La ce să ne ajute acești bărboși care de cele mai multe ori stau prin mănăstiri din pustii și se roagă zii și nopți? Ceea ce avem noi nevoie în zilele noastre este cât se poate de mult o economie prosperă, roboți și utilaje industriale robotizate, navete spațiale sau stații interplanetare. Ei bine, cum mai putem vorbi de o lume a sfinților? Ei sunt în realitate arhaici și oameni care se opun unei societăți moderne și dinamice.

Cei care gândesc așa sunt cât se poate de mult în eroare sau mai bine spus greșesc. Sfinții sunt cât se poate de mult necesari lumii în care trăim fiindcă după câte știm omul nu este numai trup ci și suflet. Omul nu are nevoie numai de hrană trupească ci și de hrana sufletească. Hrana sufletească este foarte mult sfințenia. Așa se face că prin sfințenie Domnul Iisus Hristos a cucerit sufletele la atât de mulți. S-a mai spus că Noul Testament a venit cu legea iubirii agapice lege care este cât se poate de definitorie pentru sfințenie. Iubirea agapică este cât se poate de mult un lucru definitoriu pentru sfinți. Sfinții iubesc în mod agapic pe toată lumea. La fel de bine ei sunt o speranță pentru noi pentru toți. Se poate vedea că de mai multe ori cei care au întâlnit sau au avut contacte cu sfinții au putut simții sau mai bine spus au putut vedea din partea lor acest frumos sentiment de speranță și de încredere în viitor. Acest lucru este un fapt care nu trebuie să îl trecem cu vederea. Sunt oameni în lumea noastră care atunci când intrăm în contact cu ei din cauza răutății ne lasă un gust amar și de ce nu ne lasă fără nici o speranță. Evident aceștia sunt oamenii răi. Noul Testament este cât se poate de mult o carte care ne spune că sfințenia este o noțiune care se definește prin speranță și nădejde. În timp ce la cel rău sau diavol nu există nici o speranță și nici o nădejde, la Dumnezeu Tatăl totdeauna poate fi o nădejde sau o speranță. În acest sens se poate spune că sfântul ortodox este o persoană a nădejzii și a speranței. Trebuie să avem acest lucru în vedere și să nu îl uităm. Nu poate fi sfânt cel care ne dă sentimentul de deznădejde și de lipsă de speranță. Se știe că acest sentiment este cel care domină iadul. Nu există nici un fel de speranță sau nădejde în iad. Totul acolo este menit să fie etern fără nici o posibilitate de schimbare în spre mai bine.⁴³

⁴³ Sfântul Siluan Atonitul, *Între iadul dezbădejzii și iadul smereniei* (Editura Deisis: Sibiu, 1996).

După cum am spus, Noul Testament este o carte care s-a scris acum 1900 de ani. A trecut multă vreme de la scrierea ei, dar principiile de bază sunt încă actuale în Noul Testament. Aceste principii au făcut ca sclavia să fie abolită în antichitate, ca oamenii să înceapă să construiască biserici, ca unii să iese în pustie și să devină călugări, ca azile de bătrâni să fie construite, ca orfeline să fie deschise, ca mai multe spitale să fie construite. Ei bine se poate vedea că Noul Testament a dat rezultate în lumea noastră. Spre deosebire de alte cărți, Biblia în care se cuprinde și Noul Testament este o carte sfântă care a fost inspirată de Dumnezeu. Pentru acest lucru Noul Testament v-a rămâne actual cât v-a exista această lume. Acest lucru a fost contestat de multe alte scrieri religioase: Coranul, Avesta zoroastriană, Upanișadele hinduse sau Cartea lui Buddha. Ceea ce trebuie să știm este că numai Noul Testament ne poate duce la mântuire și la sfințenie. După reforma protestantă au fost mai mulți care au spus că tot ceea ce trebuie să facă omul pentru a se sfinți și a se mântui este să citească și să respecte Biblia. După cum am spus, Biblia a fost scrisă cu mulți ani în urmă. Ea a enunțat mai multe principii care sunt actuale pentru toate timpurile însă aceste principii trebuie actualizate în fiecare generație. Cum actualizăm aceste principii. Actualizăm aceste principii foarte mult prin sfinți. Sfinții sunt cei care prin trăirea și viața lor ajung să actualizeze tot ceea ce ține de principiile de bază ale Bibliei: binele, virtutea, credința sau nădejdea. Aceste lucruri prin urmare sunt cât se poate de mult cele care actualizează mesajul sau cuvântul lui Dumnezeu.⁴⁴

Se spune că la un moment dat într-o mănăstire era un călugăr sfânt dar care nu făcea caz de acest lucru fiindcă era smerit. În mănăstirea sa, se spune că acest călugăr sfânt era cât se poate de mult invidiat și pentru acest motiv a fost ocolit de mai toți ceilalți călugări. Ascultarea călugărului sfânt era cea de bucătar. Într-o zi el trebuia să facă de mâncare ca și de obicei. Unul dintre călugări ca să îi fac rău din invidie a luat și a ascuns toate lingurile cu care acest călugăr gătea. Acela care a ascuns lingurile s-a dus și s-a ascuns și el ca să vadă ce se v-a întâmpla. Când a venit timpul să gătească, călugărul nostru cel sfânt a căutat o lingură cu care să mestece în mâncarea care clocotea. S-a uitat în stânga și apoi s-a uitat în dreapta dar nu a găsit nimic. Atunci el și-a suflecat mânele și a mestecat în mâncare cu mâinile. Ceea ce a văzut cel care se ascunsese este că deși apa clocotea, călugărul nu s-a vătămat și nici opărit. În acel moment și-a dat seama că este sfânt. Era însă prea târziu. S-a întâmplat ca în bucătăria mănăstirii să intre și egumenul. Acesta l-a văzut pe călugăr că mesteca în mâncare cu mâinile dar enervându-se nu a remarcat că nu se opărea.

- Ce faci aici?
- Mestec în mâncare.
- Dar cu mâinile mesteci tu?
- Nu știu cine a luat lingurile de mestecat.
- Măi dar tu știi că nu se mestecă cu mâinile.
- Da părinte egumen.
- Te-ai spălat?
- Da preacuvioase părinte.
- Bine. De mâine să pleci din mănăstirea noastră. Eu nu vreau călugări care să își bage mâinile în mâncarea mea.

În cele din urmă călugărul cel sfânt a plecat din acea mănăstire în care din cauza sfințeniei sale restul călugărilor nu îl prețuiau.

⁴⁴ Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiție* (Alba Iulia, 2006).

Se poate vedea și aici că de mai multe ori asemenea sfinților din Noul Testament, sfinții din zilele noastre sunt și ei disprețuiți și persecutați. În cele mai multe cazuri lumea își dă seama de acest lucru dar nu are tăria să recunoască păcătoșenia ei. Sfinții apostoli au predicat lumii adevărul și binele și în cele din urmă au fost toți condamnați la moarte. De mai multe ori ni se spune că lumea a progresat sau mai bine spus a evoluat de la timpul sau de la vremea sfinților apostoli și că dacă ei ar fi trăit azi sau în zilele noastre cu siguranță nu s-ar mai fii făcut aceiași greșală. Să fie acest lucru adevărat? Puțin probabil. În materie de sfinți, lumea de azi dă dovadă de aceiași opacitate și închistare de care a dat dovadă în timpurile biblice. De ce este așa? Fiindcă sfinții nu vin sau mai bine spus nu se fac cunoscuți pe sine în lumina reflectoarelor, a camerelor de televiziune sau blițurilor aparatelor foto de la marile reviste internaționale cu tiraj pe mai multe continente. După 2000 de ani de creștinism se poate spune că și azi lumea este greu confortabilă cu ideea de smerenie și de modestie. Extravaganța sfinților de cele mai multe ori scandalizează. În timp ce marile vedete stau în locuințe de lux, sfinții de mai multe ori îi întâlnim în pustie și locuri părăsite. În timp ce marii lideri politici doresc ovaționarea și aclamarea mulțimilor, sfinții le disprețuiesc și fug de slava sau gloria lumii. În timp ce marii magnați ajung uneori să ucidă pentru a își mării averea, sfinții de mai multe ori trăiesc într-o sărăcie lucie. În timp ce regii și președinții se luptă cu prețul vieții pentru a își menține puterea politică, sfinții părăsesc această lume și se însingurează de ea. Este clar că o asemenea atitudine nu poate fi acceptată.

Așa se face că mai mulți sfinți au pozat ca și nebuni pentru a scăpa de viclenia acestei lumi. Un astfel de caz a fost Sfântul Sava Vatopedinul care a trăit pe vremea împărăției otomane. Sfântul Sava era călugăr. La un moment dat a fost trimis cu o ascultate a mănăstirii într-o localitate. Când trecea prin acea localitate, o femeie de moravuri ușoare de pe un balcon l-a remarcat și a dorit să îl aducă în casa sa pentru a își face cu el dorința ei păcătoasă. Ea a intrat în vorbă cu el și i-a făcut mai multe avansuri. Ce a făcut sfântul Sava? Nu departe de locuința femeii era o mică mlaștină cu multă mocirlă. Sfântul Sava s-a dus și s-a aruncat în acea mocirlă unde s-a tăvălit ca și un porc. Când l-a văzut femeia a spus:

- I-a uite mă, eu am crezut că el este un partener bun pentru amor, dar el nu este întreg la minte.

Indignată femeia a plecat de la balcon și a închis ușa balconului.⁴⁵

Tema crucii se leagă foarte mult de tema nebuniei fiindcă crucea a fost în sine o nebunie. A condamna pe cineva pe cruce la moarte era mai mult un act de nebunie fiindcă există și alte modalități de a condamna pe cineva la moarte: otrăvirea, înecul [aruncarea cu o piatră mare în apă afundă] și multe altele. Prin urmare, se poate spune că crucea aduce cu sine în discuție problema nebuniei în Hristos. Noul Testament ne spune că atunci când Dumnezeu Tatăl a ales crucea ca și modalitate de mântuire a lumii și a omului a făcut-o în cunoștință de cauză fiindcă El a voit să ne spună că nu putem ieși biruitori prin logica răului care este tot una cu logica nebuniei. Putem ieși biruitori peste rău numai prin logica binelui. În acest sens, nu este de mirare că mai mulți sfinți s-au considerat pe sine nebuni pentru a scăpa de lucrarea celui rău.

„A auzit odată stăpânul locului despre avva Moise și s-a dus la schit ca să-l vadă. Și i-au vestit unii bătrânului de aceasta. Atunci s-a sculat să fugă în luncă; dar pe cale l-a întâlnit dregătorul (neștiind că este el) și i-a zis:

- Spune, bătrânule, unde este chilia lui avva Moise?

⁴⁵ Sfântul Filotei Kokkinos, *Sfântul Sava Vatopedinul* (Editura Evanghelismos: București, 2011).

Le-a zis lor avva:

- Ce voiți de la dânsul? Căci este om nebun.

Și venind stăpânul locului la biserică, a zis către clerici:

- Auzind cele despre avva Moise, m-am pogorât să-l văd. Și iată ne-au întâlnit un bătrân care se ducea în Egipt și i-am zis lui: unde este chilia lui avva Moise? Și ne-a zis: ce voiți de la dânsul? Nebun este." Deci auzind clericii, s-au mâhnit zicând:

- Oare cine este bătrânul care a grăit acestea despre sfânt?

Iar ei au zis:

- Un bătrân purtând haine vechi, înalt și negricios.

Atunci au zis:

- El este avva Moise. Și pentru ca să nu se întâlnească cu voi, v-a zis acestea.

Și mult folosindu-se stăpânul, s-a dus."⁴⁶

Logica răului, logica păcatului este în realitate o nebunie. Lacomul se umple de mâncare până la punctul de a plesni, fumătorul fumează din țigare până la punctul de a își sparge plămâni, bețivul bea până pe punctul de a se îneca în băutură, mâniosul se mânie până la punctul de a ucide. Ei bine, se poate spune că nu aceasta este logica binelui. Nebunii pentru Hristos nu sunt nebuni în sens patologic sau mai bine spus în sens medical. Ei sunt conștienți că ignoranța păcatului în care stă lumea și semenii lor este atât de mare încât numai un comportament ieșit din comun poate să îi aducă la conștiința că un anumit lucru sau ceva nu este în regulă.

Dionisie, „nebunul pentru Hristos” din Schitul Kavsohalivia, a trăit între 1814 și 1880. În Marea și Sfânta Vineri el se ruga în taină, în întuneric, lângă ușa bisericii principale a mănăstirii. El a crezut că nimeni nu putea să-l vadă acolo și s-a adâncit cu totul în rugăciune, iar curând a căzut în extaz, părând a fi netrupesc. Niște părinți care au văzut aceasta și și-au dat seama de ceea ce se întâmplă au spus unul către altul:

- L-ai văzut pe «nebun»?

- Da. Luați aminte unde este el acum!

Numai cei ce erau duhovnicești au putut simți treapta la care a ajuns sufletul «nebunului», urcând scara dulcii rugăciuni a minții. Când a revenit în simțuri și și-a dat seama că ceilalți l-au observat, a început să se comporte ca un nebun, astfel ca ei să-l creadă nesănătos. Într-adevăr, acesta era planul lui Dionisie, calea «nebunului pentru Hristos». El își ascundea virtuțile de cei mai mulți oameni. Numai la puține persoane și-a deschis inima și a vorbit despre diferite subiecte duhovnicești. Pentru cei mai mulți călugări și oameni mireni, el era un om nebun, înapoiat.

Este cât se poate de adevărat că principiile sfințeniei care sunt expuse în Noul Testament sunt valabile și în zilele și timpurile noastre. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult ceea ce se poate defini ca și sensul și expresia a ceea ce este sau mai bine spus a modului în care și în zilele noastre trebuie să ne raportăm la sfințenie. Sfințenia este prin urmare un lucru și o stare cât se poate de mult care ține de modul în care înțelegem și trăim Noul Testament. Învierea Domnului Iisus Hristos face posibilă comuniunea cu El în toate timpurile și în toate epocile istoriei până la sfârșitul lumii. Se poate spune că în persoana Domnului Iisus Hristos timpul istoric coincide cu veșnicia. Domnul Iisus Hristos a fost o persoană istorică care a trăit între anul 1 și anul 33 dar care ca și Dumnezeu este veșnic și prin urmare accesibil în orice timp și în orice loc. Este de

⁴⁶ *Patericul Egiptean*, (Alba Iulia, 1991).

remarcat aici că Noul Testament nu vorbește de faptul că pentru a ne mântui trebuie să ieșim cu rachete în spațiul cosmic, să explorăm alte galaxii și să ajungem la punctul final al universului. Acest lucru este cât se poate de contrastant cu o umanitate de secol al XXI-lea care de mai multe ori concepe „mântuirea” prin contactul cu ființe extraterestre. Ca să se mântuiască omul trebuie să fie credincios, să meargă la biserică, să postească, să se roage și să facă fapte bune. În nici una dintre cărțile Noului Testament omului nu îi este spus că pentru a se mântui el trebuie să exploreze sistemul solar, să viziteze constelațiile din Calea Lactee, să meargă pe galaxia Andromeda sau pe alta galaxii și multe alte explorări interstelare și intergalactice.⁴⁷

Se poate spune că modul în care este trăită și în care este experimentată sfințenia în Noul Testament este un lucru care este actual și cât se poate de mult bun și pentru zilele noastre. Acest lucru după cum am spus trebuie să îl avem în vedere. Sunt mai mulți care susțin că sfințenia nu este un lucru pe care trebuie să îl înțelegem după Noul Testament. După cum am spus au trecut mai mulți ani 1900 de ani de când s-a scris Noul Testament. S-a mai spus că Noul Testament este o tradiție vie care se actualizează pe sine în fiecare timp, generație sau epocă prin sfinții. Sfinții sunt cei prin care se poate spune că Noul Testament prinde viață. Sfinții sunt cât se poate de mult realități care n-au fost cât se poate de mult stabilite în Vechiul Testament. Acest lucru nu se schimbă deși timpurile și istoria se schimbă de mai multe ori. Realitatea este că de mai multe ori sfințenia ni se pare desuetă în Noul Testament. Domnul Iisus Hristos a fost cel care a intrat în Ierusalim pe un asin. A fost o mare dovadă de sfințenie. Ei bine, azi nu se mai circulă cu cai și cu asini.⁴⁸

Noul Testament este compus din 27 de părți dar aceste părți este bine să le știm fiindcă ele se poate spune definesc cât se poate de mult un contur exact al sfințeniei și al sfinților. Sfinții sunt cei care de mai multe ori ajung să ne facă accesibil Noul Testament. O simplă lectură fără a pune în practică învățăturile din Noul Testament nu este de folos nimănui. Noul Testament se descoperă pe sine ca și o modalitate de a defini ceea ce este sfințenia. Este cât se poate de clar că opusul sfințeniei este cel rău sau diavolul. Acesta este antiteza la fost ceea ce este sfânt. Acest lucru este pricina pentru care nu mai există nici o posibilitate ca să iese din iad sau infern. Refuzul total sau deplin al sfințeniei duce la fondarea iadului sau a infernului, spațiu în care stăpânește teroarea, ura, violența, perversiunea și întunericul. Acolo unde sfințenia este respinsă total se poate spune că nu se mai poate vorbi de nici o șansă de scăpare de iad. Acesta este motivul pentru care din primele timpuri ale existenței sale Biserica a rânduit un cult al sfinților. Pentru cei care nu pot sau pentru cei care nu au devenit sfinți ei au mângâierea că au cultul sfinților. Cultul sfinților se poate spune că este bazat pe marea diferență dintre ceea ce este un criminal în serie și un om bun care toată viața s-a străduit să fie pe placul lui Dumnezeu și să lucreze virtuțile. Raiul contrastează cu iadul, binele cu răul, lumina spirituală cu întunericul duhovnicesc și sfințenia cu depravarea. După cum am spus, dacă în Vechiul Testament s-a vorbit de o imagine sau mai bine spus Dumnezeu a îngăduit un chip generic al sfințeniei, în Noul Testament acest chip se v-a desăvârșii și se v-a definitiva. El este acum un standard. Nu se poate vorbi de sfinți și de sfințenie fără să știm de Domnul Iisus Hristos, de sfinții apostoli, de sfânta Maria și de ce nu de sfinții arhangheli Mihail și Gavriil. Aceste lucruri

⁴⁷ Pr. Prof. Dr. Simeon Noul Teolog, *Studii biblice neotestamentare. Cursuri universitare*. (Partea întâi, Editura "Reîntregirea", Alba Iulia, 2001).

⁴⁸ Ion Constantinescu, *Noul Testament: manual pentru seminariile teologice* (Editura Institutului Biblic: București, 1981).

sunt prin urmare cele care de cele mai multe ori ajung să ne definească ceea ce știm sau ceea ce considerăm că este sfințenia creștin ortodoxă. Sfințenia creștin ortodoxă după cum am spus este un lucru care se fondează sau mai bine spus se întemeiază biblic pe viețile apostolilor și a celor care au acceptat propovăduirea Domnului Iisus Hristos. Aceste lucruri este bine să le știm și să le avem în vedere. Șansa pe care ne-o dă Noul Testament este cultul sfinților prin care și noi devenim simbolic și în duh părtași ai sfinților din toate timpurile. Noul Testament este o carte încă actuală pentru secolul al XXI-lea. Acest secol trebuie să înțeleagă și să accepte că sfințenia nu se schimbă ci ea este doar dinamică.⁴⁹

CAPITOLUL 3

SFÂNTUL CREȘTIN ORTODOX CA ȘI MODEL PENTRU ZILELE NOASTRE

Trăim într-o lume liberă și de ce nu o lume care a fost creată de Dumnezeu cu posibilitatea de a alege sau cu posibilitatea opțiunilor. Acest lucru demonstrează faptul că de cele mai multe ori lumea noastră nu este o lume tiranică și că Dumnezeu nu vrea o lume despotică. Acest fapt este bine să îl știm. Dumnezeu ne-a creat ființe libere sau mai bine spus ființe care avem posibilitatea sau libertatea de a Îl alege sau nu. Ceea ce mai trebuie să știm este că în cele din urmă există consecințele alegerii pe care o facem. Cei care aleg să trăiască fără de Dumnezeu vor suferii consecințele acestei alegeri: iadul sau infernul. Ceea ce trebuie să știm este că în cele din urmă actul alegerii sau respingerii lui Dumnezeu și consecințele acestui act sunt două fapte separate și distincte la fel cum gândul de a ne atinge de o plită înroșită este separată de faptul de a atinge acea plită. Știm că dacă ne atingem de o plită înroșită ne vom arde. Dar totuși, avem posibilitatea să o facem sau nu. Ei bine, Dumnezeu ne dă posibilitatea să alegem sau nu pe sfinți sau să alegem alte modele. Orice om are nevoie de modele. Fie că sunt modele profesionale sau fie că sunt modele artistice, omul fără de modele este de cele mai multe ori un om sortit eșecului. Acest lucru trebuie să îl avem în vedere. Nu trebuie să uităm că de mai multe ori în special cei tineri sunt pe drumuri străine de Dumnezeu și de credință. Pentru acest motiv, Biserica Creștin Ortodoxă a rânduit ca numele de botez de mai multe ori să fie numele unui sfânt. Este adevărat că astăzi numele de actori sau de sportivi sunt mult mai populare decât numele sfinților. În sine, numele unui sfânt dat unei persoane este un exercițiu pedagogic.⁵⁰

După cum am spus de mai multe ori sfințenia poate fi contrafăcută și se știe mai multe surogate ale sfințeniei. Aceste surogate sunt cele care ne spun că în sine cultul sfinților așa cum îl avem din trecut și din tradiția bisericii nu este de semnificație și de importanță. În realitate omul modern sau omul timpurilor de azi nu mai știe de multă vreme ce este sau care este cultul sfinților. Auzim de mai multe ori că mai ales sectele și cei care aderă la sectanți ajung să considere sfinte anumite persoane din secete lor. Ei bine acest lucru este eronat. Nu putem considera pe oricine și oricum un sfânt. Sfințenia are niște criterii după care ea se impune și după care ea poate fi judecată. Ceea ce se poate vedea

⁴⁹ Andrei Andreicuț, *Dinamica despătimirii* (Alba Iulia, 2001).

⁵⁰ Criatian Benga, *Idealul educațional în pedagogia creștină: Clement al Alexandriei, Sfântul Ioan Gură de Aur, Fericitul Augustin* (Editura Sofia: București 2010). Este de remarcat aici că unul dintre primii părinți bisericești care a vorbit despre o pedagogie creștină a fost Clement al Alexandriei care s-a născut la mijlocul secolului al II-lea. Lui Clement datorăm ideea sau conceptul de pedagogie creștină care nu înseamnă numai educația copiilor ci și a adulților. Adulții sunt și ei prin Biserică educați pedagogic să ducă o viață în Hristos. Clement Alexandrinul, *Scrieri* (Editura Institutului Biblic: București, 1982).

este că de mai multe ori fondatorii sectelor sau cei care întemeiază sectele ajung să fie considerați sfinți de aderenții lor. Sfinții nu trebuie să fie recunoscuți numai de o anumită sectă ci ei trebuie să fie recunoscuți de toată lumea. Sunt sfinți care nu sunt recunoscuți numai de ortodoxie ci de toate religiile. Un astfel de sfânt a fost Sfântul Nectarie din Eghina care a fost recunoscut în secolul al XX-lea de mai multe religii și de mai multe credințe. Ceea ce pare destul de incredibil este că Sfântul Nectarie a fost recunoscut și de musulmani care nu sunt creștini. Sfințenia este un lucru universal și el nu se referă numai la o sectă sau la o anumită confesiune. Prin urmare, este adevărat că mai mulți sfinți sunt contrafăcuți și de ce nu falsificați. Acest lucru are loc pe fondul psihic a unei stări de rebeliune și nemulțumire cu Dumnezeu și Biserica Sa. Un astfel de caz a fost Charles Taze Russell care este considerat fondatorul martorilor lui Iehova. În realitate Russell este ținut a fi un fel de sfânt de martorii lui Iehova. Acest lucru ne demonstrează că atunci când vorbim de sfințenie de cele mai multe ori discuția nu poate rămâne numai pe câmpul lumii naturale. Sfințenia este un lucru care vine de la Dumnezeu și Dumnezeu o poate da oricui voiește în cele din urmă. Ceea ce s-a putut vedea din trecut este că mai în fiecare epocă sau timp al istoriei Dumnezeu a chemat pe unii oameni la sfințenie. Acest lucru după cum am spus a fost foarte mult o cooperare sau sinergie a omului cu Dumnezeu. Sfântul nu a rămas numai un fel de erou care și-a folosit puterile la maxim ci el a fost ajutat și sprijinit și de harul lui Dumnezeu.⁵¹

Sfințenia se poate spune că înseamnă la un anumit nivel a ne opune răului sau mai bine spus a evita să facem răul și să ducem la realizare numai ceea ce este bine. Orice om se poate spune că are noțiunea binelui și a răului. Problema apare în momentul în care omul se decide să facă binele sau răul. Realitatea este că mai mulți aleg răul. Răul este o metodă de a distruge mai repede sau mai târziu lumea în care trăim. Esența ultimă a răului este distrugerea. Răul absolut coincide cu distrugerea absolută. Acest lucru după cum am spus de cele mai multe ori este trecut cu vederea de cei care devin adepți ai răului. În realitate răul are de mai multe ori capacitatea sau puterea seducerii: el ne poate seduce în special prin plăcere, putere și faimă. Aceste lucruri sunt realități care de mai multe ori câștigă lumea și timpurile noastre. Sunt mai multe aparențe prin care răul seduce și cucerește dar trebuie să știm că acestea sunt trei cauze principale pentru care mai mulți oameni părăsesc calea binelui și se îndreaptă spre calea răului. Răul ne promite plăceri nelimitate și eterne sau veșnice. Realitatea este că de cele mai multe ori acest lucru este numai o momeală. În ultimă instanță de mai multe ori sfinții sunt momiți. Acest lucru se poate vedea la o simplă citire a vieților sfinților. După mai mulți ani de asceză și de mistică creștin ortodoxă s-a ajuns la concluzia că adevărații sfinți sunt cei care se luptă în special cu 7 cauze sau duhuri ale răutății: lăcomia pântecelui [gastrimargia], desfrânarea [pornia], iubirea excesivă de bani și de averi [argofilia sau filarghia], mânia [orghi], lenea [akedia], invidia [o formă de tristeții este invidia, hiperfania după unii termenul grecesc este de hbris] și mândria [kenodoxia].⁵²

⁵¹ Cleopa Paraschiv, *Rugăciunea lui Iisus. Unirea minții cu inima și a omului cu Dumnezeu* (Alexandria, 2002).

⁵² Între teologii creștini ortodocși există o dispută cât se poate de amplă referitor la ceea ce unii susțin ca și al optulea duh al răutății pe care unii sfinți părinți în denumesc slava deșartă. În realitate slava deșartă este o formă mai ușoară a mândriei. Slava deșartă apare atunci când omul se dă în vânt după celebritatea și faima acestei lumi care de cele mai multe ori este trecătoare și nesigură. Slava deșartă se mai poate manifesta și atunci când omul se vede pentru ranguri și funcții mari și ajunge să le considere ca și pe înseși scopul vieții. Savatie Baștovoi, *Slava deșartă: apoftegme ale sfinților părinți* (Editura Catisma, 2007).

Răutatea din această lume nu este biruită cum cred unii cu arma în mână sau prin diferite noi tipologii de armamente sau echipamente nucleare ci foarte mult prin sfințenie. În trecut au existat foarte mulți regi și împărați care sub pretextul că vor să ferească sau să apere lumea de cei răi au creat armate și războaie. În realitatea acestea au fost doar un fel de pretext pentru a își ascunde sau a își camufla setea lor de sânge și de a omorî. Sunt oameni care au o plăcere diabolică atunci când îi văd pe semenii lor că mor și că suferă. Acest lucru a fost cauza la mai multe războaie și conflicte în vechime. Este de remarcat că atât marii împărați și regi ai trecutului la fel ca și marii lideri politici ai timpurilor noastre nu își ridică problema sfințeniei. Ei de mai multe ori ne fac să credem că numai o intervenție concretă în forță sau armată poate duce la învingerea sau biruința asupra răului sau a celor răi. În realitate mai mulți mari lideri politici ai lumii de azi sunt atât de prinși în jocul lor îngust al setei de dominație și de putere că nici măcar nu mai au noțiunea de sfințenie. Este grav atunci când un mare lider politic nu mai are noțiunea sau mai bine spus nu își mai ridică problema sfințeniei.

Se spune despre un împărat că era foarte bun. Aceasta atunci când avea ocazia ajuta pe cei săraci pe cât putea și cum putea. La un moment dat împăratul a făcut o călătorie și a putut vedea pe un călugăr că murise undeva pe marginea drumului. S-a uitat la el dar nu mai era nici o șansă de viață. Împăratul era grăbit. A luat haina de pe el și a pus-o peste călugărul cel mort. Apoi a spus slujitorilor săi:

- Eu nu pot să stau, dar voi să îl luați și să îl înmormântați.

Împăratul și-a continuat drumul. La puțin timp de la acest incident, el a căzut de pe cal. S-a rănit foarte grav și un picior i s-a infectat. A mers pe la mai mulți doctori dar fără nici un rezultat. În cele din urmă un doctor i-a spus:

- Piciorul este pierdut. V-a trebuie să vi-l amputăm ori vei muri și tu.
- Nu este nici o altă posibilitate?
- Nu. Mâine vă vom face operația.

Împăratul s-a întristat. Acea noapte nu a putut dormii și s-a rugat cu lacrimi în fața candeliei și a icoanelor. La un moment dar fereastra s-a deschis și pe ea a intrat un călugăr.

- Cine ești tu? A întrebat speriat împăratul.
- Nu mă ții minte?
- Nu. Știu mulți călugări dar pe nici unul cum arăți tu.
- Eu sunt călugărul pe care l-ai văzut mort în drum și peste care ai pus haina ta și ai dat ordin să fie înmormântat creștinește.
- Aaa.....da tu ești? Dacă ești mort cum ești aici?
- Dumnezeu m-a deslegat din legăturile morții să vin și să te vindec fiindcă și tu mi-ai făcut mie bine.

Călugărul a făcut l-a salutat pe împărat și a doua zi acesta s-a trezit sănătos.

Este foarte adevărat că mai mulți mari lideri ai lumii noastre se prezintă pe sine sau mai bine spus ni se arată ca și modele sau exemple pe care să le urmăm. Unii dintre ei fac mari eforturi în acest sens: merg la universități și școli prestigioase, alcătuiesc comitete și organizații anume pentru a le promova persoana și ideologia, călătoresc distanțe mari pentru a se face cunoscuți, investesc în companii și corporații pentru a își face cunoscut numele. Aceste lucruri nu sunt rele, ceea ce este rău este că foarte mulți dintre acești mari lideri ai lumii noastre pe care îi vedem la televizor și în mas media sunt foarte departe de a avea o noțiune clară și bine definită referitor la ceea ce este sfințenia și cum se manifestă sfințenia. Se știe că mai mulți mari lideri ai lumii au împărtășit credințe sincretice și de ce

nu uneori chiar neortodoxe. Dalailama poate fi văzut de mai multe ori alături de marii lideri ai lumii ca și un garant al sfințeniei. Mai mult, decât atât sunt mai mulți lideri politici care de mai multe ori se promovează pe sine ca și sfinți. Un astfel de caz se poate spune că este mausoleul lui Lenin din Rusia. Se știe că Lenin a fost marele lider al partidului comunist rus din secolul al XX-lea. Lenin a ajuns să creeze atât de multă vâlvă în jurul său că lumea se poate spune că la începutul secolului al XX-lea l-a privit ca și pe un sfânt. Așa se face că el nu a fost pur și simplu înmormântat ci a fost îmbălsămat și mumificat asemenea vechilor faraoni egipteni. Așa se face că cei care merg în Piața Roșie din Moscova pot vedea și în zilele noastre mumia lui Lenin. Se poate spune că acest lucru este cât se poate de mult o copie a sfințeniei creștin ortodoxe care are mai mulți sfinți cu moaște.⁵³

În cele din urmă se poate spune că cea mai mare dovadă de sfințenie este cât se poate de mult moaștele sfinților care de cele mai multe ori sunt cât se poate de mult dovezi incontestabile ale sfinților. Ce sunt moaștele? Moaștele sunt rămășițele neputrezite ale unui sfânt. Trecutul a demonstrat că sunt sfinți pe care Dumnezeu nu i-a lăsat să devină pradă putrezirii. Acest lucru se poate vedea cât se poate de mult din mai multe moaște pe care le cunoaștem: moaștele sfinților apostoli, ale Sfântului Arhidiacon Ștefan, Sfântul Nicolae, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Casian, Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Ghelasie de la Râmeț sau Sfânta Melania. Aceste moaște ale sfinților se poate spune că de mai multe ori s-au dovedit cât se poate de mult cu capacitatea de a influența și a vindeca oamenii. Au fost mai multe mărturii de persoane care s-au rugat la moaștele sfinților și au ajuns să se vindece. Ceea ce s-a putut vedea este că de mai multe ori moaștele acționează atunci când omul sau credinciosul se roagă. Ce este rugăciunea în acest sens?⁵⁴

Se spune că la un moment dat într-un sat a venit într-o vară o mare secetă. Nu mai ploua și recoltele se uscau. Sătenii nu știau ce să mai facă. Era un sat sărac cum sunt mai multe în zilele noastre și acest sat nu avea resurse pentru a își face o rețea de irigație. În apropierea satului era un călugăr sfânt care era renumit pentru credința sa. Sătenii s-au dus la el.

- Părinte a venit necazul peste noi.
- Ce necaz fii mei?
- Părinte, a venit seceta și nu mai avem ce să culegem din grădină.
- Și ce să fac eu?
- Părinte, nu vă puteți ruga pentru ploaie?
- Ba da, fiilor. Am însă nevoie ca și voi să faceți un lucru.
- Facem orice părinte.
- Ceea ce trebuie să faceți voi este să aveți credință.
- Avem părinte.

A doua zi sătenii s-au adunat din nou la călugărul cu viață sfântă. Când i-a văzut acestea le-a spus:

- Nu mai are rost să ne rugăm pentru ploaie.

⁵³ L. S. Desertovici, *Sfânta Cuvioasa Parascheva cu Sfintele Moaște la Iași. Viața, istoricul moaștelor, minunile, acatistul și paraclisul* (Editura Sofia: București, 2008).

⁵⁴ Rugăciunea este o temă centrală a credinței creștin ortodoxe și se poate spune că de mai multe ori sfinții au fost oameni ai rugăciunii. Ceea ce este mai puțin cunoscut este că în Noul Testament Domnul Iisus Hristos a putut fi văzut de mai multe ori rugându-se. Dacă Domnul Iisus Hristos a fost concomitent Fiul lui Dumnezeu și om, la ce mai avea El nevoie de rugăciune. Sfinții părinți sunt de părere că Domnul Iisus Hristos nu avea nevoie de rugăciune dar s-a rugat pentru a ne da o pildă pe care să o urmăm. Bartolomeu Anania, *Rugăciunea: izvor de putere în încărcările vieții* (Editura Doxologia: Iași, 2013).

- De ce părinte?
- Fiindcă nu aveți credință.
- Cum v-ați dat seama de acest lucru părinte?
- Dacă ați fi avut credință ați fii venit cu umbrelele.

Totuși, călugărul s-a rugat pentru ploaie și la scurt timp a venit și ploaia.⁵⁵

Adevărul este că de mai multe ori lumea de azi îi găsește pe sfinți demodați și de ce nu arhaici. Trăim într-un veac al muzicii pop, al socializării la mall, al cinematografului cu proiecție digitală, al transmisiilor prin satelit și al poștei electronice. Sfinții se pare de mai multe ori că vin din altă lume: tămâie în cădelniță, icoane bisericești, chilii de călugări și pustnici, slujbe compuse acum mai bine câteva sute de ani, muzică psaltică sau Doamne miluiește care se aude de mai multe ori. Este clar că lumea de azi contrastează cu lumea sfinților. Sunt două lumi foarte diferite și de ce nu uneori în antagonie. Adevărul este că sfinții nu sunt opuși tehnici și avansării în materie de tehnică după cum cred unii. Cei care cred acest lucru evident o fac din rea credință.

Se spune că în America într-una dintre comunitățile amish un tată a decis să își ducă fiul la mall.⁵⁶ Fiul se bucura foarte mult de genul de lucruri pe care le vedea la mall fiindcă fusese ținut mai mulți ani departe de lumea obișnuită. La un moment dat atenția fiului a fost atrasă de un lift. El nu mai văzuse așa ceva. Curios și uimit fiul și-a chemat tatăl:

- Tată uite!
- Ce?
- Ce este cutia aceea în care intră și iese oamenii?

Pe lift tocmai intrase o bătrânică. Ușile s-au închis și în câteva minute s-au deschis și a ieșit o femeie frumoasă și tânără.

- Știi ce, nu contează ceea ce este! Mergi și spune-i la mama ta să vină aici să o băgăm în cutia aceea.

Neștiința l-a făcut pe acest om să creadă că liftul este un aparat de întinerire.

Adevărul este că de mai multe ori confortul și luxul sau mai bine spus goana după lux și plăceri îi face pe unii dintre noi să nu mai vadă sau mai bine spus să nu mai simtă ceea ce este și cum se manifestă sfințenia. Sfințenia este prin urmare de mai multe ori o temă periferică a lumii în care trăim. Este adevărat că sfințenia este o temă sau problemă grea și nici nu este sigură. Sfântul se confruntă în persoană cu răul. Acest lucru este greu de acceptat pentru mai mulți. Totuși au fost unii care au reușit în confruntarea cu răul să iese biruitori și ei sunt sfinții pe care îi cunoaștem azi. Este greu pentru noi cei de azi să credem în sfinți care au trăit cu sute de ani în urmă. A fost greu pentru sfinții apostoli să creadă că după răstignire Domnul Iisus Hristos v-a înviat și totuși El a făcut-o. S-a spus de mai multe ori că sfinții sunt instrumentele prin care Dumnezeu Tatăl lucrează pentru a duce lumea la scopul pentru care a fost creată. Credința noastră în sfinți este cea care îi actualizează pe sfinți în timpurile în care trăim. Ceea ce se poate vedea în zilele noastre este că lumea nu

⁵⁵ Este adevărat că de mai multe ori tema sfinților a fost asociată cu tema minunilor. Dacă cineva poate face minuni atunci cu siguranță el este un sfânt. Sfinții nu sunt însă întotdeauna făcători de minuni ci ei sunt cât se poate de mult și apărători ai credinței și ai ortodoxiei. Este adevărat că de mai multe ori sfinții au făcut prin voia lui Dumnezeu minuni. Mihai Urzică, *Minuni și false minuni* (București, 1993).

⁵⁶ "Amish" este o comunitate anabaptistă care resping folosirea descoperirilor moderne sau a tehnicii moderne în viața de zii cu zii. Ei trăiesc după cum se trăia în secolele al XVII-lea și secolul al XVIII-lea.

este preocupată de sfinți și de sfințenie și acest lucru se manifestă de cele mai multe ori printr-o stare de nemulțumire și de angoasă globală.⁵⁷

Confruntat destul de timpuriu cu răul și consecințele lui nefaste de mai multe ori omul caută un refugiu sau un remediu. Realitatea este că acest refugiu de mai multe ori omul îl caută acolo unde el nu este. După cum am spus răul este distrugere și răul absolut este distrugerea absolută. Acest lucru de mai multe ori este greu și șocant pentru om. În lumea noastră de mai multe ori se poate vedea violență, terorism, sărăcie, război, tiranie, abuzuri sau nevroze. Acest lucru duce ca în cele din urmă să ajungem să ne pierdem încrederea în Dumnezeu și sfinții Săi. Se poate vedea chiar o ură nihilisă și nebună a sfinților. După cum am spus, de mai multe ori acest lucru duce în cele din urmă la ceea ce se poate spune o stare de delăsare și de degenerescență totală. Realitatea este că nu se poate să nu îi cinstim pe sfinți. Să ne aducem aminte de cazul sfântului Ioan Hristostom. Acesta a intrat în ceartă cu familia imperială de la timpul său. Împărăteasa Eudoxia care domnea la timpul său în Imperiul Bizantin a fost o împărăteasă care a susținut foarte mult ceea ce se poate denumii cultul personalității care era manifestat prin adorarea statuilor familiei imperiale. Sfântul Ioan Hristostom a protestat împotriva acestui fapt și a fost condamnat la moarte. De ce moarte a avut parte sfântul Ioan Hrisostom? A fost pus să fugă mai mulți kilometri pe jos până la locul exilului său. Probabil că a fugit mai mulți kilometri în timp ce era escortat de soldați pe cai. Epuizat, Sfântul Ioan Hrisostom avea să moară nu mai înainte de a rostii cuvintele:

-Mărire lui Dumnezeu pentru toate!

Care dintre noi am avea tăria să îi mulțumim lui Dumnezeu după ce am fost condamnați la moarte? Ei bine, sfântul Ioan Hrisostom a făcut acest lucru. A fost recunoscător lui Dumnezeu pentru unul dintre cele mai crunte lucruri care i se pot întâmpla sau produce unui om: condamnarea la moarte. Aceste lucruri ne fac să credem că cu adevărat unii dintre oameni au fost sfinți. Este imposibil să credem că nu mai există nimic sfânt și nici un fel de sfințenie în lumea noastră. De mai multe ori lumea caută în sfințenie un refugiu. Acest refugiu după cum am spus este cât se poate de mult viețile sfinților. Sfinții sunt cei care trec prin lumea noastră de mai multe ori nebăgați în seamă și descosiderați. De mai multe ori lumea este mult prea preocupată cu grija de a aduna averi și de a își sporii contul în bancă pentru a acorda importanță sărbătorii sfinților. De ce să nu spunem că la mai mulți dintre noi sfinții le creează repulsie. Un astfel de caz fost sfânta Filotea de la Curtea de Argeș. Din viața sfintei Filotea, o sfântă mai puțin cunoscută se știe că ea era trimisă de tatăl ei cu mâncare la muncitorii de pe câmp. De mai multe ori sfânta Filotea a dat din această mâncare săracilor. Uneori sfânta a dat din hainele sale celor sărmani. Acest lucru a atras mânia tatălui său care într-o zi din mânie a lovit-o cu o securea. Sfânta Filotea era în vârstă de numai 12 ani. Doar o inimă fără de sensibilitate ar putea rămâne stană de piatră la o astfel de poveste.⁵⁸

⁵⁷angoasă este un termen german de origine și înseamnă în sens original neliniște. Starea de angoasă însă este o stare de neliniște combinată cu o stare de nemulțumire și lipsă de odihnă. Acest lucru este o stare care caracterizează lumea din timpurile noastre de mai multe ori. Acest lucru duce la un fel de tulburare a mediului social în care trăim prin mai multe lucruri: demonstrații de protest, scandaluri media, tendințe rasiste, un comportament agresiv, grija exagerată pentru ziua de mâine, nemulțumirea cu standardul de viață, nemulțumirea cu viața socială. În angoasă omul pierde orice simț al sfințeniei și al cultului sfinților. Acest lucru i se pare inutil și zadarnic. Cătălina Elana Dobre, *Angoasa ca și fenomen existențial* (Editura Galateea, 2000).

⁵⁸Gheorghita Ciocoi, *Viața Sfintei Filotea de la Târnovo* (Editura Sofia: București, 2009).

Sfinții sunt de cele mai multe ori persoane ale concretului. Binele pe care ei îl slujesc nu este manifestă prin teorii sau superfilosofii complicate și metafizice. Binele sfinților este binele care hrănește pe cei flămânzi, adapă pe cei însetați, mângâie pe cei necăjiți, îmbracă pe cei goi, oferă un acoperiș orfanilor, dă un ajutor celor săraci, sprijină pe văduve sau ocrotește pe cei neputincioși. În jurul sfinților s-a creat de mai multe ori un fel de mitologie SF science fiction care ne spune că în realitate nu există sfinți ci ei sunt doar invenții ale inconștientului colectiv, ca să folosim un termen din psihanaliză. Sfinții sunt cei care aduc realmente speranță în lumea noastră. Adevărul este că lumea noastră are nevoie de speranță. Se poate vedea de mai multe ori că în lumea noastră lipsește speranța. Orașe și comunități întregi de mai multe ori se „târâiesc” de pe o zii pe alta. Acolo unde au fost sfinți comunitățile s-au unit, orașele au înflorit, necăjiții și-au găsit mângâiere, bolnavii au putut găsi un spital unde să se vindece și starea morală a oamenilor s-a îmbunătățit. Ei bine, toate acestea sunt lucrări ale sfinților. De cele mai multe ori sfinții au activat pentru binele celor din jur. Lumea de mai multe ori a beneficiat de pe urma sfinților. Sfinții nu sunt scop în sine. Ei sunt în realitate slujitori ai lui Dumnezeu. La fel de bine existența lui Dumnezeu, poate face posibilă existența sfinților. Auzim că de mai multe ori ni se spune că suntem mult prea naivi și creduli să mai credem în sfinți. Au fost și ei oameni cu păcate și patimi ca și noi. Care este atunci diferența dintre noi și ei? Diferența este că atunci când sfinții au făcut păcate și patimi ei s-au pocăit din adâncul inimii și al sufletului. Să ne aducem aminte de lacrimile și de tânguirea Sfântului Petru. El care îi spusese Domnului Iisus Hristos că nu se v-a lepăda de El în veci s-a lepădat de El la numai câteva ore după ce spusese că nu o v-a face. Domnul Iisus Hristos i-a spus că atunci când v-a cânta cocoșul de 3 ori el deja se v-a fii lepădat de Hristos. Sfântul Petru și-a adus aminte de acest lucru și a plâns cu amar.⁵⁹

Timpurile noastre sunt timpuri în care de cele mai multe ori sfinții sunt confundați cu modele lumii care de cele mai multe ori sunt trecătoare și de ce nu efemere. Realitatea este că de cele mai multe ori sfinții nu sunt mode și ei sunt persoane care sunt valabile pentru toate timpurile. Acesta se poate spune că este cât se poate de mult caracterul eshatologic al sfințeniei. În persoana sfântului se poate vedea că timpul și temporalitatea primește alte proporții și alte conotații. Despre moaștele sfintei Teodora de la Sihla există o întâmplare mai puțin cunoscută. La jumătatea secolului al XX-lea aceste moașe au fost duse la Kiev. În acea perioadă de timp la conducerea Uniunii Sovietice era Stalin. Se știe că acesta nu a împărtășit convingeri religioase profunde. Din ordinul lui Salin moaștele Sfintei Teodora dimpreună cu alte moașe au fost aruncate într-un furnal pentru a fii arse. Incredibilul a avut loc, deși aruncate în furnal moaștele au fost găsite la fel ca și atunci când au fost aruncate fără să fi fost arse. Acest lucru este încă o dovadă în plus că se poate spune că ceea ce Biserica Creștin Ortodoxă denumeste cultul sfinților nu este o minciună și nici o invenție. Realitatea este că trebuie să îi căutăm pe sfinți nu numai pentru minunile pe care unii dintre ei le-au făcut. Există o pătură semnificativă a populației care este dornică de senzațional și de ce nu de adrenalină. Acești oameni în realitatea nu cred în sfinți ci cred în „miraculosul” care ține de existența lor. De mai multe ori în lumea de azi sfinții sunt confundați cu moda science fiction care este extrem de populară și răspândită în zilele noastre. Personificări ale nevoii de sfinți se poate vedea foarte mult din genul de eroi și supereroi cinema pe care îi putem vedea pe micul și marele ecran. De ce să nu spunem că acest gen de modă a eroilor și supereroilor de mai multe ori se inspiră și se axează pe cultul sfinților. Sfinții sunt prin urmare un fel de motiv de inspirație pentru supereroul cinema. Fie

⁵⁹ Damian Sorin Dan, *Martiriul Sfinților Apostoli Petru și Pavel*, (Editura Herald, București,, 2010).

că vorbim de Robocop, de Ironman, Terminator, Matrix, Spiderman, Batman, Captain America sau Thor, în realitate în toate aceste personaje se poate vedea un fel de nevoie de sfințenie a omului. Lumea noastră nu știe că de mai multe ori chiar inconștient ea tânjește după sfințenie, doar că sfințenia este exprimată și interpretată greșit. Supereroul cu care suntem atât de obișnuiți de pe micul și marele ecran de mai multe ori trece prin exact provocarea sau dilema sfântului: lupta cu răul, lupta cu nedreptatea, lupta cu absurdul. Supereroul lumii moderne este o realitate care este menită să de-a speranță. Ei bine același lucru îl face și sfântul. Atunci când nu mai există nici o șansă, sfântul este cel care la fel ca și supraeroul de cinema aduce scăparea și salvarea.

Nu se poate să nu remarcăm această asemănare dintre sfinții creștini ortodocși și marii supereroi de cinema cu care suntem atât de obișnuiți și atât de mult familiari. Însă nu trebuie să ne facem iluzii. Supereroi de cinema nu sunt sfinți ci scopul lor este de a aduce faima și celebritatea celor care îi interpretează. Acest lucru după cum am spus se poate vedea foarte mult din modul în care sunt realizați și făcuți marii supereroi de cinema din zilele noastre. Ceea ce îi diferențiază pe sfinții creștin ortodocși de interpreții marilor supereroi ai timpurilor noastre este nu numai faptul că actorii fac acest lucru pentru a fii apreciați ci și faptul că sfinții nu fac niciodată acțiunile lor pentru a obține faima și lauda lumii. Din contră, sfinții chiar fug de celebritate și de faima lumii.

„Un vânător iubea să cutreiere pădurile și țările după vânat. Odată, urmărind îndelung prada, a urcat pe un munte înalt și, ostenit, s-a așezat pe o piatră mare să se odihnească. Văzând un stol de păsări ce zburau de pe o culme pe alta, a început să se gândească: „De ce Dumnezeu nu a dat aripi omului, să poată zbura?”. În aceeași clipă trecea pe acolo un smerit sihastru, și cunoscând gândul vânătorului, i-a spus:

– Iată, tu gândești că Dumnezeu nu ți-a dat aripi; dar dacă ar fi să ți se dea aripi, oricum nu vei fi mulțumit, și vei zice: „Aripile mele sunt slabe, și nu pot zbura cu ele până la cer ca să văd ce este acolo”. Iar dacă ți se vor da aripi atât de puternice cât să te poți înălța până la cer, și atunci vei fi nemulțumit și vei zice: „Nu înțeleg ce se petrece aici”. Iar dacă ți se va da înțelegere, iarăși vei fi nemulțumit și vei zice: „De ce nu sunt eu un înger?” Și dacă te vei face înger, iarăși vei fi nemulțumit și vei zice: „De ce nu sunt eu heruvim?”. Și dacă te vei face heruvim, vei zice: „De ce nu mi-a dat Dumnezeu să ocârmuiesc cerul?” Iar dacă ți se va da să ocârmuiești cerul, și atunci vei fi nemulțumit și, la fel ca un oarecare altul, cu îndrăzneală vei căuta și mai mult. Deci totdeauna smerește-te, și mulțumește-te cu ce ți s-a dăruit, și atunci vei trăi cu Dumnezeu. Vânătorul a înțeles că sihastrul grăise adevărul și a mulțumit lui Dumnezeu că-i trimisese monahul care să-l înțeleptească și să-i descopere calea smereniei.”⁶⁰

Trebuie de mai multe ori să facem o distincție fundamentală între ceea ce este un sfânt și ceea ce este un erou sau un supererou. De mai multe ori în lumea noastră contemporană acest lucru este cât se poate de mult negat și de ce nu confundat. Sfinții și eroii sunt de cele mai multe ori persoane identice și de ce nu persoane care nu au nici un fel de distincție sau nici un fel de asemănare. Sfântul și eroul nu este una și aceeași persoană ci sunt două persoane care se poate spune că numai se aseamănă una cu alta. Aceste lucruri sunt de mai multe ori cât se poate de mult realități care nu țin și care nu au de a face una cu alta. De mai multe ori eroi sunt confundați cu sfinții. Acest lucru este cât se poate de mult fals. Sfinții nu sunt identici cu eroi și acest lucru poate fii văzut prin faptul că eroii nu mor sau mai bine spus nu își dau viața pentru o cauză religioasă sau pentru credință ci de cele

⁶⁰ Sfântul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdi și iadul smereniei* (Alba Iulia, 1993).

mai multe ori pentru anumite idealuri patriotice sau sociale. Acest lucru de mai multe ori este nebăgat în seamă și trecut cu vederea de mai multe ori. Chipul sfântului se poate spune că de mai multe ori este recunoscut în lumea și în epoca noastră în situații limită. Acest fapt se poate vedea din ceea ce se spune momentele grele prin care trec oamenii și lumea din timpurile noastre.⁶¹

După cum am spus de mai multe ori prin sfinți se poate vedea că binele este operativ în lumea și în viața noastră. Se poate spune că fără de sfinți nu am putea sau mai bine spus nu am avea manifestate cât se poate de mult conceptele de bine și de dreptate. Sfinții sunt în acest sens entități care sunt menite să ne ajute să ne dăm seama despre ceea ce este sau cum se poate manifesta calea binelui. Binele aduce cu sine de cele mai multe ori în discuție noțiunea dreptății și a sfințeniei. Sfințenia este un lucru cât se poate de mult activ și de ce nu real în lumea și în viața noastră. Însă de mai multe ori ea nu este băgată în seamă și de ce nu este desconsiderată. Marea parte a celor care au avut de a face cu sfinți și care s-au întâlnit cu sfinți și cu prezența lor ne-au spus că sentimentele pe care le degajă în jur sfinții sunt de cele mai multe ori pozitive și de ce nu bune. Sfinții ne aduc bucurie, pace sufletească, înțelegere, speranță și de ce nu sentimentul că viața cu Dumnezeu este frumoasă. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care definesc sensul și existența a ceea ce este și a modului în care pot fi definiții sfinții și sfințenia. Avem un ajutor în persoana sfinților și acest lucru se poate spune că nu trebuie să îl uităm.

Lumea timpurilor noastre sau lumea secolului al XXI-lea este de mai multe ori o lume cât se poate de mult ancorată în principii și idealuri care nu sunt legate de sfințenie. Sfinții se poate spune că sunt lucruri și realități care țin foarte mult de o epocă trecută a lumii și a existenței. Lumea de azi nu mai este interesată de calitățile sau de valorile sfințeniei: feciorie, virtuți, iubire de cei sărmani, facere de bine, dreptate sau blândețe. S-a vorbit de mai multe ori de o cultură a patimii și a păcatului. Această cultură se poate spune că este de mai multe ori una care domină lumea de azi. Se pot vedea că în timpurile noastre sunt încurajate de mai multe ori excesele. Aceste excese sunt cât se poate de mult realități care țin de sensul și de formularea ultimă a ceea ce este sau a modului cum este manifestată sfințenia în zilele noastre. Sfințenia se poate spune că ține cât se poate de mult de starea de comuniune la care cu Dumnezeu au ajuns unii oameni. Această stare de comuniune de mai multe ori se poate vedea că este negată și de ce nu contestată de mai multă lume din zilele noastre. Se aude de mai multe ori în zilele noastre ideea sau opinia că Biserica este o instituție discreditată și care nu mai are nici o menire și nici un sens în această lume. Lumea de azi este mult mai interesată de „dinamica păcatului” în toate formele ei. Se poate vedea că există o dinamică a păcatului în zilele noastre. Această dinamică uneori primește proporții cât se poate de mult excesive și poate duce la prăbușirea unor state sau națiuni. Sunt mai multe entități care în zilele noastre ajung să promoveze și de ce nu să susțină ceea ce se poate spune un mod de viață pervertit și pătimăș. Sunt mai mulți care ne spun că este la modă sau mai bine spus este frumos să ajungem la consumul de droguri, la consumul nelimitat de băuturi alcoolice, la un comportament obscen și depravat. Aceste lucruri ar trebui să ne ridice mai multe semne de întrebare. În cele din urmă, timpurile și viața noastră țin foarte mult sau se leagă foarte mult de ceea ce este sau de modul în care avem definită noțiunea de sfințenie. S-a putut vedea de mai multe ori în timpurile noastre că noțiunea de sfințenie este o noțiune cât se poate de mult ciudat înțeleasă. Acest lucru are loc din cauza a ceea ce se poate denumii fățarnicia mai multor semeni de ai noștri. Mai

⁶¹ Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei* (Editura Bizantină: București, 1995).

mulți semeni de ai noștri sunt cât se poate de mult adepții a ceea ce se poate denumii o concepție superficială despre viață și despre existență. Se poate vedea acest lucru din mai multe sensuri și din mai multe unghiuri. Modul de viață superficial este un om care ne spune că de mai multe ori viața noastră nu are nici un sens fără de plăcerile sau fără de ceea ce este angajarea în cotidian. Cu cât omul trăiește ancorat în cotidian cu atât mai mult el are o înțelegere a sfințeniei. Acest lucru este numai parțial adevărat. Sfințenia este cât se poate de mult un lucru sau o realitate care ne duce în spre Dumnezeu și în spre viața cu Dumnezeu.⁶²

Sunt mai multe imagini în viața noastră cu sfântul ca și un justițiar sau mai bine spus ca și un om al dreptății. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori prin diferitele cărți și nuvele care sunt scrise în zilele noastre. În realitate sfântul nu este un „justițiar singuratic.” De mai multe ori în moda western se poate vedea ceea ce este sau mai bine spus cum este sfântul în timpurile și în vremea noastră. Sfântul este un chip al justițiarului pentru mai mulți. Sunt mai mulți care gândesc sfântul în termenii unui luptător continuu cu lumea interlopă și de ce nu cu lumea hoților și a celor fără de lege. Mai mulți dintre noi nu pot să conceapă o altă definiție a sfântului. Sfântul este privit de mai multă lume dintre noi ca și un chip al eroului. Este adevărat că mai mulți sfinți sunt cât se poate de mult similari cu ceea ce este sau cu modul în care sunt reprezentați eroii polițiști. Mai multă lume a văzut sau consideră că sfântul este cât se poate de mult un chip al eroului polițist. Aceasta este de cele mai multe ori o persoană care se află într-o luptă continuă cu criminalii și hoții. Hoția este o stare de fapt care ține foarte mult de ceea ce este sau de modul decăzut de viață. Fie că suntem iubitori ai dreptății cu toții știm de un anumit personaj din lumea eroilor polițiști pe care îi iubim sau îi simpatizăm. Ceea ce mai rău este că la mai mulți, eroii polițiști devin tot una cu chipul sfinților. Pentru mai multă lume starea de sfințenie este o stare activă asemenea cum se poate vedea cu persoanele sau eroii filmului de cinema.

Nu se poate să nu amintim că în zilele noastre de cele mai multe ori sfinții sunt cât se poate de mult persoane care și-au pierdut din interes la mai multe categorii de persoane. Sfinții sunt cu adevărat oameni de excepție. Unii dintre ei au renunțat la tot ceea ce este pământesc și la tot ceea ce este plăcere lumească pentru a se dedica în întregime iubirii de Dumnezeu. Sfinții au putut fii văzuți în deșerte, în locuri pustii, în peșteri sau în locuri înghețate.⁶³ Acest lucru ei l-au făcut din iubire față de Dumnezeu și din dorința de a fugii de tot ceea ce este rău și pervers. Sunt mai multe glasuri în zilele noastre care ne spun că în sens ultim nu se poate să vorbim despre sfinți și despre sfințenia fără să nu aducem în discuție un subiect demodat. În realitate nu este la modă să vorbim despre sfinți și despre sfințenie. Acest lucru a putut fii văzut de mai multe ori și în mai multe feluri în lumea și în viața noastră. Sfințenia este o stare de fapt și ea dă rezultate de multe ori nu instantaneu. Este adevărat că de mai multe ori lumea noastră îi trăiește pe sfinți prin ceea ce este poate spune popularitatea lor. Trăim într-o lume pragmatică care se măsoară în euro și dolari și evident

⁶² Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori omul modern s-a confruntat cu ceea ce se poate spune violența și teroare. Există persoane care găsesc o plăcere diabolică și sadică de a teroriza și de amenința pe semenii lor. De mai multe ori acest gen de teroare și de violență este văzut sau se poate vedea din ceea ce se poate spune conflictele etnice și regionale care există pe planetă și pe pământ. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care definesc și care susțin concepția noastră despre sfințenie. Iosif Dionisiatul, *Arsenie Pustnicul* (Editura Evanghelismos: București, 2003).

⁶³ Un sfânt care a trăit o viață extrem de aspră și de grea a fost Sfântul Gherman din Alaska. El a fost o persoană care a plecat și i-a sprijinit foarte mult pe eschimoșii din Alaska. Iustinian Chira, *Portrete de sfinți americani* (Editura Anestis, 2008).

acest lucru poate fi aplicat și sfinților și a celor care intră în legătură cu ei. Sfinții sunt chipuri cât se poate de mult actuale și de ce nu contemporane. Însă pe sfinți nu îi putem numii sau mai bine spus nu îi putem categorisii prin ceea ce se poate spune măsurătorile și formele de apreciere contemporane. Sfinții sunt cât se poate de mult realități care țin de existența și de sensul prezenței lui Dumnezeu în lume. Deși mai mulți dintre ei au fost desconsiderați, bătuți, calomniați și uneori chiar omorâți pentru a cauza dreptă acest lucru nu le schimbă starea sfințeniei lor. S-a vorbit de mai multe ori dacă sfinți fac sau nu compromisuri. În ceea ce privește răul și lucrarea răului sfinții nu fac nici un compromis. Ceea ce este trist este că de mai multe ori sfinții sunt desconsiderați sau mai bine spus sunt luați în batjocură. Se știu de mai multe cazuri de acest fel. În realitate cei care îi desconsideră sau îi batjocoresc pe sfinți nu fac decât să păcătuiască în fața lui Dumnezeu.

Ceea ce se poate spune este că de mai multe ori sfințenia a variat în timp și în trecut. Se știe foarte bine că în trecut nu a existat sau mai bine spus nu a fost viața monahală sau ceea ce noi astăzi cunoaștem ca și călugări creștini ortodocși. O etapă care a sfințeniei creștine a fost din ceea ce mai știm astăzi epoca persecuțiilor creștine. Această epocă a persecuțiilor creștine a fost un capitol întunecat din trecutul Bisericii Creștin Ortodoxe. Persecuțiile anticreștine au durat timp de aproape 300 de ani. Ele au început prin împăratul Nerone care i-a ucis pe sfinții apostoli Petru și Pavel și s-au încheiat cu libertatea dată de împăratul Constantin cel Mare prin edictul de la Milano din anul 313. A devenit o modă în lumea mediteraneană de la sfârșitul antichității și începutul modernității de a persecuta sau mai bine spus era familiară persecuția religioasă.⁶⁴

Este cât se poate de adevărat că lumea de azi vrea foarte mult un cult al sfinților popular și pe înțelesul maselor. Acest lucru după cum am spus poate fi făcut însă sfinții nu este bine să devină extrem de populari. Sunt mai mulți dintre noi care nu mai sunt capabili să mai facă în acest fel o distincție cât se poate de clară între eroi de la cinema și sfinții creștini ortodocși. S-a mai putut vedea că de mai multe ori sfinții sunt cât se poate de mult înlocuiți cu diferite surrogate. Moda rock a pretins de mai multe ori un așa grade adulare ale vedetelor rock că de mai multe ori acest lucru seamănă cu un fel de cult al sfinților. În industria muzicală de mai multe ori se poate de vedea un fel de aură de sfințenie în jurul marilor idoli muzicali. Sute de mii și uneori chiar milioane de oameni aderă deplin și total la vedetele rock sau a altui gen de muzică ușoară. Aceste manifestări duc de mai multe ori la acte de fanatism în numele vedetei adorate. Mai multe persoane au leșinat sau mai bine spus și-au pierdut conștiința în timpul concertelor rock din zilele noastre. Sunt mai mulți în zilele noastre care privesc foarte mult sfințenia ca și o stare de devoțiune a trupei rock pe care ajung să o idolatrizeze. Aceștia de mai multe ori scot din casele lor icoanele cu sfinți și Domnul Iisus Hristos și le înlocuiesc cu poze sau imaginile formațiilor rock pe care le idolatrizează. Evident, acest fenomen este unul greșit și trebuie să spunem că în nici un fel cultul sfinților nu se manifestă în acest fel. Se poate spune că marea diferență dintre sfinți și unele superstaruri din timpurile noastre este că de mai multe ori superstaturile devin centrul unui cult popular care se poate extinde la scară planetară. Acest cult sau idolatrizare pe care mai multe vedete o promovează nu duce în nici un caz la Dumnezeu ci din contră, aceste vedete internațională promovează un mod de viață libertin și supercifial. De cele mai multe ori în această plasă cad tinerii și adolescenții. Ei sunt ușor influențabili și

⁶⁴ Cristian Bădiliță, *Și cerul s-a umplut de sfinți: martiriul în antichitatea creștină și în secolul al XX-lea* (Editura Curtea Veche: București, 2012).

realmente ajung să creadă despre soliștii unor formații rock că sunt chipuri ale sfinților și a sfințeniei.⁶⁵

Despre o mare vedetă rock se spune că la un moment dat se întorcea acasă în limuzina sa. Mai înainte de se da jos din mașină superstarul i-a spus șoferului:

- Știi ce, am să te întreb un lucru?
- Anume?
- Ce ai spune dacă m-ai lăsa să conduc și eu această limuzină fiindcă nu am condus niciodată o limuzină.
- Bine. Să aveți grijă de ea.

Superstarul rock a luat limuzina și a plecat cu ea. A vrut să vadă cum merge limuzina cu viteză și a călcat pedala. Un polițist era în apropiere și i-a făcut semne să se oprească. Superstarul a oprit.

- Permisul de conducere, a spus polițistul.
- Bine, a spus superstarul întinzându-i permisul său.
- Îmi pareți cunoscut. Nu sunteți cumva un cântăreț de muzică?
- Ba da, a răspuns superstarul.

Polițistul a dat un telefon superiorului său pe care l-a întrebat:

- Am o problemă.
- Anume?
- Am găsit un om foarte important la volan și care a depășit puțin viteza regulamentară.
- Nu este prefectul?
- Nu.
- Atunci cine este?
- Trebuie să fie cineva extrem de important fiindcă șoferul lui este un superstar.

După cum am spus de mai multe ori lumea în care trăim este o lume a confuziilor în care scara tradițională de valori este cât se poate de mult amestecată și distorsionată. Acest lucru are loc și în cazul sfinților. Sunt mai mulți care la fel ca și în timpurile Domnului Iisus Hristos se îmbogățesc pe baza sfinților și a sfințeniei. De mai multe ori în lumea ortodoxă este greu să se facă distincția dintre un pelerinaj și o excursie turistică. Sfinții și sfințenia sunt folosiți din nefericire pentru a obține câștiguri și profituri imediate. De mai multe ori se comercializează icoane contrafăcute, candelă, așa zise veșminte de la unele persoane sfinte sau de ce nu chiar sculpturi care au pe ele chipuri de sfinți. Atunci când sfinții și sfințenia este contrafăcută se ajunge la ceea ce se poate denumii sacrilegiu sau hula împotriva lui Dumnezeu. Acest lucru a avut loc de mai multe ori și în mai multe feluri. Sfinții sunt cât se poate de mult persoane care nu urmăresc scopurile materiale și hedoniste a mai multora dintre semenii noștri. Sfințenia este cât se poate de mult un lucru sau o realitate care ține de sensul și de expresia finală a legăturii omului cu Dumnezeu. Sfântul este cel care face ca prin el și prin virtuțile sale să ajungă la comuniunea cu Dumnezeu. Ceea ce este de remarcat aici este că sfinții nu ne duc numai la comuniunea cu Dumnezeu ci și la comuniunea între noi. Acest lucru este așa fiindcă comuniunea cu Dumnezeu nu este un act egoist după cum crede mai multă lume. De mai multe ori suntem obișnuiți să credem că atunci când un sfânt se dedică numai comuniunii cu Dumnezeu, el nu mai are timp pentru

⁶⁵ Mihai Coman, *Mass media, mit și ritual o perspectivă antropologică* (Editura Polirom: Iași, 2003).

comuniunea cu semenii sau pentru comuniunea cu cei din jur. Este cât se poate de adevărat că acest lucru este fals și neadevărat.⁶⁶

Faptul că sfinții sunt ființe ale comuniunii este indiscutabil. Nu se poate sau mai bine spus nu putem vorbi despre sfințenie dincolo de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care este comuniunea cu Dumnezeu. Comuniunea pe care o experimentează sfinții este cât se poate de mult o comuniune ecclesială sau mai bine spus o comuniune bisericească. Acest gel de comuniune este o comuniune deschisă nu numai pe planul semenilor ci și pe planul duhovnicesc cu Dumnezeu. După cum am spus, nici un sfânt nu ajunge la sfințenie prin încercări sau mai bine spus prin efort propriu. Acest lucru sau această realitate s-a putut vedea de mai multe ori în lumea noastră. Sfinții se nevoiesc, ei fac asceză, ei se deprind cu un mod de viață duhovnicesc și de cele mai multe ori ajung la sfințenie. Se poate spune că sfințenia este un dar al lui Dumnezeu. Acest dar al lui Dumnezeu este nu ființa lui Dumnezeu ci mai mult o lucrare sau o energie a lui Dumnezeu.⁶⁷ Se aud de mai multe ori opinii care susțin că în cele din urmă sfințenia este un lucru inutil. Aceasta fiindcă orice ar face un om cu toții vom murii sau mai bine spus sfințenia nu face ca cineva să fie scutit de moarte. Atunci, dacă atât cei depravați cât și cei sfinți mor, la ce bun sau mai bine spus ce diferență mai poate face sfințenia în fața morții?

Răspunsul creștin ortodox la această problemă este că deși moartea este o mare dramă și o tragedie ea nu schimbă diferența dintre cei buni și cei răi, dintre cei dreți și cei nedreți sau dintre cei sfinți și cei depravați. Moartea este cât se poate de mult un lucru sau o realitate care din contră în loc să astupe diferențele dintre sfinți și depravați le amplifică și mai mult. Asemenea cum în școală se poate vedea de mai multe ori că la final de an, cei care s-au ostenit și au învățat vor avea medii și note bune, la fel de bine cei care s-au lenevit și au tras chiulul vor avea note mici și unii chiar vor repeta clasa sau mai bine spus nu o vor trece. La fel de bine, după o viață întreagă se poate vedea că unii au ajuns sfinți în timp ce alții au ajuns depravați. Acest lucru poate fi văzut de mai multe ori în lumea noastră.

Un pustnic văzu odată într-o pădure un șoim. Pasărea ducea spre cuibul său o bucată de carne: sfâșie carnea în multe bucățele și începu să hrănească cu ea un pui de cioară rănit. Pustincul se minună de faptul că un șoim hrănea un pui de cioară și se gândi:

- Dumnezeu mi-a dat un semn. El nu uită nici măcar un pui de cioară rănit. Dumnezeu a făcut ca acel șoim înspăimântător să hrănească o pasăre lipsită de ocrotire dintr-o altă specie. Înțeleg de aici cum Dumnezeu dă tuturor ființelor cele de care au nevoie; și noi ne preocupăm într-atât de noi înșine... De acum încolo voi înceta să mai am grijă de mine! Dumnezeu m-a făcut să pricep ce am de făcut. Nu am să-mi mai caut de mâncare ! Dumnezeu nu lasă în părăsire pe nici una dintre creaturile sale : nu mă va abandona nici pe mine.

Zis și făcut: se așază acolo în pădure și nu se mai clinti din loc: se ruga și iar se ruga; nu făcea nimic altceva. Rămase astfel timp de trei zile și trei nopți, fără a bea vreun strop de apă sau să ia vreo îmbucătură de mâncare. După aceste zile, pustnicul era atât de slăbit încât nu mai era în stare nici să ridice mâna. Cum era așa lipit de putere, adormi.

Și iată că în vis i se arată un înger. Îngerul îl privi cu tristețe și grăi:

- Este adevărat că semnul era pentru tine. Dar tu trebuia să înveți a urma pilda șoimului nu pe cea a ciorii!

⁶⁶ Ioannis Zizioulas, *Ființa ecclesială* (Editura Bizantină: București, 1996).

⁶⁷ John Meyendorff, *O introducere în studiul vieții și operei sfântului Grigorie Palama* (Editura Nemira: București 2014).

Este adevărat că de mai multe ori sfinții sunt cinstiți în zilele noastre însă noi nu trebuie să facem fapte bune pentru a fi cinstiți ca și sfinții ci trebuie să facem fapte bune pentru a face binele. A face binele este menirea ultimă a omului și de ce nu ceea ce ne duce la sfințenie. Acest lucru se poate spune că a fost contestat de mai multe ori în zilele noastre și în timpurile noastre. Sfințenia este cât se poate de mult o știință a binelui. Binele în forma lui totală este în cele din urmă sfințenia. Avem nevoie de sfințenie și avem nevoie de sfinți. În timpurile noastre se simte o mare nevoie de sfinți, de oameni buni, de oameni ai virtuții și de oameni ai credinței. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care definesc sensul și expresia finală a sfințeniei și a sfântului.⁶⁸

CAPITOLUL 4

ACTUALITATEA SFINȚILOR ȘI A SFINȚENIEI PENTRU LUMEA DE AZI

Lumea de azi la fel ca și alte epoci ale istoriei a manifestat cât se poate de mult ceea ce se poate denumii setea sau dorința de miraculos și ceea ce este supranatural. Setea de supranatural de mai multe ori coincide cu setea de sfinți. Acest lucru se poate vedea cât se poate de mult prin mai multe forme și mai multe aspecte concrete ale vieții de zii cu zii. Un astfel de caz îl întâlnim în Noul Testament atunci când în timpul patimilor, Domnul Iisus Hristos a fost dus la regele Irod. Este de amintit aici că regele Irod Antipa a fost cât se poate de mult interesat de capacitățile supranaturale ale Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos. Noul Testament consemnează că Irod Antipa i-a spus Domnului Iisus Hristos că dacă poate face o minune pentru el ar fi dispus să îl elibereze. Este cât se poate de adevărat că Domnul Iisus Hristos a făcut minuni. Ceea ce nu a făcut Domnul Iisus Hristos a fost minuni de dragul divertismentului sau mai bine spus minuni pentru amuzament. Acest lucru l-a făcut pe regele Irod Antipa să îl considere pe Hristos vrednic de a fi ignorat. Hristos nu a făcut nici o minune, El despre care se știa că l-a înviat pe Lazăr, a vindecat paralitici, orbi, muți, surzi sau lunatici. Ei bine, la porunca lui Irod Antipa Domnul Iisus Hristos respinge cererea de a face minuni. Această atitudine de mai multe ori poate fi văzută în lumea noastră. De mai multe ori sfinții sunt căutați nu pentru virtuțile și moralitatea lor ci mai ales pentru faptul că ei pot face minuni. Acest lucru aduce de mai multe ori mulțimi frenetice de oameni la mănăstiri și la diferite biserici unde se crede că sunt sfinți sau locuri sfinte. În realitate oamenii nu caută sfințenia ci senzaționalul și ceea ce este extraordinar sau uimitor. Această atitudine este eronată și greșită. Sfinții nu sunt numai persoane ale minunilor ci ei sunt cât se poate de mult ceea ce se poate spune persoane care s-au dedicat slujirii lui Dumnezeu. De mai multe ori acest lucru a fost răstălmăcit și interpretat în mai multe feluri și în mai multe moduri. Sfinții sunt cei care se poate spune ne aduc în față un mod autentic de a viețui și de a trăi: viața pentru, cu și în Dumnezeu.⁶⁹

Prin urmare, când ne raportăm la sfinți este bine să știm că sfinții sunt cât se poate de mult persoane care nu trebuie abordate pentru senzațional și pentru ceea ce este uimitor sau ieșit din comun. Acest gen de abordare este una cât se poate de greșită și de eronată. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori sfințenia este un lucru cât se poate de mult care este trecută sub un fel de tăcere exemplară în lumea de azi. Cu mai bine de 40 de ani în urmă, se poate vedea că a vorbi sau a crede în sfinți era un lucru cât se poate de mult

⁶⁸ *Viața și acatistul sfântului Stelian*, (Craiova, 2009).

⁶⁹ Radu Teodorescu, *Dumnezeu: religie și teologie* (Cugir, 2012).

interzis. Lumea sovietică era o lume în care sfântul a fost înlocuit de omul sovietic. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori a adus cu sine mai multe semne de întrebare referitor la ceea ce este sau la modul în care este exprimată sfințenia. Sfințenia este cât se poate de mult un lucru care ne duce în spre tot ceea ce este bun și frumos. Ea nu este un fel de modă muzicală cum a fost genul swing al secolului al XX-lea în anii '20 și '30. De mai multe ori se poate spune că sfințenia este un lucru cât se poate de mult actual și contemporan. Mai mulți dintre noi credem că sfințenia la o adică poate fi un hobby. Se știe mai multe cazuri de acest fel. Sfințenia nu este în nici un caz un hobby și nici o stare de spirit sau bună dispoziție. Sunt oameni care atunci când sub bine dispuși sunt foarte mult atrași de sfinți și de sfințenie și sunt oameni care atunci când nu sunt bine dispuși de mai multe ori nu vor să aibă nimic de a face cu sfinții și sfințenia. Sfințenia după cum am spus este o stare existențială și cât se poate de mult perfectă. Este cât se poate de adevărat că sfințenia este cu adevărat după cum spunea teologul Nichifor Crainic în secolul al XX-lea „împlinirea umanului.” Prin urmare sfințenia este un lucru care ne duce în spre ceea ce se poate spune o realitate care aduce cu sine un simț al binelui și al frumosului.⁷⁰

Este adevărat că sfinții nu pot fi produși pe cale industrială și nici pe altă cale de producție. Acest lucru fiindcă sfințenia este un lucru sau o stare care vine de la Dumnezeu Tatăl, și acesta o dă când consideră că este necesar sau momentul și timpul potrivit. Evident, acest lucru a stârnit mai multe nemulțumiri între oamenii lumii de azi. Sfinții nu vin sau mai bine spus nu apar programatic în lumea și în timpurile noastre. Acest lucru ne spune foarte clar că de cele mai multe ori sfinții sunt persoane discrete sau mai bine spus oameni ai discreției. Ei nu fac faptele lor pentru a fi văzuți de oameni și a își lua plata lor. Acest lucru a putut fi văzut de mai multe ori în lumea noastră. Sfințenia nu este o stare de motivație și nici o stare care să se definească printr-un singur element psihologic. Este adevărat că mai mulți psihologi au considerat că sfinții sunt cât se poate de mult persoane melancolice sau meditative lucru care este în cele din urmă necofirmat. Starea de sfințenie nu este o stare de melancolie și de nostalgie cum cred unii dintre noi. Din contră sfințenia este cât se poate de mult o stare activă și nu una pasivă. Se poate vedea acest lucru de mai multe ori din viețile sfinților. Au fost sfinți extrem de activi care au călătorit, au fost părtași la viața socială, au construit și au clădit diferite instituții de folos obștesc. Aceste lucruri nu fac din sfinți impresia unor persoane melancolice.

Lumea de azi sau mai bine spus lumea secolului al XXI-lea are nevoie de o redefinire a relației sau a raportului ei cu sfinții și cu cine sunt sfinții. Sunt mulți dintre noi care în realitate nu credem în sfinți. Acest lucru s-a putut vedea de mai multe ori în zilele noastre. Sunt foarte puțini cei care știu de existența și de viața sfinților. Acest lucru a dus de mai multe ori la concluzia că este imposibil ca în timpurile și în zilele noastre să mai existe sau mai bine spus să mai trăiască sfinți. Acest lucru este cât se poate de mult fals și neadevărat. La fel ca și în trecut sfinții sunt posibili și în zilele noastre. Ceea ce s-a putut remarca este că de cele mai multe ori lumea de azi nu îi vrea pe sfinți în cadrele lor tradiționale ci foarte mult în funcție de concepțiile și experiențele lumii de azi. Să ne aducem aminte că Sfântul Atanasie cel Mare a fost exilat de 3 sau de 4 ori fiindcă nu a fost de acord cu modul de viață al lumii timpului său și la fel cu erezia lui Arie care în acel timp făcea ravagii în tot bazinul mării Mediterane. În loc ca Sfântul Atanasie cel Mare să sprijine viața de exces și de

⁷⁰ Perioada imperiului bizantin v-a aduce cu sine ceea ce se cunoaște ca și sfințenia filocalică. Ce este sfințenia filocalică? Sfințenia filocalică este foarte mult o sfințenie care s-a manifestat în trecut prin ceea ce cunoaștem ca și Filocalie. A se vedea *Filocalia*, volumele 1 la 12. Traducerea a fost făcută la Institutul biblic din București.

păcătoșenie pe care mai mulți o duceau în timpul și zilele sale, din contră el a criticat-o și a negat-o lucru care după cum am spus a dus la exilul său de mai multe ori. Acest lucru se poate repeta și în zilele noastre. Dacă Sfântul Atanasie cel Mare, o persoană care pentru zilele noastre este la fel de obscură ca și cine știe ce filosof din antichitate, ar fi trăit în timpurile noastre, eventual ar fi exilat și prigonit și exilat din nou.⁷¹

Se poate spune că unul dintre principalele motive pentru care sfinții nu sunt actuali sau mai bine spus pentru care nu prea sunt sfinți în zilele noastre este și din cauza trecutului. Mai mulți sfinți din trecut au fost aspru pedepsiți. Este destul să amintim numai de sfintele Perpetua și Felicitas care au fost martirizate la anul 203 la Cartagina în Nordul Africii în timpul împăratului Septimiu Sever. Aceste două sfinte au avut parte de o moarte infamă. Au fost aruncate într-o arenă unde au fost lăsate asupra lor animale sălbatice. După ce aceste animale le-au sfâșiat făcându-le să sufere foarte mult, au fost în cele din urmă ucise cu sabia. Ei bine, acest fel de moarte și de ce nu de tratament au avut mai mulți sfinți în trecut. Poate din acest motiv contemporanilor noștri le este greu să vorbească în zilele noastre despre sfinți. La drept vorbind este greu de imaginat cruzimea de care au dat dovadă unii dintre persecutorii sfinților și mai ales a creștinilor din vechime. De cele mai multe ori faptul că un creștin respingea închinarea la idoli sau la diferiți zei, care erau de mai multe ori schimbători în antichitate, ducea la execuție sau la condamnarea la moarte. Sfântul Gheorghe știm că și el a avut parte de o moarte la fel de rușinoasă. Știm că sântul Gheorghe s-a născut în anul 280 în Lydda o localitate care la acel timp era parte din imperiul roman. Sfântul Gheorghe a ales să facă o carieră militară și v-a ajunge general în armată. Se v-a încreștina și în timpul domniei lui Dioclețian v-a fi chinuit, bătut și în cele din urmă omorât prin decapitare pe 23 aprilie 303 pentru credința sa creștină și respingerea crezului în zei și idoli. Acest lucru și multele altele au făcut din chipul sfântului o imagine nepopulară. Sfântul de mai multe ori a muștrat autorități, regi, împărați sau prefecți pentru faptele lor rele. Se poate vedea că de mai multe ori acest lucru nu a rămas fără de consecințe. Este de remarcat că în antichitate de mai multe ori s-a vorbit de sfințenie ca și de un fenomen de amploare. Au existat atât de multe cazuri de sfinți în arenele imperiului roman care erau răspândite în tot bazinul Mediterane că nici nu se știe o cifră exactă. Dacă sfințenia era un lucru cât se poate de amplu în antichitate se poate vedea că trecând prin evul mediu și ajungând în contemporaneitate, sfinții și sfințenia s-au împuținat. Așa se face că în zilele noastre sunt foarte puțin sfinți. Mare parte din sfinții care îi avem azi au fost din vechime sau mai bine spus din antichitate: sfinții 12 apostoli, Sfântul Dimitrie, Sfântul Gheorghe, Sfântul Nicolae, Sfântul Ioan Botezătorul sau Sfântul Ilie Tezvitianul. Dacă ne vom uita în calendar vom vedea că în antichitate au existat mai mulți sfinți decât există în timpurile noastre.⁷²

În lumea modernă de mai multe ori noțiunea de sfânt este o noțiune inconfortabilă. Cu toții știm de mai multe obiecții și în cele din urmă de defăimări pe care unii le-au adus lor și cultului sfinților. După cum am spus, nici un sfânt nu se face pe sine sfânt ci acest lucru este făcut de Dumnezeu Tatăl. A îi contesta pe sfinți de mai multe ori presupune a Îl contesta pe Dumnezeu. Acest lucru a fost de mai multe ori negat și contestat de cei care nu cred și nici nu au credință în sfinți și în sfințenie. Dumnezeu îi lasă pe sfinți din iubire față de noi și

⁷¹ Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt împotriva elinilor; tratat despre întruparea cuvântului; trei cuvinte împotriva arienilor* (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2010).

⁷² Alexis Torrance, *Pocăința în antichitatea târzie. Asceza la părinții răsăriteni și organizarea vieții creștine (cca. 400-650 după Hristos)* (Editura Doxologia: Iași, 2014).

pentru că vrea ca noi să ne mântuim. Sfinții dacă îi ascultăm și îi urmăm pot face aceste lucruri pentru noi. De mai multe ori omul modern este mult prea orgolios ca să accepte că au existat unii mai buni decât el și că aceștia au ajuns la un stadiu mai superior decât el. S-a putut vedea de mai multe ori că mândria nu acceptă sau mai bine spus nu vrea să accepte sfințenia. Un om orbit de mândrie foarte greu poate accepta că alții sunt mai buni sau au fost mai buni decât el. Omul orgolios se vede pe sine mai bun decât toți și este dincolo de toate și de orice. Acest lucru este cât se poate de mult ceea ce definește și ceea ce susține în cele din urmă realitatea faptului că în sfințenie nu există mândrie și orgoliu. Nu se poate spune că omul modern este un om mândru sau un om al orgoliului dar se poate vedea de mai multe ori din mentalul contemporan o predispoziție a omului modern sau a omului contemporan în spre mândrie și orgoliu. Evident acest lucru nu este bun.⁷³

Se spune că într-o mănăstire erau doi călugări. Unul dintre ei era mai vorbăreț și celălalt mai tăcut. Se poate spune că era o fire mai introvertită. Călugărul vorbăreț de mai multe ori îl aborda în discuții pe călugărul mai tăcut. Acest lucru îi crea celui tăcut și mai meditativ un fel de disconfort. După mai mulți ani când lucrurile au fost tot așa, călugărul tăcut s-a dus l-a un părinte mai în vârstă și i-a spus:

- Părinte am o problemă.
- Da fiule, ce problemă?
- Vedeți la noi în mănăstire avem pe acest călugăr care vorbește foarte mult.
- Da, îl cunosc.
- Părinte să știți că este un om care mai tot timpul vorbește.
- Te deranjează?
- Uneori. Vedeți eu nu sunt așa de vorbăreț.
- Eu cred că știu ce trebuie să faci.
- Ce trebuie să fac?

- Vezi tu, trebuie să te smerești. Smerenia este o stare care de cele mai multe ori ne face să îi acceptăm și pe ceilalți și să nu ne considerăm mai buni decât ei. În lume și între oamenii Dumnezeu a lăsat diversitate. Când tu îl vezi pe fratele tău că nu este ca și tine trebuie să te gândești la acest lucru și în cele din urmă să îl accepți ca și fratele tău. Smerenia este cea care ne face să nu ne arătăm că suntem mai buni decât semenii noștri. Smerenia ta îl v-a convinge pe fratele tău când să vorbească și când nu.

Călugărul cel tânăr a pus în aplicare acest sfat și starea lui s-a îmbunătățit. În acest fel a început să îl înțeleagă mai bine pe călugărul vorbăreț.

După cum am spus, trăim într-o lume diversă, și de mai multe ori suntem puși să vedem oameni și persoane care nu sunt ca și noi. Ei bine, acest lucru se poate vedea și de mai multe ori cu sfinții. Sfinții nu sunt oameni obișnuiți. Ei sunt oameni în care iubirea de Dumnezeu se face simțită la un nivel sau la o stare cât se poate de deplină și desăvârșită. Iubirea de Dumnezeu este prin urmare un lucru cât se poate de mult exprimat de sfințenie. În sens ultim nu poate exista sfințenie fără de iubirea de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este de fapt este cea care face posibilă sfințenia. Sfințenia este prin urmare un lucru sau o stare cât se poate de mult reală și efectivă. La sfințenie de mai multe ori ajungem prin ceea ce se poate spune credința în iubirea lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu este prezentă oriunde. Ea este prezentă în cele mai îndepărtate galaxii ale universului și ajunge să fie prezentă și lângă ultimul fir de iarbă de pe pământ. Sfinții sunt cei care actualizează deplin această iubire a lui Dumnezeu. După cum am spus nu poate exista sfințenie fără de iubirea

⁷³ Părintele Proclu Nicău, *Lucrare pentru smerenie și pocăință* (Editura Agaton: Fărgăraș, 2010).

lui Dumnezeu. Sunt mai mulți care cred că Dumnezeu Tatăl nu ne iubește. Dacă El ne iubește de ce a lăsat moarte, boala, suferința și necazurile în această lume? După cum am spus, Dumnezeu nu a făcut din această lume rai sau paradis ci raiul și paradisul ne spun sfinții părinți este doar lumea care v-a venii. Sfinții nu sunt oameni care să gândească lumea de aici ca fiind raiul. Sfinții părinți ne spun că Dumnezeu a lăsat lumea de aici pentru a ajungem să câștigăm raiul prin ea.⁷⁴

După teologia profundă a sfinților părinți se poate spune că de cele mai multe ori sfințenia înseamnă a duce la îndeplinire rațiunile sau sensurile pe care Dumnezeu Tatăl le-a lăsat în această lume. Care sunt aceste rațiuni și sensuri despre care vorbesc sfinții părinți? Aceste rațiuni și sensuri sunt foarte mult grupate în jurul ideii că Dumnezeu Tatăl a intenționat sau mai bine spus a plănuțit ca această lume să fie o prefigurare a raiului. Realitatea este că rațiunile și sensurile pe care Dumnezeu le-a făcut în această lume de mai multe ori pot fi deformate și de ce nu înțelese greșit. Acest lucru a dus în cele din urmă la ceea ce se poate spune realitatea că de mai multe ori această lume nu este o prefigurare a raiului ci mai mult o prefigurare a iadului. Iadul înseamnă haos, absurd, irațional, ură, nebulie sau teroare. Raiul este opusul acestor lucruri: ordine, raționalitate, perfecțiune, iubire, înțelegere sau virtute. Se poate spune că sfinții sunt cei care sunt loiali acelei chemări prime pe care Dumnezeu a lăsat-o în lume și în această viață. Sfințenia este cea care rămâne fidelă primei chemări pe care Dumnezeu Tatăl a lăsat-o în această lume sau mai bine spus în creația sa. După cum am spus, această chemare sau vocație pe care Dumnezeu Tatăl a lăsat-o de mai multe ori poate fi uitată și desconsiderată. În cele din urmă, sfinții sunt cei care actualizează chemarea lui Dumnezeu a de a face din această lume o prefigurare a raiului.

Sunt mai multe opinii care ne spun că în realitate sfințenia nu este un lucru care ține de firesc sau mai bine spus de ceea ce este natural. Acest lucru este fals, în cele din urmă sfinții și sfințenia sunt cei care mențin în sine ceea ce este firesc și natural. Sfințenia de mai multe ori a fost un lucru care a fost considerat ca și pe o stare care nu ține de realitatea sau de conturul acestei lumi. Dumnezeu Tatăl a voit la începuturi o lume a sfințeniei. Din cauza păcatului și a patimilor omul a pierdut această cale a sfințeniei în așa măsură că această stare i se pare acum o imposibilitate. Este bine să știm că în sens original Dumnezeu a plănuțit o lume a sfințeniei și a sfinților, indiferent cât de gratuită și de naivă i s-ar părea cuiva această afirmație.⁷⁵ În realitate se poate spune că lipsa de sfințenie de cele mai multe ori își are originea în cel rău sau diavolul. Acesta este o ființă care pe plan etern a fost biruită și ucisă, în plan temporal el își poate facem simțită apariția atunci când are ocazia. Acest lucru este mai greu de priceput. Biblia ne spune foarte clar că Sfântul Arhanghel Mihail l-a ucis sau omorât pe diavol (Apocalipsă 12, 7). Această biruință sau ucidere a celui rău însă poate să nu fie actuală în planul temporal sau al temporalității. Sfinții sunt cei care prin credință, nădejde și fapte bune pot să actualizeze și în lumea noastră biruința sau victoria Sfântului Arhanghel Mihail. Acest lucru a fost cel care a dus în cele din urmă la un cult sau mai bine spus la o cinstire a sfântului arhanghel Mihail și la fel de bine a sfântului arhanghel Gavriil. Aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care țin de lumea duhovnicească. Sfinții părinți ne spun că diavolii și demonii nu mai au noțiunea de sfințenie și nici noțiunea de sfânt. În realitate ei sunt împotriva oricărei noțiuni sau înțelegeri a

⁷⁴ Jean Delumeau, *Grădina desfătărilor: o istorie a paradisului* (Editura Humanitas: București, 1997).

⁷⁵ Radu Teodorescu, *Perfecțiunea și desăvârșirea în viața duhovnicească* (Cugir, 2014).

sfinților.⁷⁶ În timp de depravarea îl duce pe om de mai multe ori în spre ceea ce se poate spune nebunie, sfințenia îl duce la normalitate și la firesc. Sunt mai mulți care concep sfințenia cât se poate de mult ca și un lucru supranatural. Sfântul nu este o persoană sau o entitate care vine din altă lume și are capacități supranaturale. Aceste lucruri sunt de mai multe ori auzite în zilele și în timpurile noastre.

Realitatea este că de mai multe ori lumea de azi nu are o noțiune cât se poate de bine definită a ceea ce este sau a cum este sfințenia în sens autentic. Acest lucru fiindcă lumea de azi și-a pierdut de mai multă vreme simțul tradiției și a ceea ce este tradițional. Dintr-o prea mare sete de senzational și ieșit din comun, omul contemporan de mai multe ori găsește sfințenia sau pe sfinți ca și o noțiune derizorie.⁷⁷ După cum am spus, de la sfinți nu trebuie să ne așteptăm numai la tot ceea ce este uimitor și la tot ceea ce este senzational și extraordinar. Acest lucru este o atitudine care poate fi văzută de mai multe ori în lumea și în timpurile noastre. Sfinții creștin ortodocși sunt departe de modelul de „sfințenie” pe care ni-l pun în față mai multe religii ale extremului orient. Fakiri, guruși și yoghinii brahmani de mai multe ori se autopromovează și acest lucru se poate vedea prin afișe și prin diferite reclame pe care ei le pun în fața noastră. Pe sfinții ortodocși însă noi trebuie să îi căutăm. Nu vom vedea sfinți sau mai bine spus nu au fost văzuți sfinți care să se autopromoveze sau mai bine spus să își facă publicitate singuri.

Se spune că un turist a făcut o vizită într-o țară străină. A ajuns în capitala acestei țări și a luat un taxi cu care să facă un tur al capitalei. Turistul se uita la clădirile din jur. A văzut o clădire mare de marmură.

- Îmi poți spune ce este aceea? A întrebat turistul pe șofer.
 - Este Platul Guvernului.
 - În cât timp s-a construit?
 - În 10 ani.
 - Ei, la mine în țară noi am fi construit-o în 5 ani.
- Turistul a mai văzut o altă clădire impozantă.
- Ce este aceea?

⁷⁶ O temă care a preocupat mai puțin lumea părinților duhovnicești este legată de ceea ce se poate spune nebunia ultimă a diavolului. Sunt mai mulți care ne spun că nu se poate vorbi de o nebunie a diavolului ci mai mult numai de o răutate a lui. Adevărul este că răutatea absolută sau răutatea totală nu mai este o însușire sau o caracteristică a cuiva ci este foarte mult o nebunie. Această nebunie a putut fi văzută în trecut prin răstignirea Domnului Iisus Hristos care nu a fost numai un act de răutate ci și un act de nebunie. Se poate spune că acestea sunt în cele din urmă parametrii în care se poate vorbi despre cel rău sau despre diavol. Deși sunt mai mulți de părere sau care susțin că atunci când vorbim despre cel rău sau diavol vorbim numai despre răutate, în realitate vorbim despre nebunie. Sunt mai multe pasaje din Noul Testament care ne conturează imaginea nebuniei a mai multor spirite malefice. Aceste spirite de mai multe ori au posedat oamenii la fel cum un nebun ajunge să facă lucruri care nu sunt obișnuite. În sine, se poate spune că tendința de a poseda persoane sau oameni a demonilor este un semn de nebunie. Numai un nebun nu este mulțumit cu sine și cu ceea ce este el și vrea să fie ca și ceilalți sau vrea să îi dețină pe ceilalți. Se știe că mai multe vedete au fost atât de mult idolatrizate de unii susținători sau fani că au ajuns să fie omorâte. La o scară mai mică, acest principiu este actual și în cazul posesiunilor diavolești. Un demon atunci când posedă pe cineva se poate spune că nu este o entitate sau o ființă în deplinătatea facultăților mentale, la fel cum un terorist poate teroriza pe cei din jur pentru un motiv numai de el cunoscut. Demonii funcționează pe principiul terorismului și în cele din urmă se poate vedea că teroriștii absoluți nu sunt persoane întregi la minte. Manifestările demonice sunt de mai multe ori manifestările unui nebun: convulsie, încordare, rebeliune fără nici o îngrădire, spasme sau neliniște continuă.

⁷⁷ Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă* (Editura Sofia: București, 2010 ediția a III-a).

- Acela este sediul primăriei capitalei.
 - În cât timp s-a construit?
 - În 10 luni.
 - La noi în țară s-ar fi făcut numai în 5 luni.
- Privirea turistului a fost atrasă de un palat mare și strălucitor.
- Și aceea ce este?
 - Acela este palatul președintelui.
 - Și în cât timp s-a construit?
 - Nu știu, fiindcă azi dimineață nu era acolo.

Trebuie să știm foarte bine care este și cum este atitudinea noastră față de sfinți și de sfințenie. Pe sfinți nu trebuie să îi sfidăm și nici să îi provocăm. Să ne aducem aminte din timpurile de mult de Sfântul Ioan Botezătorul. Sfântul Ioan Botezătorul a fost considerat de regele Irod Antipa un om vrednic de a i se tăia capul [ceea ce a și avut loc]. Irod Antipa credea că dacă îl v-a elimina pe Sfântul Ioan Botezătorul el v-a avea pace și liniște pentru totdeauna și nu v-a mai găsi pe nimeni să îl mustre public până la sfârșitul vieții. Se pare că nu a fost așa. Moartea prin decapitare a Sfântului Ioan Botezătorul nu a rămas fără repercusiuni în fața lui Dumnezeu. Așa se face că Dumnezeu a trimis o boală asupra regelui Irod care făcea carnea sa să producă viermi și el era mâncat de viu. Regele Irod Antipa a ignorat un lucru și poate cel mai important: Dumnezeu. În fața lui Dumnezeu faptele și acțiunile noastre nu rămân fără nici o repercusiune. Aceste lucruri după cum am spus de mai multe ori definesc ceea ce este sau cum este viziunea noastră despre sfințenie. Au a fost epoci în trecut în care sfinții erau decapitați și omorâți ca și animalele. Ridicăm întrebarea pentru contemporanii noștri: dacă ar trăi sfinți în zilele noastre am face aceleași aberații care s-au făcut în vechime când mai mulți sfinți au fost dați ca și hrană „proaspătă” leilor și tigrilor? Sperăm ca greșelile trecutului să nu se mai repete. Ar fi poate cea mai mare greșală a timpurilor și a zilelor noastre dacă am introduce și am accepta persecuția sfinților.⁷⁸

După cum am spus, atunci când vorbim de sfinți nu vorbim despre modă socială sau mai bine spus despre evoluția științelor și a tehnologiei sau a tehnicii. Sfinții sunt cât se poate de mult ceea ce se poate spune o realitate sau o existență care nu țin de ceea ce se poate spune sensul și expresia avansării sau evoluției timpului. De ce este așa? Fiindcă după cum am spus, de cele mai multe ori sfințenia se leagă de moralitate și de morală. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult o realitate sau ceva care nu se schimbă. Preceptele morale și ale moralității sunt aceleași în toate timpurile și în toate epocile. Cei care contestă morala de cele mai multe ori se poate spune că îi contestă pe sfinți și în cele din urmă contestându-i pe sfinți îl contestă pe Dumnezeu. Sfințenia este prin urmare un lucru cât se poate de mult definit de ceea ce este moral și de ceea ce este moralitatea. Trebuie însă să facem o distincție sau mai bine spus o diferență dintre ceea ce este 1. un om moral și 2. un sfânt. Acest lucru după cum am spus nu este ceea ce se poate spune o realitate care ține de sensul și de importanța a ceea ce a fost definit și a ceea ce a fost susținut ca și o expresie a sfințeniei. Sfințenia după cum am spus este un stadiu sau o treaptă mai sus decât moralitatea. Omul moral poate fi orice, sfântul însă este mult mai multe decât atât. Dacă omul moral respectă niște precepte care se leagă de noțiuni cum ar fi a nu fura, a nu ucide, ei bine sfântul este cel care este mult mai mult decât simpla moralitate. De mai multe ori în lumea noastră moralitatea și morala este numai o simplă

⁷⁸ Lactanțiu, *Despre moartea persecutorilor* (Editura Polirom: Iași, 2010).

conveniență. În realitate sunt puțini cei care își ridică serios problema sau tema moralei. Se poate spune că în sens uman, moralitatea decurge foarte mult din sfințenie. Fără de sfințenie, moralitatea ar fi un pom fructifer fără de fructe.⁷⁹

Sunt mai mulți în zilele noastre care consideră că a fi un om moral este tot una și același lucru cu a fi sfânt. Ei bine acest lucru nu este adevărat. De mai multe ori se poate vedea că sfințenia este o stare mult mai profundă decât moralitatea. Moralitatea din nefericire este de mai multe ori exploatată în zilele noastre în mai multe sensuri și în mai multe direcții. Dacă din moralitate se face atât de mult exploatare și caz cum să nu se facă din ceea ce se poate spune sfințenie? După cum se poate vedea deși mulți dintre noi suntem oameni morali se poate spune că foarte puțini dintre noi ajungem la sfințenie. Chiar dacă nu putem ajunge la sfințenie, trebuie să ne ridicăm serios problema sfințeniei. Sfințenia este o temă sau o problemă care ține foarte mult de seriozitate și de tot ceea ce este seriozitatea. După cum am spus, nu se poate gândii sfințenia și nici nu pot fi concepuți sfinți în afară de moralitate și de ceea ce este moral. Acest lucru trebuie să fie foarte bine înțeles și priceput. Sunt mai multe curente religioase care susțin tocmai contrariul. În hinduism de exemplu se poate spune că de mai multe ori se poate vedea ceea ce se poate denumii unele practici sexuale care sunt considerate ca și sfințenie. Practicile tantra hinduse susțin că sexualitatea fără nici un fel de graniță sau de limite este foarte mult ceea ce duce la adevărata sfințenie. După cum am spus, este bine să știm ceea ce este cu adevărat un sfânt față de ceea ce este un impostor. Mohamed, Buddha, Confucius sau Pantajali s-au prezentat pe sine ca și sfinți. Să fie fost ei sfinți? Ei bine, acest lucru este ceea ce se poate spune fals. O trăsătură a sfințeniei este respectarea credinței în Dumnezeu și mai ales a dreptei credințe. Dreapta credință este cât se poate de mult ceea ce susține și ceea ce menține sfințenia. După mai multe secole de trăire și de experiență se poate vedea că sfințenia este un lucru sau o realitate care ține foarte mult de credința ortodoxă. Acest lucru nu este numai o invenție, dar s-a putut vedea de mai multe ori o deviere sau mai bine spus o deviație de la credința ortodoxă care a dus la apariția a forme ciudate de spiritualitate: mormoni, new age, meditația transcendențială, adventiști sau începând din secolul al XX-lea modelul televangelistilor.

După cum am spus, mai multă lume este de părere în zilele noastre că sfinții și sfințenia este o problemă care ține foarte mult de etnie sau de lumea etnică. Acest lucru după cum am spus, este o realitate care poate fi văzută în zilele noastre. În antichitate noțiunea de evreu era foarte mult asemănată cu noțiunea de sfințenie. Sunt mai multe țări care dintr-un patriotism exagerat ajung să susțină că sfințenia este foarte mult o realitate care ține de existența unui popor. Aceste ideologii sunt cu adevărat extreme și de ce nu extremiste. Sfințenia nu are prea multe de a face cu o anumită etnie dar sunt mai mulți rău intenționați care ne fac să credem acest lucru. După cum am spus sfințenia nu este o problemă etnică dar au fost mai mulți cei care au făcut-o o problemă etnică. Trebuie să avem în vedere acest lucru și să ținem cont de el. Există în lumea ortodoxă opinia că sfinții pot apare numai în cadrul popoarelor ortodoxe. Acest lucru este fals. Sfinții pot apare acolo unde voiește Dumnezeu. Este adevărat că sunt mai multe șanse să apară sfinți în cadrul popoarelor ortodoxe și acest lucru a fost de mai multe ori demonstrat de ceea ce se poate spune trecut sau timpurile din trecut.⁸⁰

⁷⁹ Nicolae Mladin, *Teologie morală ortodoxă: manual pentru facultățile de teologie* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2003 reeditare).

⁸⁰ Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism* (Sibiu, 1939).

Prin urmare, după cum am spus, o trăsătură a sfinților și a sfințeniei nu este numai faptul că mai mulți dintre ei s-au învrednicit de darul de a face minuni: vindecări, control asupra elementelor naturale sau apariții dincolo de moarte ci și faptul că sfinții de cele mai multe ori au arătat și discreție. O întâmplare pe care am mai spus-o și altă dată despre discreția sfinților o avem din viața Sfântului Macarie al Alexandriei: se povestește cum, odată, în chilia marelui nevoitor și făcător de minuni Macarie din Alexandria, a intrat o hienă, aruncându-i la picioare puiul ei orb. Sfântul Macarie l-a luat și, scuipându-l în ochi, a săvârșit o minune. Puiul a văzut de îndată, iar mama, hrănindu-l, a plecat cu el. În ziua următoare, hiena i-a adus fericitului Macarie o piele mare de oaie, s-a lăsat în genunchi, și-a lăsat capul la pământ și, dându-i această piele, părea că-l roagă să o primească în dar, pentru tămăduirea puiului ei. Marele făcător de minuni a primit darul hienei, dar i-a interzis acesteia să mai mănânce oi de la oamenii săraci. Sfântul Macarie a lăsat pielea aceea de oaie fericitului și marelui Atanasie.⁸¹ De mai multe ori se poate spune că discreția lipsește din zilele noastre. Trăim într-o lume în care de mai multe ori senzaționalul este atât de senzațional încât durează 24 de ore. Acest lucru nu se poate aplica sfinților și sfințeniei. După cum am spus nu sfinții sunt cei după care trebuie să se modeleze lumea ci lumea este cea care trebuie să se modeleze după sfinți. Acest lucru poate fi văzut de mai multe ori în lumea noastră. De mai multe ori sfinții au deranjat mentalitățile și atitudinile lor contemporane.⁸²

Prin urmare, sfinții și sfințenia este cât se poate de mult ceea ce definește în cele din urmă o viziune profundă asupra lumii și a mediului în care trăim. Acolo unde oamenii sunt conștienți sau mai bine spus au noțiunea de sfinți și de sfințenie se poate spune că de mai multe ori ei sunt cât se poate de mult pe un drum mai bun. Se cunoaște faptul că de mai multe ori cel puțin în iconografie sfinții sunt reprezentați cu halouri de lumină în jurul capului. Mai multă lume consideră că acest lucru este mai mult doar un simplu simbol. Nimeni nu l-a văzut în realitate pe Domnul Iisus Hristos având un halou de lumină în jurul capului cu excepția schimbării la față de muntele Taborului. Atunci de ce sunt sfinții reprezentați cu halouri de lumină în jurul capului? Oamenii de știință din zilele noastre au putut vedea de mai multe ori că atunci când omul este bine dispus, în jurul capului creierul emite mai multe unde pozitive care cu aparate speciale pot fi detectate. Când un om este supărat și trist, oamenii de știință au putut vedea că creierul nu emite nici un fel de undă. Totuși, de ce sfinții după cum îi vedem în icoane iradiază lumină în jurul capului? Ei bine, acest halou nu este lumina fizică pe care o putem vedea că iese din soare sau foc, ci este foarte mult lumina necreată a lui Dumnezeu. Au fost mai mulți părinți care au vorbit de lumina necreată a lui Dumnezeu care învăluiește pe sfinți: un astfel de părinte duhovnicesc a fost părintele Paisie Eznepidis care a trăit în secolul al XX-lea. El a lăsat în urma sa o mărturie a faptului că lumina pe care mai mulți dintre noi o vedem în icoane în jurul sfinților nu este o simplă ficțiune ci este o realitate: „într-o noapte, povestea el, în vreme ce rosteam Rugăciunea, am simțit înăuntrul meu o mare bucurie. Am continuat să rostesc Rugăciunea și deodată chilia mea s-a umplut de lumină. Era albă, cu o mică nuanță spre albastru. Inima mea bătea dulce. M-am rugat până când a răsarit soarele. Acea lumină care a rămas în chilia mea până dimineața era foarte puternică, mai puternică chiar și decât lumina soarelui. Acesta își pierdea strălucirea în fața ei. Vedeam soarele, iar lumina lui mi se părea palidă, lipsită de strălucire, așa cum este lumina lunii atunci când este lună plină. Am văzut

⁸¹ Paladie, *Lavsaicon*, (Editura Institutului Biblic: București, 2007).

⁸² Cristi Pascal, *Pe celălalt mal: un ghid de atitudine* (Cugir, 2012).

mult timp acea lumină. După aceea, când ea a dispărut și harul s-a micșorat, atunci nu am mai simțit nici o mângâiere sau bucurie. Și deoarece căzusem dintr-o stare mai înaltă în una mai joasă, mă vedeam pe mine ca pe un animal. Mergeam să mănânc, să beau apă, să fac lucru de mână și mă simțeam ca un animal. Această întâmplare am uitat-o cu desăvârșire și mi-am amintit-o alaltăieri[1], când un avocat evlavios care practica rugăciunea minții mi-a amintit-o, pentru că trăise și el o experiență dumnezeiască...”⁸³ După cum am spus, lumina care poate fi văzută de noi în icoane în jurul capului sfinților nu este o imaginație ci este o realitate. Sfinții de cele mai multe ori degajă în jurul lor lumină spirituală și bucurie duhovnicească. Acest lucru se poate să fie văzut de mai multe ori. După cum am spus, sfinții părinți ne spun că Dumnezeu este lumină și în întregime lumină. Această lumină a lui Dumnezeu Tatăl nu este o lumină cum este lumina noastră fizică ci este o lumină duhovnicească sau spirituală. Aceste lucruri se poate spune că definesc foarte mult ceea ce este sau mai bine spus cum este conceput sensul sfințeniei creștin ortodoxe. Sfântul creștin ortodox nu este un mit și la fel de bine nu este bine să fabulăm în jurul sfinților. Sunt mai multe legende și de ce nu mituri în jurul sfinților. Aceste legende și mituri se poate spune că sunt cât se poate de mult exagerări ale ceea ce au fost sfinții și a ceea ce sunt sfinții. Trebuie să avem grijă în acest sens să nu distorsionăm chipul sfinților și ceea ce țin de sfinți. În același timp nu este bine să îi idolatrizăm pe sfinți. Să ne aducem aminte că atunci când Sfântul Pavel și Sila a venit să propovăduiască în Grecia mai mulți l-au considerat că este Zeus cu slujitorul său Hermes. Aceste lucruri se poate spune că au fost deformări foarte mult ale sfinților sfinții nu sunt mai presus de Dumnezeu.

La fel de bine se cuvine să amintim aici că de mai multe ori greutățile și problemele cu care s-au confruntat sfinții nu au fost identice în toate epocile. În antichitate sfinții s-au confruntat foarte mult cu idolatria și închinarea la zei, în evul mediu sfinții se poate spune că s-au confruntat cu apariția islamului și a religiei musulmane care a făcut din nefericire mai multe victime prin conceptul de jihad care l-a lansat această nouă religie care a apărut în secolul al VI-lea. Se știe că islamul a făcut mai mulți sfinți creștini ortodocși mai ales din cauza fundamentalismului extremist musulman: Sfântul Petru Damaschinul a fost ucis de musulmani, se mai știe despre sfântul Constantin Brîncoveanu și fiii săi că a fost decapitat de musulmani sau am mai putea amintii pe sfântul Cosma Etolianul care și el a fost ucis de turci. În cele din urmă avem pe sfinții creștini ortodocși din modernitate care s-au confruntat foarte mult cu problemele timpurilor noastre pe care le știm cu toții. S-a vorbit de mai multe ori despre faptul că în Dumnezeu Tatăl există o unitate transcendentă a tuturor sfinților din toate epocile și din toate timpurile. Sfinții sunt cât se poate de mult realități sau existențe care nu țin numai de o anumită epocă. Lumea de azi de mai multe ori ne obișnuiește cu ideea că sfinții țin numai de o anumită epocă. Se poate spune că spre deosebire de modele muzicale sau de îmbrăcăminte sfințenia este identică pentru toate timpurile și toate secolele.⁸⁴

Adevărul este că de mai multe ori aghiografia creștin ortodoxă a fost mistificată și de ce nu falsificată în zilele noastre. Ceea ce se poate vedea de mai multe ori este principiile aghiografiei sunt simple. În lumea noastră sunt două principii ale binelui și ale răului, al vieții și al morții, al dreptății și ale nedreptății. Este cât se poate de adevărat că aceste două principii au fost de mai multe ori contestate și de ce nu negate. Această contestare și negație a dus în cele din urmă la ceea ce se poate spune starea de ambiguitate care există în

⁸³ Ieromonahul Isaac, *Viața cuviosului Paisie* (Editura Evanghelistos: București, 2005).

⁸⁴ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Sfinți daco-români și români* (Editura Trinitas: Iași, 1994).

zilele noastre. În chip mistic se poate spune că o astfel de stare domnea și în secolul al VI-lea pe vremea Sfântului Maxim Mărturisitorul care s-a confruntat cu erezia monotelită, erezie care încerca să definească cânte voințe sunt în Hristos: una sau două, una dumnezeiască și una omenească. Sfântul Maxim Mărturisitorul avea să scrie o lucrare care a rămas celebră sau mai bine spus cunoscută pentru Biserica Creștin Ortodoxă: Ambigua. Această carte a fost una care a explicat foarte mult ceea ce se poate spune pasajele grele nu numai din Biblie ci și de la mai mulți sfinți părinți. În timpurile noastre se poate spune că există foarte multă ambiguitate și de ce nu incertitudine. Nu știm de exemplu care este sau cum este mai bine să definim sfințenia în zilele noastre, acest lucru fiindcă de ce să nu spunem ne-am înstrăinat mult de Dumnezeu și de existența Sa. Sfințenia prin urmare este un lucru cât se poate de mult care după cum am spus nu trebuie să ne obsedeze și nici să ne ducă la disperare. Aceste lucruri sunt prin urmare realități care ne duc în spre ceea ce se poate spune sensul și realitatea ultimă a iubirii de Dumnezeu. Condiția sfântului se poate spune că este una excepțională care nu este identică cu cea a eroului dar de ce să nu spunem este cât se poate de mult cu cea a eroului. Sfinții sunt prin urmare un lucru pe care trebuie să îl cultivăm sau mai bine spus să îl avem în vedere atunci când vorbim despre ceea ce este sau mai bine spus cum se manifestă sfințenia. Sfințenia este prin urmare un lucru cât se poate de mult care motivează sau mai bine spus ne face să mergem mai departe. Se poate spune că de mai multe ori sfințenia este o stare de fapt sau mai bine spus o realitate a lumii în care trăim. Sfințenia este o problemă sau o chestiune reală și nu este pur și simplu un lucru care ține de imaginație. Ea este cât se poate de mult definită de capacitatea de a menține sensurile morale tradiționale pe care le-a lăsat Dumnezeu în lume. Acest lucru de mai multe ori a fost contestat de mai mulți dintre noi și de mai multă lume. Sfințenia a fost din cele mai vechi vremuri un ideal care este foarte greu de atins. Nu trebuie să ne facem iluzii în acest sens. Sfinții vin atunci când Dumnezeu Tatăl îi rânduiește și nu atunci când credem noi că este cel mai bine ca acest lucru. Cu riscul că ne vom repeta vom spune în acest sens o întâmplare adevărată care este menită să ne arată că sfinții vin pe lume atunci când Dumnezeu în rânduiește. Se spune că la un moment dar un păstor de noi avea mai multe oi. Într-o zi a venit la stâna sa și îi lipseau opt oi. Păstorul s-a întristat. A căutat în stânga și în dreapta, în sus și în jos dar cele opt oi ale sale au dispărut. Păstorul s-a întristat și mai tare. Oile erau sursa lui de venit și de câștig. Păstorul a dat mai multe anunțuri la mai multe locații. A mers și la poliție dar cele opt oi ale sale. Păstorul era descumpănit când i-a venit în minte o idee. Ce ar fi să mă rog lui Dumnezeu pentru cele opt oi ale mele? El a început a se ruga:

- Doamne Dumnezeule Tu știi că sunt un om sărac și care nu am avere multă, Te rog Doamne ajută-mă să îmi găsesc oile. Te rog Doamne, sunt sursa mea de venit.

La puțin timp după ce a rostit aceste cuvinte din pădurea din spatele lui a ieșit un urs mare și fioros care s-a îndreptat în spre el. Păstorul s-a speriat și și-a dat seama că acest urs era cel care i-a mâncat cele opt oi ale sale. Atunci s-a rugat din nou:

- Doamne, acum știu cine a mâncat oile mele. Te rog, Domne scapă-mă și nu lăsa să fiu mâncat de acest urs.

Ursul s-a potolit și păstorul nostru nu s-a mai rugat la Dumnezeu pentru a afla cine i-a furat oile.

După cum am spus de mai multe ori se poate spune că ceea ce credem noi despre sfinți este în cele din urmă ceea ce este adevărat și ceea ce este bine. De mai multe ori aceste lucruri nu sunt adevărate. Știm acest lucru din Vechiul Testament din cazul

proorocului Iona. Iona a fost trimis de Dumnezeu să meargă în Ninive, o localitate antică de mai bine de un sfert de milion de locuitori. Iona a considerat că Dumnezeu greșește. A plecat pe mare și a dat o furtună mare, Ioan a înțeles că aceasta este o pedeapsă de la Dumnezeu. A rugat să fie aruncat din corabie și a fost înghițit de balenă mare. A stat aici 3 zile și după mai multe zile a fost scuipat afară. A mers în Ninive și a predicat pocăință. Ninivitenii s-au pocăit și orașul a fost salvat.⁸⁵

Se poate spune că de mai multe ori lumea de azi îi vede sau mai bine spus îi imaginează pe sfinți foarte mult ca și un fel de persoane ale situațiilor extreme. Sfinții sunt cei care sunt buni și sunt de folos atunci când omul ajunge în situații extreme cum ar fi boli incurabile, cataclisme naturale, secetă sau inundații, vindecări de bolnavi sau găsire de obiecte.⁸⁶ Realitatea este că nu trebuie să îi găsim pe sfinți ca și simple instrumente sau mai bine spus ca și simple obiecte de folosit. Acest lucru ne duce în cele din urmă la ceea ce se poate spune cultul sfinților. Suntem fideli sfinților și prin sfinți lui Dumnezeu Tatăl prin cultul pe care Biserica Creștin Ortodoxă l-a instituit. Trebuie să știm că de mai multe ori acest cult a fost contestat și negat. Se cunosc mai multe respingeri de sfinți mai ales începând cu reforma protestată și mai apoi cu cultele neoprotestante. Mai multă lume a găsit inacceptabil cultul sfinților. Aceste poziții s-au bazat în special pe opinia că de cele mai multe ori a numii pe alți sfinți este foarte mult ceea ce se poate spune un sacrilegiu sau o blasfemie adusă lui Dumnezeu: protestanții și neoprotestanții sunt cei care susțin că numai Dumnezeu Tatăl este sfânt și nu există nimeni sfânt în afară de el. Sunt mulți care contestă sfințenia chiar și a Domnului Iisus Hristos. După cum am spus, sfințenia lui Dumnezeu Tatăl se comunică pe măsura nevoinei și a ascezei și la fel de bine a iubirii omului față de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu de mai multe ori este motorul principal al sfinților. Au fost mai mulți sfinți care au fost motivați sau mai bine spus impulsionați de iubirea de Dumnezeu. Sfințenia după cum am spus de cele mai multe ori este o realitate care ne privește pe toți. Sfinții sunt cei care duc la realizare planurile și idealurile lui Dumnezeu Tatăl cu lumea și cu umanitatea. Aceste lucruri de mai multe ori pot coincide sau nu cu intențiile sau planurile noastre. Sfințenia este cât se poate de mult o stare care are de a face cu intențiile și voia lui Dumnezeu. Pentru acest motiv s-a spus în rugăciunea Tatăl nostru: facă-se voia Ta. Suntem chemați să facem voia lui Dumnezeu Tatăl mai mult decât voia noastră. De mai multe ori se poate vedea că voia noastră nu este identică cu voia lui Dumnezeu. Ei bine, voia lui Dumnezeu este cea care duce la realizare sau la îndeplinire în cele din urmă sfințenia și tot ceea ce ține de sfințenie. Este adevărat că de mai multe ori în trecut chipul sfântului creștin ortodox a fost distorsionat și deformat. El a fost înlocuit de mai multe ori cu surrogate pietiste cum sunt cultul inimii sacre a lui Iisus, fenomenul stigmatelor, rozariul, cultul papalității sau pelerinaje intense la Fatima. Aceste lucruri arată o sete profundă a omului contemporan în spre sfinți și sfințenie dar de cele mai multe ori ea nu este o sete care este îndreptată în spre direcția potrivită. Sfinții sunt dispuși să ne ajute cu condiția să nu facem exces în acest lucru. Prin urmare, este respinsă atitudinea pe care evreii o avea în Vechiul Testament prin care ei spuneau că este destul că sunt urmașii Sfântului Avraam și ei nu trebuie să facă faptele lui Avraam. La fel de bine, și pentru noi este bine să știm că nu este destul să avem cultul sfinților ci trebuie să și încercăm să facem faptele lor.⁸⁷

⁸⁵ Stephen Dau, *Book of Jonah* (Tipografia Blue Rider, 2012).

⁸⁶ Preot Cezar Țăbârnă, *Sfântul Policarp episcopul Smirnei* (Editura Doxologia: București, 2013).

Adevărul este că în vremurile și în timpurile noastre ne-am pierdut credința și speranța în sfinți. Sfinții de mai multe ori sunt cât se poate de mult redus la un aspect pur comercial și de tot ceea ce este sau mai bine spus de tot ceea ce ține de lumea comercială. Se poate spune că de mai multe ori comercializarea sfinților nu a dat rezultate. Acest lucru din cauza faptului că de mai multe ori lumea de azi este cât se poate de mult orientată în spre câștig și în spre venituri mari și cât mai mari. Comercializarea sfinților se poate spune că este cât se poate de mult riscantă și impredictibilă. De mai multe ori lumea din zilele noastre consideră că sfinții sunt un fel de produs pe care îl putem și consuma în funcție de cererea de piață. După cum am spus, nu se poate vorbi în cazul sfinților de un aspect de comercializare. Aceste lucruri se poate spune că nu sunt în nici un fel ceea ce ține sau ceea ce definește modul în care ne raportăm la sfinți. Acest aspect de comercializare al sfinților s-a putut vedea foarte mult în vremurile de demult când Simon Magul a venit la sfinții apostoli și le-a cerut dacă poate să cumpere harul sau darul de a face minuni pe bani. Sfinții apostoli i-au spus că acest lucru se face prin credință mare în Dumnezeu. Se știe că Simon Magul a plecat dezamăgit. Acest gen de atitudine poate fi văzut de mai multe ori în lumea noastră, o lume care de mai multe ori este dominată de conceptul de producție. Se produce și de cele mai multe ori se produce fără nici un fel de opreliște sau limită. Sunt mai mulți care atunci când vorbesc despre sfinți și „aghiografie” se referă la ceea ce este sau mai bine spus la cum se poate denumii un fel de „industrie a sfinților.” După cum am spus, nu se poate vorbi despre sfinți nici într-un sens comercial și nici într-un sens consumerist. Ceea ce sfinții părinți ne spun este că sfințenia nu este prezentă numai în lumea noastră ci și în lumea nevăzută sau mai bine spus în lumea îngerilor. Dintre cei mai cunoscuți arhangheli Biserica Creștin Ortodoxă îi denumeste pe arhanghelii Mihail, Gavriil și Rafail. Aceștia au fost arhangheli care au rămas credincioși lui Dumnezeu și prin urmare nu au căzut din harul și din comuniunea cu Dumnezeu. Lumea îngerilor, care ne spune tradiția ortodoxă și sfinții părinți a fost creată mai înainte de lumea materială a fost și ea o lume liberă care avea posibilitatea să aleagă sau nu pe Dumnezeu. Sfinții părinți sunt de părere că cca. o treime dintre îngerii lui Dumnezeu s-au întors de la Dumnezeu sau mai bine spus și-au folosit libertatea pentru a se depărta de la Dumnezeu. Acest act a fost definitiv și ireversibil. La fel de bine a fost atât de deplin încât din îngeri ei s-au transformat sau mai bine spus s-au schimbat în diavoli. Separația de la Dumnezeu a dus la ceea ce se poate spune o pervertire finală și definitivă încât în aceste ființe nu mai există nimic sfânt sau ele nu mai au nici o noțiune de sfințenie.⁸⁸

⁸⁷ În Biserica Creștin Ortodoxă există o duminică care anual îi comemorează pe toți sfinții: este vorba despre prima duminică după Rusalii sau Sfârbătoarea Cincizecimii ori a pogorării Sfântului Duh al lui Dumnezeu. Această sărbătoare sau duminică anuală nu este întâmplătoare și este pusă în legătură cu sfințenia lui Dumnezeu care este reprezentată de Sfântul Duh. Emil Jurcan, *Sfântul Duh și provocările contemporaneității* (Episcopia Creștin Ortodoxă de Alba Iulia, 1999).

⁸⁸ Referitor la căderea celui rău sunt mai multe opinii dar cea mai probabilă este că în cel mai probabil caz „căderea a fost liberă și definitivă.” Prin acest lucru înțelegem că a fost un act conștient și realizat în deplinătate. S-a spus de mai multe ori dacă mai există posibilitatea unei pocăințe a diavolilor. Se știe foarte bine din viața Sfântului Antonie cel Mare că la un moment dat cel rău sau diavolul l-a vizitat de mai multe ori pentru a îi cere să mijlocească „iertarea” lui Dumnezeu. Sfântul Antonie s-a rugat și a mijlocit la Dumnezeu pentru acest lucru. În cele din urmă a și primit răspuns de la Dumnezeu. Când cel rău l-a întrebat pe sfântul Antonie dacă este iertat de Dumnezeu, Sfântul Antonie cel Mare i-a spus exact ceea ce a spus Dumnezeu: iești iertare dacă te pocăiești din toată ființa ta și recunoști că ești urâciunea urâciunilor și răutatea răutăților. Cel rău sau diavolul i-a răspuns sfântului Antonie cel Mare că acest lucru nu îl v-a face niciodată. După care s-a făcut nevăzut. Prin urmare este sigur că există șansa de pocăință doar că aceste ființe ale răutății sau diavoli

După cum am spus forțele răului sunt deplin și total împotriva noțiunii sau a ideii de sfințenie. Acest lucru se poate vedea prin faptul că de mai multe ori sfinții au fost persecutați și omorâți. Au fost mai mulți care au găsit o plăcere sadică de a tortura și de a ucide diferiți sfinți din mai multe epoci. Ei bine, oamenii răi totdeauna au făcut ca sfințenia să fie imposibilă. Ei au făcut acest lucru atât de bine că de mai multe ori lumea de azi nici nu mai crede că este posibil să vedem sau să avem sfinți. Se poate spune că aceasta este o lucrare a răului sau mai bine spus diabolică. Forța diabolică este o formă care întotdeauna v-a fii împotriva și v-a nega sfințenia. Acest lucru se poate spune că este o realitate care există și care nu poate fii contestată în nici un fel. Sfinții și sfințenia sunt o noțiune actuală pentru lumea și pentru zilele noastre. Timpurile noastre sunt timpuri în care de cele mai multe ori trăim ca și cum nu ar exista sfinți și nici sfințenie. În realitate în lumea noastră au existat sfinți. Este adevărat că nu putem cere lumii de azi să dea sfinți automat și automatic. Este bine să ne menținem speranța pe viitor în posibilitatea unor sfinți pentru zilele și timpurile noastre. Acest lucru se poate face mai ales dacă ne vom ruga mai mult la Dumnezeu.⁸⁹

CAPITOLUL 5

LOCUL ȘI ROLUL SFINȚILOR ÎN LUMEA DE AZI

După cum am menționat în rândurile de mai sus, este cât se poate de adevărat că noțiunea de sfânt se leagă de acele persoane care și-au dedicat toată viața lui Dumnezeu. La un anumit nivel toții oamenii afirmă că viața lor este trăită numai pentru Dumnezeu. În practică se poate vedea că de mai multe ori acest lucru nu are loc. De mai multe ori oamenii din timpurile și vremurile noastre afirmă numai un fel de credință formală în Dumnezeu fiindcă în realitate ei sunt de cele mai multe ori preocupați de alte probleme sau de lucrurile personale. Sfințenia după cum am spus este de semnificație și de importanță pentru zilele noastre. Acest lucru fiindcă după cum am spus de mai multe ori sfinții sunt cei care sunt în cele din urmă modele sau exemple pentru mai multă lume din jur. Sfinții se poate spune că au adus „lumină” în momente grele și cât se poate de grele pentru anumite epoci sau ere. Este de amintit aici că mai toate erele și epocile trecutului au avut sfinți sau mai bine spus au fost reprezentate de sfinți. Sfinții de mai multe ori au fost respinși ca și persoane care ar putea să aducă firescul sau normalitatea în lumea noastră. De mai multe ori lumea și-a pus speranțele în liderii politici, în liderii militari, în liderii sociali sau în liderii marilor trusturi mas media. Aceștia sunt cei care în cele din urmă sunt chemați să facă sau să alcătuiască o lume mai bună. În fața unui computer performant, cu un bolid de mare viteză în curte, cu un cont de bancă care este recunoscut în mai multe națiuni și în mai multe uniuni, cu fax pe birou, cu antenă tv și radio conectată la satelit, în cele din urmă se ajunge la ceea ce se poate spune că omul nu simte nevoia sfinților. Ce știe în cele din urmă omul modern sau omul contemporan despre sfinți? Ei sunt persoane care de mai multe ori au trăit cu secole în urmă. Unii au trăit în deșert, alții în pustietăți, alții în locuri părăsite, mulți dintre ei au fost desconsiderați și persecutați. Mai pot fii acești sfinți arhaici și învechiți actuali pentru

au ajuns la un așa grad de depravare că nu mai vor și nici nu se mai gândesc să se pocăiască. Mândria și răutatea au devenit atât de mare că ea nu mai poate fii eradicată etern asemenea unei cangrene care atacă una dintre părțile organismului. Ioannis Kotzabasis, *Din Tibet la Sfântul Munte Athos* (Editura Tesu, 2012).

⁸⁹ Danion Vasile, *Patericul mirenilor: pilde pentru secolul al XXI-lea* (Editura Areopag, 2012).

nevoile media și sociale ale secolului al XXI-lea? Mai poate fi Sfântul Vasile cel Mare cu toate vasiliadele⁹⁰ sale actual pentru zilele noastre? Mai poate fi Sfântul Simeon Noul Teolog cu scrierile sale despre iubirea de Dumnezeu actual? Cât de actual este în zilele noastre Sfântul Teodor Studitul cu evlavlia sa față de icoane și cu întreaga sa teologie a imaginilor lui Dumnezeu? Cât de actual este în zilele noastre Sfântul Grigorie Palama cu marea sa preocupare dacă lumina de pe muntele Tabor a fost creată sau necreată? Cât de actual este în zilele noastre Sfântul Irineu al Lyonului cu încercările lui de a face distincție sau mai bine spus separație dintre învățătura de credință actuală și cea eretică sau falsă?

Vom vedea că toți acești sfinți sunt actuali și cât se poate de mult actuali și încă foarte buni pentru a fii în atenție noastră. Lumea de azi de mai multe ori nu îi mai găsește pe sfinți actuali în special din două motive: primul motiv este că sfinții sunt pentru mai mulți inexistenți. Lumea de azi de mai multe ori atât de mult se vede bună pe sine în toate aspectele existenței că de mai multe ori nu mai trebuie să îi cinstească pe sfinți. Știm că procesul de canonizare al unui sfânt nu este un lucru care se face cu una cu două. De cele mai multe ori canonizările sfinților se fac atunci când Dumnezeu descoperă acest lucru. Realitatea este că Dumnezeu a descoperit de mai multe ori astfel de sfinți. Una astfel de caz a fost sfântul Dimitrie Basarabov care a trăit în secolul al XIII-lea. Acest sfânt a trăit și a murit fără să îl cunoască nimeni. La acea perioadă de timp Vlahia și Bulgaria erau o singură țară. După ce sfântul a murit la un moment după mai multe arătări se spune că în locul unde stătea trupul neputrezit al său s-a putut vedea o lumină care lumina pe locul unde se afla acest sfânt. Acest lucru a fost eventual un semn că acesta a fost sfânt. Mai mulți teologi sunt de părere că Dumnezeu a făcut ca acea lumină să lumineze deasupra moaștelor pentru ca lumea să poată să își dea seama că acolo se află un sfânt. Astăzi Sfântul Dimitrie Basarabov este considerat sfânt ocrotitor al Bucureștilui din România.⁹¹

Sfințenia este un lucru care de mai multe ori impune în lumea în care trăim o concepție morală și de ce nu o concepție superioară a existenței. Se știe de mai multe concepții care pot domina sau mai bine spus pot ajunge să domine existența și viața lumii și a omului. Realitatea este că de mai multe ori în lumea noastră domină „legea junglei.” Această lege este o lege care se bazează pe dominația celui mai puternic. Asemenea cum în junglă din cauza puterii sale leu este „animalul rege” sunt mai mulți care consideră că acest gen de regulă sau lege poate fii aplicată și în lumea noastră și de ce nu în viața cotidiană. În lumea interlopă sau în lumea gangsterilor se poate spune că legea junglei este la ea acasă. Reglările de conturi din lumea interpolă dintre diferite clanuri de mai multe ori sunt făcute pe principiul legea junglei, mai bine spus, cel care are cele mai multe arme sau cel care este cel mai puternic stăpânește. Legea junglei se poate spune că este o lege care ține numai de lumea animală și ea nu este sau mai bine spus nu poate fii impusă în viața cotidiană sau în societatea umană. În societatea umană cel mai puternic este pus pentru a îl sprijinii și pentru a îl ajuta pe cel slab. Acest lucru nu are lor în legea junglei. Cel slab trebui stăpânit și dominat și dacă opune rezistență el v-a trebui eliminat. Lumea sfinților evident nu este o lume care se bazează pe legea junglei. Este cât se poate de adevărat că există o pătură

⁹⁰ Vasiliadele au fost un fel de organizații de angajare din secolul al IV-lea care urmăreau foarte mult păturile defavorizate ale populației cum sunt: bolnavii, orfanii, văduvele și cei săraci. Organizatorul acestor organizații a fost Sfântul Vasile cel Mare. Ele s-au materializat prin construcția de mai multe orfeline, spitale, azile de bătrâni și case de ajutor familial care au schimbat foarte mult viața socială din imperiul bizantin. Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri* (Editura Institutului Biblic: București, 1988).

⁹¹ Gheorghiță Ciocoi, *Sfântul Dimitrie cel Nou, patronul Bucureștilor* (Editura Agapis: București, 2014).

socială sau mai bine o latură a societății în lumea noastră care se bazează pe ceea ce înțelegem putere. Mai ales în lumea politică, factorul puterii este factorul definitoriu.

Puterea politică de mai multe ori poate fi cât se poate de mult o putere iluzorie și care la fel de bine se bazează pe principiul distrugerii adversarilor. Se știe în acest sens de mai multe formațiuni politice care au pendulat foarte ușor de la alianțe la rivalitate. De mai multe ori rivalitatea s-a soldat cu distrugerea sau anihilarea dușmanului. Principiul expus de Domnul Iisus Hristos în Noul Testament de a ne iubii vrășmașii este și acum după 2000 de ani unul neactual și inconvenient. Trăim într-o lume care și în secolul al XXI-lea se bazează pe principiul dominației celui puternic față de cel slab. Marile puteri ale lumii de mai multe ori stăpânesc și domină națiunile mai mici. După cum am spus, poate părea pentru mai multă lume din zilele noastre un lucru cât se poate de mult exagerat dar și în zilele noastre „legea junglei” este prezentă în lumea noastră. Sunt mai multe state din ceea ce sociologii denumesc „lumea a treia” care resping civilizație și cultura. Aceste spații de mai multe ori sunt transformate în terenuri de luptă dintre diferite mari puteri politice ale lumii în care trăim. Se poate vedea în zilele noastre amăgirea că în realitate trăim în secolul al XXI-lea și de ce nu am evoluat și am avansat. În realitate acest lucru este la o scară foarte mică. Există state puternic dezvoltate care consumă mai bine de 50% din resursele planetei în timp ce alte state trăiesc la limita sărăciei. Toate aceste lucruri aduc cu sine în discuție reevaluarea concepției noastre despre sfinți și sfințenie. După secole de istorie și de trecut tema și problematica sfinților este una cât se poate de clară și de bine definită în timpurile și în zilele noastre. Omul secolului al XXI-lea știe foarte bine ceea ce este sau cum se manifestă sfințenia spre deosebire de omul Vechiului Testament.⁹²

Deși mai toată lumea din secolul al XXI-lea știe ce este sfințenia sau mai bine spus are o noțiune referitor la sfințenie se poate spune că evident sunt puțini cei care pun principiile și acțiunile sfințeniei în aplicare și la fel de bine recunosc sau respectă cultul sfinților. După cum am spus, nu este deloc ușor să fii sfânt. Știm dintre trecut după cum am afirmat deja că mai mulți sfinți au fost omorâți, bătuți, chinuiți, sau torturați pentru credința lor în Dumnezeu. Paradoxul este că atunci când aceste lucruri au avut loc, Dumnezeu a venit în ajutorul acestor sfinți și i-a făcut să treacă cu bine. Cel mai concludent caz este însuși Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos care la trei zile după ce a fost răstignit infam și rușinos pe Golgota avea să învie. Dumnezeu este dispus să ne ajute și să se susțină atunci când voim să devenim sfinți sau mai bine spus când voim să ajungem la sfințenie. Dacă acest lucru nu are loc se poate spune că eventual nu a fost voia lui Dumnezeu. Sfinții părinți ne spun foarte mult de ceea ce este pronia lui Dumnezeu. Pronia lui Dumnezeu Tatăl se poate spune că este un „plan etern sau preetern” pe care Dumnezeu l-a avut atunci când a creat lumea. Spre deosebire de noi oamenii, Dumnezeu nu face nimic la întâmplare. Lumea în care trăim este o lume în care de mai multe ori ni se pare că nu există sens și logică. În realitate Dumnezeu este Cel care deține sensurile și logica ultimă a lumii în care trăim. Este adevărat că acest lucru a fost găsit inconvenient de mai mulți pe parcursul istoriei dar nu trebuie să ne uităm menirea și vocația pentru care ne-a creat sau mai bine spus ne-a făcut Dumnezeu. În Domnul Iisus Hristos care a fost sfânt suntem chemați toți să devenim sfinți. Nu este o tragedie dacă nu am ajuns să fim sfinți. Este foarte important în plan duhovnicesc și în plan spiritual să ne ridicăm problema sfințeniei. Nu este bine să fabulăm în ceea ce privește

⁹² Școala ortodoxiei pentru începători: povești ale sfinților pentru toate împrejurările vieții (Editura Sofia, 2014).

sfințenia dar este bine să știm că există posibilitatea sfințeniei. Acest lucru este văzut de mai multă lume ca și un lucru extrem și cât se poate de mult final.⁹³

Aceste lucruri prin urmare sunt cât se poate de mult cele care definesc și cele care mențin sensul și finalitatea a ceea ce este sau cum se manifestă sfințenia în sens adevărat. Sfințenia este un lucru care de cele mai multe ori ține de modul în care un om sau o ființă ajunge să îl trăiască sau să îl experimenteze pe Dumnezeu. Atunci când omul trăiește sincer în Dumnezeu și cu Dumnezeu Tatăl se poate spune că el ajunge la un grad mai avansat de sfințenie. Trebuie însă să știm că de mai multe ori sfințenia se manifestă conform anumitor reguli sau mai bine spus anumitor reguli sau precepte. Acestea sunt cât se poate de mult realități și lucruri care definesc ceea ce este sau cum este sensul final al iubirii de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este foarte mult o realitate care este cea care se poate spune este „motorul” principal al sfințeniei. Sfințenia prin urmare este un lucru cât se poate de mult care ține de sensul și de viața noastră cu Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Pentru cele mai mulți dintre noi a fii sfânt este un lucru sau o realitate care nu este deloc compatibilă cu lumea noastră. Sunt mai mulți care ne spun că tot ceea ce ține de sfinți sunt cât se poate de mult povestiri sau povești inventate pentru a refuza energia negativă care apare în sânul maselor mari de oameni. Aceste lucruri sunt false. Sfinții după cum am spus sunt persoane care au menirea și funcția de a combate și a condamna răul. Răul s-a manifestat în mai multe feluri și în mai multe forme în lumea noastră. O formă de manifestare a răului este foarte mult magia și vrăjitoria. Practicile magice care au fost cunoscute de mai multe ori sunt lucruri care se fac prin energie negativă sau prin tot ceea ce este răul. Lumea noastră de mai multe ori a căzut în magie. Ghicitul viitorului, posibilitatea de a avea noroc, dobândirea banilor și a funcțiilor înalte, controul minții și al sentimentelor celorlalți sunt cu toate fenomene care țin de lumea magiei sau a magicului. Magia și vrăjitoria sunt discipline ale răului în cele din urmă. Aceste lucruri este bine să le știm și să le avem în vedere.⁹⁴

După cum am spus, sfinții nu sunt puși să rezolve toate problemele noastre economice, sociale, științifice sau artistice. Sunt mai mulți care așteaptă acest lucru de la sfinți și tot ceea ce ține de sfințenie. La fel de bine sunt mai multe opinii care susțin că în sens ultim sfinții nu se poate sau mai bine spus sunt un episod încheiat din istoria lumii și a umanității. Acest lucru fiindcă după cum am spus, timpurile noastre se confruntă sau mai bine spus au de a face cu noi provocări: arme nucleare, complexe industriale, supermarket, economia de consum, aeroporturi sau mal-uri. Lumea de mai demult nu avea toate aceste lucruri și se poate spune că de mai multe ori se consideră că pentru acest motiv sfințenia nu este mai actuală sau mai bine spus sfințenia este o superstiție a lumii antice și medieval. În sens real pentru mentalitatea din secolul al XXI-lea, noțiunea de sfânt este de cele mai multe ori una arhaică și învechită. Acest lucru se datorează foarte mult și relațiilor interumane care în zilele noastre sunt cât se poate de mult superficiale și de conveniență. Acest lucru duce în cele din urmă la ceea ce se poate spune deprecierea noțiunii de sfințenie. Copii și mai ales adolescenții sunt expuși de foarte timpuriu în timpurile și zilele noastre la toate curente și la toate răutățile acestei lumii. Așa se face la finalul adolescenței foarte mulți dintre adolescenți nu mai au noțiunea de sfințenie. Noțiunea de sfințenie se formează de cele mai multe ori în om în timpul adolescenței. Dacă adolescentul este împins în spre a gusta din toate relele lumii cu siguranță el nu v-a avea puterea să lupte.

⁹³ Atanasie I. Sakmoghani, *Mamele eroine ale sfinților trei ierarhi* (Editura Egumenița: Galați, 2012).

⁹⁴ Emilia Guzman, *Controlul mental: noua dimensiune a gândirii umane* (EPS System: Timișoara, 2012).

La fel de bine se poate spune că de cele mai multe ori sfinții sunt cei care aduc echilibrul în lumea și în viața noastră. Echilibrul și balanța sunt noțiuni care de mai multe ori se poate spune că lipsesc din lumea noastră. De la sfinți se poate spune că de cele mai multe ori învățăm ceea ce este sau mai bine spus cum se manifestă echilibrul. Acest lucru are loc pentru faptul că starea de echilibru este o stare de fapt sau o constantă a sfințeniei. Lumea noastră de mai multe ori este bântuită de ideologii extreme și de ce nu extremiste: fascism, antisemitism, terorism, kamikaze, kabala sau ocultism. Toate acestea au adus de mai multe ori în discuție problema echilibrului și a balanței. Pentru a își câștiga balanța și pentru a se menține de mai multe ori lumea noastră are nevoie de ceea ce se poate spune sfințenie. Toții sfinții se poate spune că sunt modele și exemple de sfințenie și de tot ceea ce este sfânt. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care de mai multe ori definesc noțiunea noastră de ceea ce este sau cum este sfântul și sfințenia.⁹⁵ Despre balanță se știe că vorbesc numai creștinismul ortodox ci sunt și multe alte curente sincretice care vorbesc despre acest lucru. Prin urmare, trebuie să fim cât se poate de mult precauți despre ceea ce este sau mai bine spus despre cum este concepută sfințenia. Sfințenia nu este numai o simplă noțiune de echilibru. Este adevărat că nu trebuie să absolutizăm rolul sau importanța sfințeniei. Sfințenia este un lucru care trebuie să ne preocupe în sensul echilibrului. Se poate spune că de mai multe ori ne pierdem echilibrul. Acest lucru are loc de mai multe ori și sub mai multe forme în zilele noastre. Se poate spune că trebuie să fim conștienți de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care este echilibrul. Sfințenia nu este un lucru extrem, deși cei care nu îi iubesc pe sfinți ne spun de mai multe ori acest lucru. Ce fac sfinții? Sfinți stau departe de lume și de mai multe ori se ascund de oameni, se feresc să fie lăudați, se îmbracă modest și sărăcăcios, unii stau pe vârfuri de munte și alții în locuri pustii, au luat atitudine de mai multe ori împotriva exceselor și a aberațiilor lumii din jur. Se poate spune că sfinții sunt oameni ai echilibrului? După cum am spus, echilibrul nu este o stare care se definește în raport cu omul în sine ci de cele mai multe ori în raport cu Dumnezeu.

Sfințenia este prin urmare un lucru cât se poate de profund și de amplu pe care de mai multe ori se poate spune că lumea noastră ori tinde să îl ignore sau tinde să îl idolatrizeze. Sfințenia din cele mai vechi vremuri a devenit un fel de lei motiv al epocilor lumii noastre. Deși în timpurile noastre ni se pare că acum descoperim ceea ce se poate spune pentru prima dată sfințenia dacă vom studia mai în amănunt și mai în profunzime vom vedea că nu este chiar așa. Sfințenia de cele mai multe ori a avut o înțelegere cât se poate de mult ambiguă și de ce nu eronată în mai multe timpuri. S-a căutat ca sfințenia să fie cât se poate de mult adaptată la interesele unor epoci sau perioade ale istoriei. Sfinții și sfințenia după cum am spus au scop sau o destinație precisă care nu se schimbă și care la fel de bine nu variază. Este adevărat că trăim într-o epocă în care intervențiile genetice pot schimba culoarea ochilor sau a părului unui embrion, că trăim într-o epocă care de mai multe ori a ridicat problema clonării umane, că trăim într-o epocă în care transplantul de organe este o posibilitate, că trăim într-o epocă care poate crea roboți caznici sau industriali și multe alte de acest fel. Toate aceste lucruri se poate spune că au adus cu sine în discuție problema sau tema sfințeniei după cum este ea văzută în secolul al XXI-lea. Sfinții din secolul al XXI-lea dacă ar fii sau dacă vor fii mai pot fii ei identici cu cei din antichitate sau din timpurile de demult? Realitatea este că sfințenia nu se schimbă. Sfinții din vechime vor fii la fel de mult cu sfinții din toate timpurile. În timpurile noastre se încearcă o sciziune în

⁹⁵ Radu Teodorescu, *Cumpătarea în religia comparată* (Cugir, 2014).

acest sens care este direcționată în spre faptul de a nu mai avea deloc sfinți și sfințenie. Este adevărat că problematica sfinților și a sfințeniei antice nu este identică cu sfințenia medievală. În primele trei secole de după Hristos, de cele mai multe ori sfințenia însemna martiriul. Este de amintit aici că acest lucru este în sine o anomalie dar dacă vom studia cu răbdare vom vedea un impresionat număr de sfinții omorâți în primele secole. Să ne amintim de Sfânta Ecaterina a Alexandriei, Sfânta Varvara, Sfântul Zoticos, Sfântul Atalos, Sfântul Kamasis, Sfântul Ignatie Teoforul sau de Sfântul Policarp episcopul Smirnei care au fost cu toții uciși și martirizați. Se poate spune că atât de degenerescentă a fost înțelegerea sfințeniei în antichitate încât ea se putea realiza cât se poate de mult prin ceea ce se poate spune martirizare. Antichitatea a fost în acest sens o perioadă extremă. Este greu de crezut pentru noi cei de azi că timp de 300 de anii sfinții au fost martirizați din nou și din nou. Aceste lucruri au fost realități și nu simple imaginații. Cruzimea de care au dat dovadă persecutorii lor era una drăcească cu adevărat. În realitate aceasta a fost antichitatea. Se poate spune că în antichitate s-a ajuns la o așa măsură că nu se mai putea vorbi de ceea ce se poate spune de sfințenie fără de a fii martirizat. Dacă în secolul al II-lea și în secolul al III-lea martiriul a ajuns să fie considerată aproape singura metodă sau modalitate de a ajunge la sfințenie, ei bine în secolul al IX-lea acest lucru nu mai era actual sau mai bine spus nu mai este cât se poate de mult definitiv. Acest lucru se poate vedea dacă vom face o comparație cu un sfânt din secolul al IX-lea, poate cel mai cunoscut sfânt al secolului al IX-lea, sfântul Fotie cel Mare Patriarh al Constantinopolului.⁹⁶ Ei bine, se poate vedea că dacă în secolul al III-lea sfințenia era de cele mai multe ori asimilată cu martiriul în secolul al IX-lea acest lucru nu mai era actual. Sfântul Fotie cel Mare și-a câștigat sfințenia nu prin martiriu ci apărarea credinței creștin ortodoxe și mai ales prin lupta împotriva ereziilor. În secolul al IX-lea una dintre cele mai puternice erezii a fost filioque care susținea că Duhul Sfânt al lui Dumnezeu purcede de la Tatăl și de la Fiul. Se poate vedea o mare diferență și de ce nu o mare schimbare de mentalitate în acest sens referitor la ceea ce însemnat sfințenia în secolul al III-lea și cum a fost înțeleasă sfințenia în secolul al IX-lea ca să enunțăm numai un exemplu. După cum am spus, sfințenia nu se schimbă. Ea rămâne la fel și nici nu este o modificare deplină în modul în care o înțelegem.⁹⁷

După cum am spus, se poate afirma că de mai multe ori sfințenia a variat în istorie și în trecut ca și problematică dar nu cred că au existat timpuri și vremuri în care să nu fi fost nevoie sau mai bine să nu fi existat sfinți. Sfințenia a adus cu sine de mai multe ori ample contestații în timpurile noastre. Acest lucru fiindcă de cele mai multe ori lumea de azi și-a pierdut simțul sau mai bine spus sensul a ceea ce este și a cum este tradiția și tradiționalul. Sfântul modern sau mai bine spus sfântul contemporan este un sfânt care construiește blocuri zăgrienori, construiește navete spațiale pentru a explora ale galaxii și alte sisteme solare, sfântul modern este un sfânt care este capabil să facă colonii interspațiale, sfântul modern este un sfânt care construiește roboți capabili să rezolve toate problemele economice și sociale cu care se confruntă umanitatea secolului al XXI-lea. Trăim într-o epocă laser și nu una a tâmplăriei pe care a practicat-o Domnul Iisus Hristos în viața sa pământească. Ceea ce vom putea vedea este că toate aceste motive și motivații pe care le-am enumerat mai sus sunt de fapt forme ale omului de a se debarasa de noțiunea de sfințenie și de a se ferii de cultul sfinților. Sfinții în mentalitatea secolului al XXI-lea nu

⁹⁶ Constantin Făgețean, *Viața și nevoințele celui întru sfinți părintele nostru Fotie cel Mare patriarh al Constantinopolului* (Apologeticum, 2006).

⁹⁷ Rose Marie Guilley, *Enciclopedia sfinților* (New York, 2001).

trebuie să poarte haine bisericești și haine călugărești ci costume de cosmonaut. Acest gen de sfințenie se poate spune că nu este extrem de conformă cu ceea ce știm din trecut și din tradiție. Este adevărat că sfinții apostoli au fost pescari de meserie și cel mai probabil ei pescuiau cu undița și năvodul. În zilele noastre pescuitul cu undița este numai un hobby. În zilele noastre pescuitul a avansat și azi vorbim despre pescuitul industrial care se face cu ferryboaturi și vapoare speciale. Totuși, în zilele noastre există pescuit la fel cum a existat și pe vremea sfinților apostoli. Se știe despre Sfântul Maxim Mărturisitorul că a fost de meserie sau de profesie sfetnic și secretar imperial. Este adevărat că astăzi nu mai există imperiul bizantin și se poate vedea că de mai multe ori lumea de azi consideră imperii demodate. Sfântul Maxim Mărturisitorul a trăit în secolul al VII-lea și se poate spune că timpurile lui sunt de mult apuse și uitate. Ei bine, totuși, și în zilele noastre sunt mai multe funcții și ranguri mari cum sunt: secretar de stat, ministrii, consilieri statali și enumerarea ar putea continua. Este cât se poate de evident că ceea ce trăit Sfântul Maxim Mărturisitorul în secolul al VII-lea este actual și adevărat și pentru zilele noastre.

Ceea ce trebuie să amintim este că începând cu secolul al XII-lea se poate spune că s-a ajuns foarte mult la un fel de ruptură sau mai bine spus de separație în ceea ce privește sfinții. Dacă până în acea perioadă de timp sfințenia a fost foarte mult un fel de lucru obișnuit atât în occident cât și în orient se poate vedea că în cele din urmă sfințenia a ajuns să fie cât se poate de mult o realitate separată. Biserica Creștină Catolică a început să își aleagă sfinții ei, în timp ce Biserica Creștină Ortodoxă și-a continuat tradiția ei. În occident s-au făcut mai multe canonizări de sfinți care nu au fost acceptate în orient. Dintre cei mai importanți amintim pe Ecaterina de Siena, Francisc de Sales, Padre Pio, Francisc de Assisi, Toma Aquino, Anton de Padova sau Bonavetura. Marea schismă a adus în anul 1054 și o separație foarte mare între orient și occident în ceea ce îi privește pe sfinți și ceea ce ține de sfinți.⁹⁸ Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori sfinții sunt cât se poate de mult realități și modalități de a îl duce pe om acolo unde este necesar sau mai bine spus unde trebuie. Occidentul de mai multe ori a început să își croiască o sfințenie proprie care nu a mai avut de a face cu ceea ce a fost și cu ceea ce înțelegem prin noțiunea tradițională a sfinților. Această sfințenie a pendulat între mai multe modele și a fost definitorie în evul mediu. În secolul al XXI-lea se mai ridică încă întrebarea dacă diferențele de mentalitate și de spiritualitate dintre orient și occident mai pot fi depășite. Realitatea este că de mai multe ori occidentul a respins creștinismul ortodox și a pretins că este pe calea cea bună. În faptul concret acest lucru nu este adevărat. În occident au apărut mai multe mari deviații religioase și spirituale cum au fost: cruciadele, inchiziția, reformele protestante și se poate spune că toate acestea au culminat cu marea schismă de la anul 1054. Se poate spune că orgoliul și mândria de mai multe ori au perturbat sau mai bine spus au făcut imposibile dialogurile dintre orient și occident. În mare parte teologii bisericii creștin ortodoxe sunt de părere că o întoarcere deplină a occidentului la creștinismul ortodox nu mai este posibilă. Totuși, în occident au existat în secolul al XX-lea o sumă destul de considerabilă a anumitor persoane la creștinismul ortodox. Edificiul occidental începe să se simtă din secolul al XX-lea extrem de arid și de secătuit în cele din urmă. Aceste lucruri sunt tematici care se poate spune au afectat sau mai bine spus au influențat și ceea ce cunoaștem ca și cultul sfinților. Cultul sfinților este cel care ne spune că sfinții după moarte au ajuns cu Dumnezeu Tatăl în

⁹⁸ August Schuchert, *Von den Anfängen der Kirche bis zum griechischen Schisma 1054* (Verein v. hl. Karl Borromäus, 1955).

rai. Ei nu sunt persoane care s-au remarcat sau mai bine spus au evidențiat viața pământească cu fapte bune ci au ajuns să rămână și în viața de apoi la fel. Acest cult al sfinților este negat și contestat de mai mulți ca fiind o pură fantezie și o pură imaginație a omului. În realitate prin sfinți și prin viața lor a acționat însuși Dumnezeu Tatăl.⁹⁹

Sfinții prin urmare au o funcție bine definită în zilele noastre. Sfinții nu sunt recunoscuți pentru a ține partea unui cult sau a unei confesiuni creștine anume ci ei sunt cinstiți pentru a Îl preamări pe Dumnezeu care a binevoit să se descopere pe sine prin ei. Trăim într-o lume de secol al XXI-lea în care violența și războiul încă mai fac ravagii. Sunt regiunii ale lumii în care după 2000 de ani de istorie creștină oamenii înțeleg să își rezolve neînțelegerile și disputele pe cale armată. Acest lucru se poate spune că demonstrează încă actualitatea sfinților pentru zilele și vremurile noastre. Sunt mulți care resping cultul sfinților și spun că el nu este de nici un folos. La ce folos să îi cinstim pe sfinți fiindcă ei oricum nu ne vom mării veniturile și nici nu ne vor aduce mai mulți bani? Această mentalitate se poate spune că este una inferioară și greșită. La mai multă lume se poate spune că iubirea de bani și de averi este mai mare decât interesul pentru sfinți și pentru cine sunt sfinții. În acest sens se pot vedea și rezultatele. De cele mai multe ori lumea de azi are mari semne de întrebare referitor la moralitate. Se aud mai multe glasuri care ne spun că în realitate trebuie să trăim într-o lume cât se poate de mult eliberată de orice îngrădire morală. Moralitatea și ceea ce este moral ține de trecut și de lumea antică eventual. Mai ales în occident se cunosc mai multe așa zise mișcări de emancipare „morală” care urmăresc liberalizarea căsătoriilor între persoane de același sex, lipsa de criterii morale ale marilor lideri politici, liberalizarea prostituției sau uneori poligamia. Aceste lucruri nu pot decât să îl depărteze pe om de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care poate fi definită sfințenia. După cum am spus, sfințenia se manifestă în special în cadrul sfinților dar sunt și acte sau locuri sfinte. Aceste lucruri au loc pe fondul nevoii omului de sfințenie. Omul secolului al XXI-lea are nevoie de sfințenie. Acest lucru se poate vedea de mai multe ori din genul de eroi de cinema sau supereroi pe care el îi promovează. Se poate vedea că mai mulți dintre ei sunt într-o luptă continuă cu forțele răului. Supereroul de cinema de mai multe ori se intersectează cu sfântul creștin ortodox. Ambii se opun răului, ambii luptă pentru dreptate și pentru libertate, ambii apără pe cei oprimați, ambii se dedică slujirii binelui. La fel de bine, omul secolului al XXI-lea simte nevoia a ceea ce se poate spune „spațiul sacru” sau locul. Omul secolului al XXI-lea trăiește în mari metropole care de mai multe ori sunt lipsite de un simț elementar și convențional al sfințeniei și al ceea ce este sacru. Biserica devine astfel de cele mai multe ori un spațiu sacru. Obişnuit cu periferiile și cu viața de gheto pe care o duc mai multe comunități din zilele noastre, în cele din urmă omul secolului al XXI-lea vrea foarte mult un loc în care să nu mai vadă sau mai bine spus să nu mai simtă aceste realități nefaste.¹⁰⁰

Biserica este prin urmare un loc sfânt care este cât se poate de mult ceea ce se poate spune o modalitate de a oferi omului o modalitate de susținere sau de sprijin al omului. Prin locul sfânt omul așteaptă un loc în care să poată simți sau mai bine spus să poată ajunge la o cunoaștere sau experimentare a lui Dumnezeu. Adevărul este că în lumea noastră se știe de mai multe spații pseudo-sfinte. Se știe de mai multe spații de rugăciune ale sectanților care sunt de părere că orice spațiu poate fi consacrat rugăciunii și lui Dumnezeu. În realitate acest lucru este fals. Pentru cei care vor studia mai bine ei vor putea afla că o

⁹⁹ Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

¹⁰⁰ Antonie Plămădeală, *Preotul în biserică, în lume, acasă* (Sibiu, 1996).

biserică nu poate fi făcută oriunde. Este nevoie de un spațiu bine ales pentru o biserică și este nevoie să se facă mai multe rugăciuni de sfințire ale acelui spațiu și biserici. La fel de bine, se poate spune că toate obiectele pentru cult dintr-o biserică sunt sfinte. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori este contestat de cei care nu au sau mai bine spus resping noțiunea sfințeniei. Sfințenia este un lucru care poate încorpora un anumit spațiu în care se fac slujbe și rugăciuni. Faptul că o biserică este un spațiu sfânt și mai ales o Biserică Creștin Ortodoxă a fost demonstrat de mai multe ori. Un caz mai puțin cunoscut de această natură se referă la o Biserică Creștin Ortodoxă în care cu 2 zile mai înainte de slujba pe paști o femeie a adus un buchet de flori. Până în dimineața zilei de paști florile s-au ofilit. Când preotul a început slujba de paști a putut vedea că încet, încet florile au înflorit din nou să înflorească și au stat așa tot timpul celor 3 zile de paști. Aceste lucruri se poate spune că aduce cu sine în discuția realitatea faptului că biserica este în sine un spațiu sfânt. În ea sunt mai multe obiecte sfinte pe care nu se cuvine să le ponegrim și să le aruncăm ca și pe alte simple lucruri: iconostasul, cădelnița, stranele cărțile de cult, altarul și chivotul de pe altar. Un alt obiect sfânt este crucea. Crucea este un obiect sfânt pe care îl putem vedea în toate Bisericile Creștin Ortodoxe. În timp ce bisericile protestante și neoprotestante consideră că crucea nu este un obiect sfânt, crucea este un obiect sfânt în Biserica Creștin Ortodoxă. Crucea poate fi văzută în orice Biserică Creștin Ortodoxă și ea este folosită de mai multe ori în slujbe și în diferite procesiuni. La fel de bine există zile de sărbătoare închinare crucii.¹⁰¹ „Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta o ai dat nouă, că se îngrozește și se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei, că morții a sculat și moartea o a surpat, pentru aceasta ne închinăm Îngropării Tale și Învierii.”¹⁰²

Este bine să amintim aici că ideea sau noțiunea de sfințenie și de sfinți a existat din cele mai vechi timpuri sau mai bine spus se pot vedea forme sfinți și de sfințenie la mai multe religii primare sau mai bine spus în mai multe religii de început ale lumii și ale omului. Se știe astfel de mai multe religii animiste care aveau pe așa numitul șaman, un fel de vrăjitor animist care era foarte mult preotul comunității. În vechime acești șamani de mai multe ori ajungeam să fie considerați sfinți. Sfințenia după cum am spus este un lucru care poate aduce mult bine lumii noastre. În realitate sfințenia este cea care să înseși sensul final sau chemarea finală a lumii în care trăim, mai bine spus sfințenia oferă omului adevărata împlinire. Orice om are noțiunea de sfințenie. Unii însă o au mai mult decât alții și devin mai conștienți de ea. Ceea ce trebuie să știm este că sfințenia este un concept universal și el nu se bazează sau mai bine spus nu se axează numai pe anumite persoane. Sfinții sunt foarte rari în timpurile noastre fiindcă și preocuparea noastră despre sfințenie este mică. Omul secolului al XXI-lea este interesat de mai multe ori în bani, averi, plăceri, câștig mare și imediat, lux sub orice forme, mașini și vile cu 4 sau 5 etaje. Este foarte clar că în zilele noastre preocupările legate de sfinți și de sfințenie sunt de mai multe ori mici și dacă nu chiar inexistente. Sfinții nu au ajutat prea mult ca noi să câștigăm averi fabuloase și nici nu ne-au ajutat să devenim milionari și miliardari. De ce am fi atunci interesați de ei? Suntem interesați de sfinții fiindcă de la sfinți învățăm lucruri mult mai mari și mult mai importante decât banii și averile pe care le-am putea strânge în această lume: este vorba despre iubirea și adorarea sau preamărirea lui Dumnezeu. Sunt mai mulți care se întreabă ce este rău în a

¹⁰¹ Crucea nu a fost numai instrumentul pe care a fost jertfit Domnul Iisus Hristos ci a fost în lucrul prin care omul a fost mântuit. În acest sens, forțele demonice nu iubesc crucea ci se tem de ea. Fabian Seiche, *Sfânta cruce și cele trei cruci ale omului* (Editura Agaton, 2009).

¹⁰² Rugăciune de la Maslu. A se vedea Molitfelnicul.

avea averi și bani mulți și a Îl cinstii și preamării pe Dumnezeu? Realitatea este că de cele mai multe ori cei care au câștiguri imense uită de Dumnezeu. Omul care este putred de bogat de cele mai multe ori este sau devine atât de mult preocupat de averile și de câștigul său că Dumnezeu și existența Sa devine un lucru secundar. Sunt foarte rare cazurile în care cei putrezi de bogați au menținut credința și evlavia lor în Dumnezeu. La fel de bine bogăția și bani aduc un sentiment care este potrivnic lui Dumnezeu: mândria și orgoliul. Omul bogat de cele mai multe ori este un om orgolios. El poate tot ceea ce își dorește și nu întoarce de la inima sa nici un fel de plăcere. Pe această cale se poate spune că foarte mulți se pierd de la credința în Dumnezeu. Acest lucru a fost afirmat în Noul Testament unde ni se spunea că „nu putem slujii la doi domni.” Prin urmare nu putem să slujim pe Dumnezeu și averile colosale pe care unii dintre noi le avem.

În realitate au existat și sfinți bogați să nu uităm că sfânta Elena, mama sfântului Constantin cel Mare a fost împărăteasă. Un alt sfânt bogat a fost Sfântul Arsenie cel Mare care a fost parte din curtea imperială bizantină. În timpurile mai recente un caz de sfânt bogat a fost domnitorul român Constantin Brâncoveanu care a fost decapitat la anul 1714 de imperiul otoman. Prin urmare bogăția nu este deplin incompatibilă cu sfințenia cu condiția ca să fie păstrată credința ortodoxă sau credința în Dumnezeu. S-a putut vedea că de mai multe ori când omul ajunge la bunăstare materială și nu îi mai lipsește nimic de cele mai multe ori el uită de Dumnezeu și duce o viață în care nu mai simte nici un fel de nevoie spre sfințenie. Acest lucru nu este actual în toate cazurile dar este bine să știm că el a avut loc de mai multe ori. Sfințenia este un lucru care după cum am spus, atunci când este ridicată în lumea și timpurile noastre ori plictisește sau ridică semne de întrebare. Când avem atât de multe plăceri de experimentat, când avem atât de multe averi de câștigat, când avem atât de multe funcții mari și înalte de dobândit, când avem atât de multă faimă și celebritate de dobândit mai avem noi oare timp să ne gândim și să ne punem sau să ne ridicăm problema sfințeniei? Cu siguranță că nu. Un sfânt stă undeva în vârful munților și este desconsiderat și nebăgat în seamă, în timp ce o vedetă este în centrul atenției și toate mișcările ei sunt surprinse de blițurile nerăbdătoare ale paparazzilor. Este clar că sfințenia nu este alternativa pe care am voi să o apucăm. Atunci, totuși, de ce a lăsat Dumnezeu acest contrast între calea sfinților și calea depravării? Ei bine, tocmai aceasta a fost scopul pentru care am purces să scriem aceste rânduri. Libertatea este cea prin care omul poate să își exprime iubirea sau dezinteresul față de Dumnezeu. Sfințenia este o cale greu de atins dar trecutul a demonstrat că au existat și persoane care au ajuns la sfințenie. Pe aceste persoane se cuvine să le cinstim, nu ca și pe Dumnezeu dar să avem încredere în ele și în dreptatea lor.¹⁰³

După cum am spus, sfinții își au locul lor în timpurile și în zilele noastre, dar trebuie să avem în vedere că de cele mai multe ori sfințenia este un lucru care se definește sau mai bine spus este definit după o foarte bună cunoaștere a conceptului și a ideii de sfințenie. Fiecare religie și mai nou fiecare sectă creștină sau necreștină vine cu propria idee despre cine sunt și ceea ce sunt sfinții. Aceste lucruri trebuie să le avem în vedere. De mai multe ori sfinții și sfințenia a fost contrafăcută. Este după cum am spus incredibil când de multă ostilitate au putut întâmpina unii sfinți din trecut. Am insistat mai mult aici pe sfinții creștini care au fost persecutați și prigoniți timp de 300 de ani după Hristos. Totuși, persecuțiile nu au fost simple povești. Forțele răului și forțele binelui s-au încleștat în această lume și noi se poate spune că am fost martorii sau cei care au privit această încleștare. Din mila lui

¹⁰³ Vasiliki Ralis, *Karies: colina sfinților* (Editura Evanghelismos: București, 2004).

Dumnezeu a ieșit învingător binele sau mai bine spus forțele binelui. Rolul sfințeniei nu este de a teoretiza despre ea ci de a o trăi concret. Primii oameni au fost creați de Dumnezeu pentru a fii sfinți și a ajunge la sfințenie. Acest lucru ne spune că nu este nimic neobișnuit în sfinți și în sfințenie dar din cauza păcatelor și a patimilor sau a viciilor sfințenia a ajuns astăzi o raritate. Trebuie să știm că în lumea noastră au existat persoane care au dorit distrugerea lumii și a tot ceea ce există și au existat persoane care au ajuns la sfințenie. În timp ce unii au creat războaie mondiale, alții au ajuns sfinți. Este o lume a paradoxurilor cea în care trăim dar se poate spune că în cele din urmă aceasta este realitatea. Timpurile noastre sunt timpuri în care după cum am afirmat interesul față de sfinți și de sfințenie este unul scăzut. Sunt în realitate foarte puțini cei care i-au în serios sfințenia. Acest lucru nu trebuie să ne descurajeze. Marea masă de oameni din timpurile noastre manifestă o ostilitate și o neîncredere față de conceptul de sfinți și de sfințenie pentru acest motiv lumea noastră este așa cum este ea și nici nu se mai văd șanse de a face o lume mai bună. Sunt multe persoane și mulți oameni care se complac într-o viață a patimii și a viciului la o așa mare măsură că pentru ei nu mai există sfinți și nici sfințenie. Evident, acest lucru este rău. Dacă nu am ajuns sfinți este bine să nu desnădăjduim și să continuăm încercările noastre de a ajunge la sfințenie.

Se spune despre un arab că la un moment dat umbla prin deșert. A mers și a dat de o piatră mare pe care a putut citii:

- Rostogolește-mă și vei avea foarte mult de câștigat.

Arabul s-a gândit că acolo cu siguranță este o comoară. Așa se face că s-a pus pe treabă. După mai multe minute de încercări și de efort, el a reușit să rostogolească piatra cea mare. Nu a găsit nici o comoară ci numai o inscripție pe o placă de piatră:

- Lăcomia este rădăcina tuturor relelor, adu-ți aminte de acest lucru și vei fii un om mai bun.

De cele mai multe ori când avem de a face cu sfinții dorim ca ei să ducă la îndeplinire dorințele noastre pătimase de o viață mai bună și de mai multe plăceri și bogății. Sfinții însă ne învață alte lucruri: virtuțile și moralitatea ceea ce îi fac pe mai mulți să abandoneze credința în Dumnezeu. Sunt mulți care atunci când intră în contact și în legătură cu sfinții ajung să considere că ei sunt cât se poate de mult exemple extreme imposibil de urmat. Acestea sunt în cele din urmă pretexte. Iubirea de sine este mult prea mare pentru omul secolului al XXI-lea pentru ca el să își facă loc pentru sfinți și sfințenie.¹⁰⁴ În realitate puțini sfinți pe care îi știm din toate timpurile și din toate epocile sunt cu adevărat cei care au dus la împlinire și la realizare natura umană sau mai bine spus ei au dus la îndeplinire scopul sau voia lui Dumnezeu cu omul și lumea. Lumea din timpurile noastre de mai multe ori îi prețuiește pe președinți și pe marii lideri politici mai mult decât pe sfinți. În mai multe state ale lumii președintele este un fel de sfânt laic sau mai bine spus un sfânt secular. Pentru mai mulți liderul politic poate da răspuns la toate marile probleme și problematice care îl frământă pe om, chiar și la problema sfințeniei. Este cu adevărat un lucru trist că mai mulți lideri politici pozează sau mai bine spus își asumă chipul sfințeniei sau al sfinților. Ei nu fac decât să se suprapună adevăraților sfinți care de mai multe ori au trăit fără să îi cunoască nimeni și fără să știe nimeni de ei. Ceea ce lipsește se poate spune lumii de azi și ceea ce face de cele mai multe ori sfințenia ca și o noțiune greu de dobândit și uneori imposibilă este foarte mult egoismul sau de ce nu individualismul omului contemporan. Egoismul este un lucru care nu este caracteristic sfinților și care știu că fericirea adevărată nu constă în a

¹⁰⁴ Radu Teodorescu, *Ascetul și asceza creștin ortodoxă în secolul al XXI-lea* (Cugir, 2013).

îți satisface plăcerile pe cont propriu ci în a ajunge la ceea ce se poate spune fericirea altora. Fericirea sfinților de cele mai multe ori constă în a îi vedea pe ceilalți fericiți. După cum am spus, sfințenia nu este o noțiune care se adaptează sau mai bine spus o noțiune care se poate supune unui negoț. Sfințenia este o stare care vine de la Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu este același pentru toate epocile și toate erele.¹⁰⁵

Se spune că la un moment dat într-un sat, locuitorii au voit să rezolve problema îngrijorări. Se știe că îngrijorarea nu este un sentiment rău și care de mai multe ori aduce cu sine neliniște și angoasă. A avut loc un consiliu local în care primarul s-a angajat că v-a rezolva această problemă. S-a ajuns la concluzia că cel mai bun care ar putea să i-a cu sine toate grijile satului ar fi pantofarul satului. Primarul s-a dus la pantofar și i-a spus:

- Bună ziua.
- Bună ziua, domnule primar.
- Am venit la tine fiindcă am nevoie de ajutorul tău.
- Cu ce vă pot fi de folos?
- Vezi tu la noi în stat oamenii sunt îngrijorați, și avem nevoie de unul care să fie îngrijorat pentru toți.
- Cât voi fi plătit pentru această treabă?
- 100 de euro pe săptămână.
- Atunci nu accept slujba.
- De ce?
- Fiindcă dacă o să am 100 de euro pe săptămână nu o să mai am să fiu îngrijorat de nimic.

După cum am spus, de mai multe ori lumea caută în sfinți un fel de persoane prin care ei se expiază sau mai bine spus un fel de țapi ispășitori. Sfântul nu este un țap ispășitor și acest lucru este bine să îl știm. Acolo unde oamenii îi transformă pe sfinți în țapi ispășitori s-a putut vedea că pedeapsa lui Dumnezeu a venit imediat într-un fel sau altul. Este bine să știm în acest sens că sfinții au fost cei care în vechime au dus la abolirea sclaviei și dacă în zilele noastre nu mai există sclavie acest lucru se datorează și sfinților. Se știe că în antichitate sclavia a fost un lucru legal la fel cum este în zilele noastre posesia unui autoturism. Mentalitatea antică era că stăpânul avea drept de viață și de moarte asupra sclavilor. Acest lucru a dus la mai multe nemulțumiri fiindcă sclavii de mai multe ori nu se bucurat de dreptul de a fi o ființă umană ci din contră erau tratați ca și animalele. O mare contribuție la abolirea sclaviei o datorăm sfântului apostol Pavel care a fost un luptător înflăcărat pentru eliberarea sclavilor. În realitate toții sfinții din primele trei secole ale creștinismului au luptat pentru abolirea sclaviei. O dată exactă a abolirii sclaviei nu a existat dar se poate spune că deja în secolul al IV-lea și al V-lea deja sclavia a fost abolită. Problema sclaviei v-a revenii ulterior după ce s-a descoperit America unde populația neagră de etnie africană a fost luată în sclavie. Sfinții din vechime cum au fost Sfântul Gheorghe și Sfântul Dimitrie au susținut și au acționat în vederea abolirii sclaviei. Dacă astăzi sclavia nu mai este o realitate a zilelor de secol al XXI-lea cu siguranță se datorează și sfinților din trecut dintre care pe mai mulți nu îi mai cunoaștem cu numele.¹⁰⁶ Se poate spune că în zilele

¹⁰⁵ Peter Sarris, *An age of saints* (Editura Brill, 2011).

¹⁰⁶ Sclavagismul a fost o gravă problemă a antichității și puțin a evului mediu. Ea se baza pe drumul la viață și la moarte a mai multor dintre ceea ce vechimea denumea stăpânii de sclavi. În zilele noastre sclavia nu se mai există dar sunt forme de exploatare prin muncă care sunt foarte aproape de ceea ce se cunoștea în istorie ca și sclavagie. Jakob Schrenk, *Arta exploatării de sine sau minunata lume nouă a muncii* (Humanitas: București,

noastre sfințenia are un loc foarte bine determinat în plan social și care se găsește în ceea ce se poate denumii sensul și realitatea faptului că sfinții de cele mai multe ori au ajutat al ceea ce se poate denumii creația unei lumi mai bune. Acest lucru l-au făcut de mai multe ori cu riscul propriei vieți. În realitate sfinții antici au voit o lume mai bună. Așa se face că de mai multe ori ei au părăsit lumea și s-au retras în pustie unde au dus o viață liniștită și cât se poate de mult departe de vacarmul și de viciile lumii. Se poate spune că de mai multe ori sfinții au fost batjocoriți, luați în râs, calomniați și insultați de cei care au voit ca răul și patima să stăpânească în această lume. Sfinții ne spus foarte clar că nu este nici un amestec mai bine spus nu poate fi nici o legătură între bine și rău deși de cele mai multe ori aceste două realități pot fi găsite în zilele noastre sau sunt amestecate. Deși aparent binele și răul sunt amestecate în zilele noastre în realitate ele nu sunt. Ontologia binelui este cât se poate de departe de ceea ce se cunoaște ca și răul. În timp ce binele sfinților este ontologic sau mai bine spus se bazează pe o ontologică clară și cât se poate de mult reală, răul este iluzoriu și himeric. Nu există în cele din urmă o realitate prin sine a răului și a ceea ce este el. Totul este fantasmagoric în sine. Răul însă poate da în cele din urmă rezultate. Aceste rezultate sunt foarte mult cele care țin de distrugere și de a strica tot ceea ce este bun sau mai bine spus tot ceea ce există. În sfinți se poate spune că vom găsi energie vitală pentru a ne putea opune răului și pentru a putea ieși învingători. În cele din urmă sfinții sunt cei care au ieșit învingători asupra răului și a tot ceea ce este rău.¹⁰⁷ După cum am spus, de mai multe ori în zilele noastre sunt secte și unele confesiuni creștine care distorsionează foarte mult problema sfinților și a sfințeniei. Aceștia adaptează tot ceea ce ține de sfinți și de sfințenie cu propria lor opinie dintre ceea ce este sfințenia și în realitate vor ca sfinții și sfințenia să le slujească propriile interese. Este foarte grav atunci când cineva ajunge să distorsioneze sau mai bine spus să sucească ceea ce ține de sfinți și de sfințenie.

Se spune că în vechime era un rege care îi plăcea să fie lăudat. El a chemat un poet să îi scrie mai multe poeme prin care să i se aducă un elogiu la ilustra sa persoană și modul în care el ocârmuiește regatul. Poetul i-a compus un poem de laudă. S-a prezentat în sala tronului unde i l-a citit regelui în față la toată curtea. Regele s-a simțit măgulit.

- Îmi place poemul tău, este bine scris.
- Vă mulțumesc maiestate.
- Cu ce pot să te răsplătesc?
- Maiestate mi-ar fi destul un câine de vânătoare.
- Doar atât?
- Da.
- Bine, fie cum voiești.

Mari sfetnici de la curtea regelui au pufnit în râs. Acest om putea să ceară bani sau averi dar a cerut un câine de vânătoare. Râsul lor a fost oprit de glasul regelui:

- Îți place să vânezi?
- Dacă aș avea un cal cu siguranță.
- Nu ai cal?
- Nu.
- Ei bine, eu îți voi da un cal.
- Îmi place ca atunci când vin de la vânătoare să am pe cineva să îmi gătească.
- Te referi la un bucătar?

2010).

¹⁰⁷ Constantin C. Pavel, *Problema răului la fericitul Augustin* (Editura Universul: București, 1937).

- Da.
- Eu îți voi da un bucătar.
- Vă mulțumesc. Sunteți un rege generos. Dar unde o să țin aceste daruri pe care mi le-ați dat?
- Îți voi dăruia o vilă.
- Sunteți extrem de amabil. Dar cum voi avea de grijă de vilă?
- O să îți dau și câțiva servitori și valeți.
- Nu cred că este un rege mai bune decât maiestatea voastră.

Poetul a plecat lăsându-i pe sfetnicii regali uimiți și cu gura căscată.

Ceea ce lumea din zilele noastre face de mai multe ori este să îi transforme sau mai bine să îi schimbe pe sfinți în funcție de propriile interese și de propriile scopuri. Sunt mai mulți care atunci când se raportează la sfinți funcționează după principiul scopul scuză mijloacele. După cum am spus, lumea de azi din lipsă de interes față de sfinți și de sfințenie i-a adaptat pe sfinți la propriile ei interese și propriile ei scopuri care de cele mai multe ori nu au fost ortodoxe. Să ne aducem aminte de sfântul Teodor Studitul, un sfânt al secolului al IX-lea care a fost chemat de curtea imperială pentru a se ocupa de problemele religioase ale imperiului bizantin. Când Sfântului Teodor Studiul i-a fost cerut compromisul care era o monedă curentă a acelor timpuri el a fost pedepsit și reprimat: a fost exilat și bătut până aproape de a murii.¹⁰⁸ Cazul sfântului Teodor Studiul este unul cât se poate de mult neactual pentru zilele noastre. Cine mai știe în zilele noastre că a existat un sfânt Teodor Studiul care a fost pus pentru meritele sale în funcții bisericești foarte mari și mai apoi a fost exilat și torturat fiindcă nu a voit să își schimbe atitudinea. Sfântului Teodor Studiul la fel ca și la mulți alții sfinți i s-a întins o cursă sau o capcană. S-a putut demonstra că atunci când cineva a făcut o capcană sau a organizat o înșelăciune asupra unui sfânt Dumnezeu nu a rămas indiferent ci a acționat și a activat împotriva acelei persoane.¹⁰⁹

CONCLUZII

Încheiem aici cartea și excursul nostru despre sfinți și sfințenia creștin ortodoxă. Pe parcursul acestor pagini am încercat să prezentăm care este sau cum se poate aduce în prim plan relevanța sfinților și a sfințeniei creștin ortodoxe. Am arătat că temei al sfințeniei în credința creștin ortodoxă sunt foarte mult sfinții Noului și ai Vechiului Testament. La fel de bine am mai prezentat și faptul că în tradiția creștină există o întreagă dispută cu privire la sfinți și la sfințenie. Unele confesiuni creștine acceptă cultul sfinților în timp ce altele îl resping. Sfințenia nu este numai o stare care se referă la anumite persoane ci se referă și la locuri și obiecte care sunt dedicate sau consacrate lui Dumnezeu. În această carte am voit să aducem în fața omului secolului al XXI-lea necesitatea și nevoia de a vorbi și de a arăta importanța și relevanța sfinților. Trăind de cele mai multe ori într-un mediu materialist și secularizat de cele mai multe ori acest om al secolului al XXI-lea nu își mai ridică sau mai bine spus nu se mai gândește la sfinți și la care ar putea fi rolul și semnificația lor în viața lui. La fel de bine, în secolul al XXI-lea există concepția că sfinții fie sunt o epocă încheiată a lumii sau fie sunt imposibili de realizat. Sfințenia nu este un lucru imposibil dar ea este cât

¹⁰⁸ Thomas Pratsch, *Theodoros Studites: zwischen dogma und pragma* (Berlin, 1997).

¹⁰⁹ Este de remarcat aici că Pilat din Pont cel care l-a judecat și l-a condamnat la moarte prin răstignire pe Domnul Iisus Hristos și-a luat viața singur în jurul anului 37. Se poate că el nu a murit de o moarte bună. Ioan Fruma, *Procesul mântuitorului* (Editura Romcart, 1945, ediția a II-a, 1997).

se poate de mult o stare care nu poate fi dobândită de oricine și oricum. Am prezentat că de mai multe ori sfinții și sfințenia sunt o temă periferică a zilelor și a timpurilor noastre. Sfinții creștini ortodocși sunt cât de mult fundamentați biblic și patristic și prin urmare ei nu apar sau mai bine spus nu se poate vorbi de ei arbitrar.¹¹⁰ Sfântul creștin ortodox prin urmare are o tradiție pe care o putem găsi în scrierile biblice și în scrierile sfinților părinți. După cum știm în trecut se poate spune că au existat mai multe tendințe și de ce nu mai multe curente în a îi privi și în a ne raporta la sfinți. Biserica Creștin Ortodoxă și creștinismul au fost prigonite timp de 300 de ani după Hristos în imperiul roman, perioadă în care au fost martirizați mai mulți sfinți. Această perioadă neagră de persecuție se poate spune că a coincis foarte mult cu sfârșitul sau cu finalul imperiului roman care s-a încheiat odată cu împăratul Constantin cel care a mutat capitala de la Roma la Constantinopol și care în anul 313 a dat edictul de la Milano prin care creștinismul era recunoscut ca și religie oficială în imperiu.¹¹¹

Sfințenia după cum am spus este cât se poate de mult o stare de perfecțiune morală care de cele mai multe ori se asociază cu o credință mare în Dumnezeu. După cum am spus, în diferitele epoci ale istoriei conceptul sau ideea de sfințenie a variat foarte mult dar nu se poate să nu remarcăm că de cele mai multe ori sfinții și sfințenia sunt lucruri care nu se schimbă și în cele din urmă imuabile. Este adevărat că de mai multe ori sfințenia a primit forme multiple: sunt sfinți mucenici și martiri, sunt sfinți mărturisitori pentru ortodoxie, sunt sfinți ierarhi și călugări, sunt sfinți care au slujit în forțele armate, sunt sfinți pustnici și enumerarea ar putea continua. Sfințenia nu este de o singură formă sau de un singur fel dar ceea ce se poate spune este că în toate epocile sfințenia a primit un contur. Am vorbit mai multe aici că tendința majoră din zilele noastre este de a îi exploata sau mai bine spus de a îi reduce pe sfinți și tot ceea ce a ținut de viața lor la simple interese comerciale și de ce nu uneori la interese politice. Sfinții în sine nu se pot schimba sau mai bine spus ei nu își pierd din sfințenie sau din calitatea de a fi sfinți în funcție de atribuțiile pe care unii dintre noi i le acordăm. Am voit să vorbim mai multe despre legătura care există între soteriologie și aghiografie și am prezentat că de cele mai multe ori aceste două discipline teologice sunt asemănătoare dar nu identice. Sunt mai mulți care au susținut în trecut că mântuirea o pot obține numai sfinții. În realitate acest lucru nu este adevărat. Sfinții nu sunt singurii care vor dobândi mântuirea dar cu siguranță că ei vor avea un loc mai bun sau mai fericit în viața care v-a urma. S-a spus de mai multe ori că sfinții sunt aleși lui Dumnezeu. Funcția lor este dublă: aceea de a Îl sluji pe Dumnezeu și cea de a mijlocii la Dumnezeu pentru oameni și pentru lume. De cele mai multe ori sfinții s-au găsit pe sine în antagonie cu forțele sau puterile răului. În acest sens, acest lucru s-a manifestat de mai multe ori prin mai multe feluri: sfinții au luptat pentru abolirea sclaviei în antichitate, pentru eliberarea și oficializarea religiei creștine, pentru drepturilor celor slabi și nedreptățiți, pentru credința creștin ortodoxă, pentru ca lumea să urmeze calea bisericii și a evlaviei, pentru ca orfanii să fie asistați social sau să fie adoptați, pentru ca văduvele să fie mângâiate, pentru ca cei săraci să beneficieze de ajutor social sau pentru ca bolnavilor să li se facă spitale și să fie tratați cum se cuvine în plan medical. Acest lucru se poate spune au fost de mai multe ori acțiuni care au putut fi văzute în viețile sfinților. Sfințenia am prezentat aici este o stare activă care urmărește binele celor din jur. Sfinții prin urmare nu sunt oameni ai obscurantismului și ai incertitudinii. De mai multe ori ei au luminat calea lumii pentru ca ea

¹¹⁰ Mănăstirea Paraclitu, *Minuni ale sfinților îngeri* (Atena, 2000).

¹¹¹ Petre Semen și Liviu Petcu, *Părinții capadocieni* (Editura Fundației Axis: Iași, 2009).

să poate depăși momente grele și momente dificile. Sfântul creștin ortodox prin urmare a avut greaua misiune de a îl duce pe om la comuniunea cu Dumnezeu prin exemplul și prin dovada propriei vieți. Acest lucru este o realitate care a avut loc de mai multe ori și se cuvine să o avem în vedere. Cultul sfinților prin urmare este o realitate cât se poate de mult benefică nu numai pedagogic ci și experimental. În sfinți, de cele mai multe ori credinciosul poate intra în legătură cu un alt gen de realitate și mentalitate. Lucrurile care îl definesc pe un sfânt creștin ortodox sunt de natură religioasă și nu de natură seculară cum cred unii: credința, virtuțile, capacitatea de a fi un model și un exemplu pentru ceilalți, simțul comuniunii cu semenii și cu Dumnezeu.¹¹²

Trebuie să știm că sfinții nu sunt un fel de persoane de rezervă pe care unii dintre noi îi pot folosi în momente grele și dificile. Sfinții se presupune că sunt cunoscuți și de ce nu urmați. Pentru a urma sfinților și pentru a fi cât se poate de mult asemănători cu ei se cuvine să fim cunoscători ai temelor și a problematicii legate de sfinți și de sfințenie. Sfinții sunt persoane care de cele mai multe ori sunt chemate la sfințenie de Dumnezeu și se poate spune că Dumnezeu este Cel care le menține în cele din urmă caracterul lor de sfinți și de persoane ale sfințeniei. Meritul sfinților este că de cele mai multe ori ei ajung să colaboreze sau mai bine spus să fie alături de Dumnezeu. În acest sens, între voia lui Dumnezeu și voia sfinților este cât se poate de mult o armonie perfectă. Acest lucru a putut fi văzut de mai multe ori și în mai multe feluri în trecut. Sfințenia este o stare de comuniune cu Dumnezeu și acest lucru este ceea ce definește foarte mult sfinții și sfințenia. În cazul unui sfânt se poate spune că el este o persoană care s-a dedicat în întregime lui Dumnezeu și credinței în Dumnezeu.¹¹³

Sfântul și sfinții se poate spune că sunt persoane cât se poate de mult controversate în zilele și timpurile noastre. Sunt mai multe secte care resping orice idee sau noțiune de sfinți și de sfințenie și la fel de bine sunt mai multe alte religii mari ale lumii care vorbesc de sfinți și de sfințenie în termenii proprii. Se poate spune că aceste lucruri a adus cu sine o criză a sfinților și a sfințeniei în zilele noastre în care de mai multe ori lumea și omul nu mai au bine conturat ceea ce este sau cum este concepută sfințenia. Ceea ce am voit să demonstrăm este că sfințenia este un lucru sau o realitate care se bazează pe fapte și nu pe anumite opinii religioase și teologice. În acest sens, se poate spune că sfințenia sfinților este cea mai bună dovadă a sfințeniei lui Dumnezeu. Sfinții creștini ortodocși de cele mai multe ori aduc cu sine ceea ce se poate spune un simț și un sens al prezenței lui Dumnezeu în această lume. S-a mai spus că prin sfinți Dumnezeu vine și lucrează în această lume. În acest sens sfântul este omul lui Dumnezeu. Acest lucru după cum am spus, a stârnit de mai multe ori antipatii și nemulțumiri în lumea și în zilele noastre. Sfințenia este o realitate care ține foarte mult de iubirea de Dumnezeu și de ceea ce înseamnă a slujii pe Dumnezeu.

Într-un mare parc a fost organizată o serbare populară. Dar fără taxa de intrare nu era lăsat nimeni la serbare. Mulți voiau să intre, însă nu puteau plăti taxa. Atunci un oarecare bogat vru să încerce patimile omenești și aruncă spre grămada de copii adunați un pumn de bani. Erau monede de aur false, bani calpi, iar între ele, un singur dinar de argint curat. Copiii au dat navală la banii calpi, s-au certat, s-au bătut, s-au zgâriat, pana ce i-au strâns pe toți. La dinarul din argint nu s-a uitat nimeni, căci fiecare gândea: "Mai de preț este aurul ca argintul". Cei care înhățaseră banii calpi și îi țineau în mâini se simțeau în acea clipă fericiți cu desăvârșire. De grabă însă s-a întâmplat un lucru neașteptat și nenorocit pentru ei. Când

¹¹² Radu Teodorescu, *Dumnezeu: religie și teologie* (Cugir, 2012).

¹¹³ Cătălina Maria Beldianu, *Comunicarea simbolistică în ritualul ortodox* (Editura Mica Valahie, 2006).

au ajuns la poarta parcului și li s-a cerut taxa de intrare, s-a arătat că au bani falși și polițiștii i-au dus la închisoare. Înțelept a fost numai unul dintre ei, care a văzut ce s-a întâmplat cu colegii lui, a aruncat repede banii calpi din mână și a alergat de a luat dinarul din argint. Cu acel dinar a plătit taxa și a intrat în parc la serbare.

Se poate spune că de mai multe ori acest exemplu funcționează și în cazul sfinților. De mai multe ori mai multe religii ne vorbesc de sfinți în modul în care aceste religii îi cuprind și de ce nu îi susțin. După cum am spus, concepțiile sau modul de a îi privii pe sfinți în orientul îndepărtat sunt foarte diferite și de ce nu separate de concepțiile sau modul în care sfinții sunt priviți în occident. S-a vorbit de mai multe ori de sfinți orientali și de sfinți occidentali. Acest lucru este cât se poate de mult în fals. Faptele sfinților sunt cele care îi fac sfinți și nu conceptele religioase pe care aceștia le-au exprimat uneori. Concepte sau credințe religioase poate exprima orice om dar în cele din urmă faptele sale sunt cele care susțin sau mai bine spus cele care mențin sfințenia și ceea ce este definitoriu pentru un sfânt. De mai multe ori sfinții sunt cât se poate de mult falsificați la fel cum am spus în pilda de mai sus. Sfinții creștini ortodocși se poate vedea că au un rol și o funcție cât se poate de mică și ne semnificativă în zilele și în timpurile noastre. Vremurile noastre sunt vremuri în care noțiunea de sfânt și de sfințenie este extrem de confuză și de schimbătoare. Sunt mai multe mișcări cu caracter panteist și sincretist care vorbesc despre o unire finală a sfinților din toate religiile și din toate credințele religioase ale umanității. Acest lucru este în cele din urmă ridicol și de ce nu o absurditate.¹¹⁴ La un nivel generic sunt mai mulți care vorbesc despre faptul că sfinții sunt sfinți în toate religiile. Acest lucru însă este infirmat de ceea ce se poate spune un studiu mai atent al vieților sfinților. Se poate spune că în acest sens și religia comparată îl poate ajuta pe om. Prin comparație se poate spune că omul poate ajunge la concluzia a cine este sfânt și cine nu este sfânt. Se poate spune că sfinții sunt persoane despre care trebuie să vorbească alții și nu ei.

Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori în sfințenie există o dimensiune socială și de ce nu o dimensiune a vieții sociale. Această dimensiune de mai multe ori poate fi văzută prin ceea ce se poate spune simțul de comuniune. De la sfinți de cele mai multe ori învățăm cât se poate de concret și de practic ceea ce este și cum se denumește comuniunea de iubire agapică dintre semeni și dintre creștini. Se spune că era un om extrem de zgârcit și de avar. Acest om toată viața a adunat bogății numai pentru sine însuși. El nu a dat niciodată la nimeni nimic. Așa a trăit toată viața. În cele din urmă a îmbătrânit și a dat o boală peste el. Acest lucru l-a făcut să își dea toți banii adunați pe doctori și pe medicamente. A ajuns atât de lipsit că atunci când a murit vecinii i-au plătit slujba de înmormântare. Se spune că după aceste lucruri mai mulți au voit să știe care este starea avarului pe cealaltă lume. Ei s-au rugat și au putut vedea pe un om care era într-o lumină mare:

- Cum ai ajuns aici în rai?
- Eu am fost slujitorul unui om rău și nedrept care m-a tratat foarte rău toată viața. Pentru acest motiv am ajuns aici. În timp ce în timpul vieții am suferit acum mă veselesc.

Apoi a putut fi văzut un alt om care era în rai într-o lumină și mai mare decât a primului.

- Tu cum ai ajuns aici? A fost întrebat acesta.

¹¹⁴ Frithjof Schuon, *Despre unitatea transcendentă a religiilor* (Editura Humanitas: București, 1994).

- Eu am suferit de o boală grea mai mulți ani. Pentru această suferință și pentru că am răbdat-o până la capăt și în liniște am fost răsplătit cu bucuria veșnică a raiului.

Cei care s-au rugat pentru avar se spune că nu au reușit să îl vadă în lumina raiului. Au văzut pe mai mulți alții dar pe el nu.

După cum am spus, sensul nu numai al sfinților ci și a tuturor oamenilor este să ajungem în rai. Acest lucru îl putem face dar trebuie să ținem cont că unii au luat atât de serios viața și nevoința creștin ortodoxă că în cele din urmă au ajuns la ceea ce se poate spune sfințenie. Este adevărat că de mai multe ori sunt sfinți care nu sunt conștienți de starea lor de sfințenie. Se știe de mai mulți sfinți care în vechime nu au fost conștienți că sunt sfinți. Mai apoi s-a putut vedea că ei au ajuns la sfințenie. Un astfel de caz a fost sfântul Nectarie al Eghinei, care în secolul al XX-lea a fost episcop al Pentapolei, un oraș ce nu mai există în zilele noastre. Sfântul Nectarie s-a rugat și a postit toată viața sa. El a ajuns sfânt dar evident nu era conștient de acest lucru. Se spune că atunci când a murit el a murit la spirat și doctorii i-au dat jos rasa sau veșmântul monahal cu care era îmbrăcat. Momentul în care acest veșmânt a fost aruncat pe patul unui bolnav care fusese în salon cu sfântul Nectarie se spune că aceasta s-a vindecat imediat.¹¹⁵

Este adevărat că în cele din urmă Dumnezeu Tatăl este cel care conferă calitatea sau titlul de sfânt cuiva. De mai multe ori acest lucru a fost descoperit și oamenilor și se face că știm azi de sfinți și despre sfințenie. Se știe însă că există și sfinți necunoscuți care au trăit poate cu secole în urmă. Trecutul și istoria de mai multe ori a uitat sau mai bine spus a ignorat pe acești sfinți. Ceea ce este bine să știm este care sunt criteriile care îi definesc pe sfinți: iubire, înțelegere, pace, răbdare, blândețe, cumpătare, credință, nădejde sau delicatețe. Aceste criterii de mai multe ori sunt găsite în cazul sfinților, dar nu toți sfinții sunt identici. Se spune despre sfântul Moise din Vechiul Testament că a fost omul cel mai blând din toate timpurile. Aceste lucruri după cum am spus sunt cât se poate de mult cele care definesc și cele care susțin ceea ce este sau mai bine spus cum se manifestă sfințenia. Despre sfântul Ioan Teologul se spune că degaja iubire în jurul său și acest lucru l-a făcut de mai multe ori să își primească apelativul de „apostol al iubirii.” După cum am spus, sfinții sunt diferiți dar acest lucru nu îi face mai puțini sfinți. Sfântul Apostol Petru se știe că era un temperament mai aprins și el a fost cel care în Ghețimani a scos sabia și i-a tăiat urechea lui Malchus. Aceste lucruri ne spun că se poate vorbi despre o „diversitate” a sfinților. De cele mai multe ori această diversitate poate fi văzută în viețile sfinților. Zilele noastre sunt zile în care sunt puțini cei care citesc viețile sfinților. La fel de bine cei care o fac o fac cât se poate de contextual și de ce nu formal.¹¹⁶ Trebuie să știm prin urmare, că fenomenul existenței sfinților trebuie să fie un fenomen care să fie încurajat și nu negat și desconsiderat. Credem că sunt mai puține șanse ca sfinții să apară acolo unde nu sunt oameni care să aibă foarte bine definită noțiunea de sfânt și de sfințenie. În timpurile noastre acest lucru are loc de mai multe ori. Capacitatea omului contemporan de a se raporta la sfinți și la sfințenie este foarte mică în zilele noastre. Cei mai mulți sfinți se văd pe sine cât se poate de mult persoane care au menirea de a îl slujii pe Dumnezeu.¹¹⁷

Realitatea este că mai multă lume a fost persecutată și prigonită în trecut și uneori și în timpurile noastre. Nu toți cei care au fost persecutați și prigoniți din motive politice sau din alte motive au fost foarte mult sfinți. Se cunosc cazuri de persecuție și cazuri de

¹¹⁵ Danion Vasile, *Sfântul Nectarie: vindecări minunate* (Editura Aeropag: București, 2012).

¹¹⁶ A se vedea *Viețile sfinților*, (Episcopia Hușilor, 1991-1997).

¹¹⁷ Teoctist Arăpașul, *Slujind altarului străbun* (Editura Institutului biblic și de misiune a BOR: București, 1992).

prigoană care au avut o motivație politică sau socială. Aceste lucruri nu îl fac pe cel aflat în cauză un sfânt. Am prezentat în această carte că de mai multe ori lumea de azi are foarte mult în vedere ceea ce se poate spune un interes propriu și particular referitor la sfinți și la sfințenie. Acest lucru a avut loc din cauza faptului că de cele mai multe ori sfinții sunt văzuți ca și metode de a obține anumite beneficii și anumite câștiguri imediate. Sfințenia după cum am spus este o realitate care ține foarte mult de sensul și expresia a ceea ce duce la comuniunea cu Dumnezeu Tatăl și nu ține de o anumită modă sau de un anumit curent social sau cultural. Sunt mai mulți care asimilează noțiunea de sfânt și de sfințenie cu moda culturală sau mai bine spus cu ceea ce ține de un anumit concept al unei anumite epoci. Din cele mai vechi vremuri sfinții au fost cât se poate de mult persoane deosebite care au avut funcția de a face o lume mai bună și de a îi duce pe oameni la Dumnezeu. Acest lucru a fost realizat de mai multe ori și se poate vorbi cât se poate de mult de o stare de impulsione a omului în spre Dumnezeu. Sfinții au fost de mai multe ori desemnați pentru a ajuta diferite activități ale omului în viața de zi cu zi sau în viața profesională. Se cunosc astfel mai multe ocrotiri ale sfinților. Sfântul ocrotitor al pompierilor este sfântul Iosif cel nou de la Partoș. Sfântul protector al celor care lucrează în construcții și în arhitectură este considerat sfântul apostol Toma, Sfânta Varvara este considerată ocrotitoarea minerilor, Sfântul Gheorghe este considerat ocrotitor al celor care lucrează în armate, sfinții ocrotitori ai doctorilor sunt Cosma, Damian și Pantelimon și sfânta Maria este considerată ocrotitoarea marinarilor și a celor care lucrează pe mare.

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori sfințenia și sfinții sunt realități care au de a face cu anumite împrejurări cheie și situații limită la care este supus omul pe parcursul vieții sale. Ceea ce este poate cel mai important și cel mai semnificativ este că de cele mai multe ori sfinții sunt cât se poate de mult realități care țin de sensul și de lumea care v-a venii. Faptul că unii sfinți s-au descoperit pe sine cu anumite ocazii este cât se poate de mult un semn sau o dovadă că lumea nu se încheie aici. Acest lucru a fost atestat de mai multe ori. O astfel de mărturie avem din partea părintelui Dimitri Gagastathis (1902-1975). Iată ce ne spune el: „pe 2 noiembrie 1946, într-o sâmbătă, satul a fost încercuit de aproape o mie de gherile. Dar „Omul propune și Dumnezeu dispune”... În urma eforturilor mele, în sat s-au adunat 118 soldați naționaliști. Înainte să înceapă lupta, un om evlavios mi-a mărturisit că un călăreț pe un cal roșu l-a trezit și i-a spus:

- Scoală-te, ești în mare pericol! Dar nu te teme, am venit să te ajut.

Biserica Sfântului Dimitrie era în apropiere. Eu eram în biserica Arhanghelilor rugându-mă cu lacrimi. Lupta a durat aproape opt ore. Dar, în final, Dumnezeu, Sfântul Dimitrie și Arhanghelii i-au nimicit de tot.”¹¹⁸

Astfel de intervenții care țin de ordinul metafizicului sau a supranaturalului au putut fi văzute de mai multe ori în lumea noastră. Este bine să știm că de cele mai multe ori sfinții și sfințele au intervenit în momente sau situații limită sau de excepție. Acest lucru a putut fi văzut de mai multe ori în lumea și în zilele noastre. Sfinții au un rol sau mai bine spus joacă un rol cât se poate de semnificativ și important în viața lumii fiindcă prin ei Dumnezeu Tatăl este cel care duce la îndeplinire sensul și menirea finală a lumii și a omului. Dumnezeu Tatăl este o realitate și o situație care ține foarte mult de lucrarea sfinților și prin ceea ce se poate spune sensul și finalitatea ultimă: ceea ce El scontează sau vrea cu lumea. În timpurile și zilele noastre este din ce în ce mai greu să vorbim despre sfinți. Lumea a ajuns

¹¹⁸ Dimitrios N. Gangaris, Părintele *Dimitri Gagastathis* (Tesalonic, 1997). Aici este vorba cel mai probabil de o arătare a Sfântului Dimitrie.

la o stare în care de mai multe ori sfinții nu au nici un sens. Ritualul ortodox care a fost realizat sau mai bine spus făcut de sfinți de mai multe ori nu are nici un fel de logică și este mult prea obositor pentru o lume care se confruntă din plin cu problemele secolului al XXI-lea. De mai multe ori omul se vede neputincios și părăsit ca să mai creadă în sfinți. Cimitirele sunt pline de morți. Cum să mai credem în sfinți?

După cum am spus, sfinții au fost oameni ca și noi dar care prin fapte bune și prin credință au câștigat sfințenia. Deși atât sfinții cât și depravații mor ei nu sunt identici sau mai bine spus nu sunt la fel pentru Dumnezeu. De mai multe ori în Vechiul și în Noul Testament ni se spune că faptul că în această lume cei buni trăiesc alături de cei răi nu înseamnă că ei sunt identici. Omul este liber și se poate spune că în timp ce unii au ales calea depravării și a păcatelor alții au ales calea sfințeniei și a virtuților. Lumea de azi de mai multe ori și-a pierdut simțul sau mai bine spus înțelesul căii sfinților. Mai mulți semeni de ai noștri nici măcar nu au noțiunea de sfințenie. De mai multe ori zilele de sărbătoare dedicate sfinților sunt zile ca și celelalte. Se poate spune că numai o stare de nesimțire crasă nu mai poate face diferența sau distincția dintre sfinți și depravați. Sfinții au plătit de mai multe ori extrem de greu sfințenia. Acest lucru ne face să ne întrebăm dacă în cele din urmă sunt importanți cei care în contestă pe sfinți? Există o categorie socială care de mai multe ori nu își ridică deloc problema sfințeniei. Acești oameni se poate spune că sunt victime ale ignoranței și ale neștiinței. În realitate lumea are nevoie de sfinți. Trăim într-o lume în care de mai multe ori violența, ultrajul, înșelăciunea, minciuna, urâtul și depravarea sunt la ele acasă. Aceste lucru creează la nivel colectiv nevoia unor persoane care să ofere o șansă la curățenie și la puritate. Aceștia sunt sfinții.¹¹⁹

Sfinții sunt actuali pentru timpurile noastre dacă voim să trăim și să ducem o viață cât se poate de mult plăcută lui Dumnezeu. Ei nu sunt numai modele și exemple în acest sens și sunt cât se poate de mult ceea ce se poate spune sensuri finale sau mai bine spus scopuri de urmat. Pentru timpurile noastre este bine să știm că sfințenia pleacă de la Dumnezeu Tatăl dar sunt și sfinții în cele din urmă repere în acest sens. Lumea de azi de mai multe ori are o înțelegere ocultă și de ce nu a ocultului în ceea ce îi privește pe sfinți. De mai multe ori se poate vedea că au existat curente și tendințe sincretice de natură teozofică și antroposofică care îi pun pe sfinți ca și un fel de mari inițiați sau mai bine spus mari inițiatori ai mai multor tendințe oculte sau gnostice. S-au dat mai multe definiții sfinților: oculte, gnostice, sincretice, panteiste sau evoluționiste. Sunt mai mulți care consideră că în sens evoluționist sfinții sunt numai o etapă în drumul spre evoluție al umanității și al omului. Sfinții nu țin de nici o teorie evoluționistă sau a evoluției ci sunt persoane care au ajuns la ceea ce se poate spune legătura ultimă cu Dumnezeu dincolo de care ei nu mai au nevoie de nimic. Realitatea este că cei care îi desconsideră pe sfinți în cele din urmă se desconsideră pe ei înșiși.¹²⁰ Se poate vedea de mai multe ori în trecut un dispreț pe care lumea l-a avut față de sfinți. De mai multe ori după cum am spus ei au fost prigonți, calomniați și de ce nu chiar torturați. Timpurile noastre sunt timpuri în care trebuie să facem ca aceste lucruri să nu se mai repete. Trebuie să creăm climatul unei lumi în care sfinții să se poate manifesta sau mai bine spus să acționeze cât se poate de mult în libertate. Ceea ce s-a remarcat este că întotdeauna acolo unde au fost sfinți și unde sfințenia a putut fi simțită au fost și opozanți care s-au opus sfinților și sfințeniei. Ar fii trist dacă în zilele noastre după 2000 de ani de creștinism acest lucru s-ar întâmpla din nou. Nu am face decât să repetăm istoria din nou.

¹¹⁹ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnele iubirii dumnezeiești* (Mitropolia Olteniei: Craiova, 1991).

¹²⁰ Dumitru Stăniloae, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, (București, 1993).

În timpurile noastre se știe despre faptul că în vechime sfinții și mai ales sfinții creștini ortodocși au fost persecutați și de mai multe ori omorâți în mod infam. Ceea ce puțini remarcă este că la mai bine de 1700 de ani de când aceste persecuții s-au încheiat lumea își aduce aminte de sfinți și nu de cei care i-au persecutat. Mai multe decât atât, lumea îi cinstește pe sfinți și nu are nici un fel de desconsiderare pentru cei care i-au persecutat și torturat. Aceste lucruri ne spun că toți oamenii sănătoși la minte au noțiunea sau mai bine spus știu ceea ce înseamnă un sfânt. Realitatea este că marea majoritate așteaptă ca ceilalți să fie sfinți și nu chiar ei. În lumea noastră există de mai multe ori ridicola situație în care de mai multe ori sfințenia este cerută celor din jur fără să o dăm chiar noi. Se cuvine să nu facem acest lucru. Putem cere celor din jur și lumii în general sfințenia atunci când o dăm noi. Acest lucru are loc de foarte puține ori. La fel de bine nu trebuie să ne pierdem nădejdea sau speranța că poate Dumnezeu v-a mai rândui sfinți în zilele noastre. Sfinții pot apare sau se pot manifesta acolo unde noi nici nu credem. Lumea de azi de mai multe ori în realitate nu și-a mai făcut de mai multă vreme loc pentru sfinți și pentru sfințenie. Atunci când apare un sfânt cum a fost cazul Sfântului Nectarie al Pentapolei, a Sfântului Siluan Atonitul sau Sfântul Daniil Sihastrul,¹²¹ de mai multe ori lumea manifestă indiferență și de ce nu uneori chiar și o stare de negație.

Scopul cărții de față este de a aduce în fața cititorului tema sau problematica sfinților și a sfințeniei. Am voit să actualizăm sau mai bine spus să readucem în centrul atenției tematica sfinților creștini ortodocși, o tematică care de ce să nu spunem este cât se poate de mult delicată și uneori spinoasă. Prin sfinți ne putem vedea pe noi înșine. Sfinții se poate spune că sunt vârfurile credinței și ale evlaviei. Atunci când voim să știm ceea ce avem de făcut pentru a ne îmbunătăți viața duhovnicească de cele mai multe ori se cuvine să ne raportăm la sfinți și la existența lor. Sunt mai mulți care se consideră pe sine uneori chiar egali și de ce nu superiori sfinților. În realitate vom vedea că sfinții au fost cu mult mai avansați decât noi. Secolul al XXI-lea aduce cu sine în discuție tema și tematica sfinților. Această carte este o carte scrisă pe nivelul de pricepere și înțelegere a cititorului secolului al XXI-lea. În secolul al XXI-lea aveam nevoie să ridicăm din nou tema și problematica sfinților. Sperăm să fi oferit o lectură plăcută și folositoare cititorului.

¹²¹ Este de remarcat aici că sfântul Daniil Sihastrul a fost un sfânt care a trăit în secolul al XV-lea și a fost în mare necunoscut și anonim. Mai înainte ca Ștefan cel Mare să ajungă domnitor la Moldovei el a prevăzut sau mai bine spus a proorocit acest lucru. *Viața și acatistul sfântului Daniil Sihastrul* (EIBMBOR: București, 2013).

